

รายงานระบบการชำระเงิน

2548

มิถุนายน 2549

สรุป สถิติที่สำคัญในปี 2548

จำนวนประชากรทั้งหมด : **62.38 ล้านคน**
 ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศราคาปีปัจจุบัน : **7,103.0 พันล้านบาท**

โครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี

- จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐาน 12 ราย ต่อจำนวนประชากร 100 คน
- จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ 51 ราย ต่อจำนวนประชากร 100 คน
- จำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 12 ราย ต่อจำนวนประชากร 100 คน

ข้อมูลด้านการชำระเงิน

- ธนาคารพาณิชย์ไทย 16 แห่ง 4,228 สาขา
- สาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 17 แห่ง 17 สาขา
- สถาบันการเงินพิเศษของรัฐ (เฉพาะที่เป็นธนาคาร) 6 แห่ง 1,420 สาขา
- ไปรษณีย์ 1,146 สาขา
- จำนวนเครื่อง ATM 15,784 ตู้
- จำนวนเครื่อง EFTPOS 102,000 เครื่อง
- จำนวนบัตรเครดิต 9,958,571 ใบ
- จำนวนบัตรเดบิต 11,043,800 ใบ
- จำนวนบัตร ATM 28,752,512 ใบ
- ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากร ณ 31 ธันวาคม 2548 10,093 บาท/คน
- ปริมาณการใช้เช็คเฉลี่ยต่อจำนวนประชากร 1.4 ฉบับ/คน/ปี
- มูลค่าการใช้จ่ายของคนไทยผ่านบัตรเครดิตเฉลี่ยต่อเดือน 3,248 บาทต่อบัตร
- มูลค่าการถอนเงินสดผ่านบัตร ATM และบัตรเดบิต เฉลี่ยต่อเดือน 5,948 บาทต่อบัตร

สืบจากประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กสช.)

04

เป็นเวลากว่าหนึ่งทศวรรษ ที่เราได้เห็นการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ เกิดขึ้นในระบบการชำระเงินอย่างต่อเนื่องทั้งที่เกิดขึ้นจากการริเริ่มเองโดยภาคเอกชน หรือจากภาครัฐ เริ่มจากการร่วมมือครั้งสำคัญของกลุ่มธนาคารพาณิชย์เมื่อปี พ.ศ. 2536 ในการรวมระบบเอทีเอ็มที่มีอยู่สองเครือข่ายในขณะนั้นให้กลายเป็นเครือข่ายเดียว ซึ่งได้เพิ่มความสะดวกแก่ประชาชนให้สามารถใช้บริการจากเอทีเอ็มได้ทุกเครื่องทุกธนาคาร ความร่วมมือดังกล่าวถือเป็นปรากฏการณ์ที่ยากที่จะเกิดขึ้นได้ในประเทศอื่นๆ และถัดมาในปี พ.ศ. 2538 2539 และ 2540 ธปท. ได้เปิดให้บริการระบบการชำระเงินที่สำคัญ 3 ระบบตามลำดับ คือ BAHTNET ECS และ SMART เพื่อรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจของประเทศให้เป็นไปอย่างสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย

นับจากปี พ.ศ. 2544 ซึ่งได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กสช.) เพื่อดูแลนโยบายด้านการชำระเงินของประเทศ ซึ่งมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่านโยบายด้านการเงินและสถาบันการเงิน โดยกำหนดให้มีผู้เชี่ยวชาญภายนอกร่วมเป็นคณะกรรมการด้วยนั้น จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของความพยายามที่จะให้การพัฒนาการชำระเงินเป็นไปในทิศทางที่เกิดประสิทธิภาพแก่เศรษฐกิจโดยรวมของประเทศ ดังจะเห็นว่าเพียงหนึ่งปีหลังจากนั้นได้มีการประกาศแผนพัฒนาระบบการชำระเงิน (Payment Roadmap 2004) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการชำระเงินของประเทศ รวมถึงการจัดตั้งคณะอนุกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ (อชช.) ที่ประกอบด้วยสมาชิกส่วนใหญ่จากกลุ่มธนาคารพาณิชย์ เพื่อร่วมกันผลักดันให้มีการสร้างโครงสร้างพื้นฐานและมาตรฐานต่างๆ ด้านการชำระเงินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในระบบการชำระเงิน และลดการลงทุนที่ซ้ำซ้อนระหว่างผู้ให้บริการด้านการชำระเงิน

สำหรับปี พ.ศ. 2548 เป็นอีกปีหนึ่งที่เกิดเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญอีกครั้งของระบบการชำระเงินไทย เริ่มจากการที่ ธปท. ได้ประกาศนโยบายที่จะปรับเปลี่ยนบทบาทเพื่อมุ่งเน้นงานด้านการกำกับดูแล (Oversight) ระบบการชำระเงินให้มากขึ้น พร้อมๆ กับการลดบทบาทการเป็นผู้ดำเนินการด้านการชำระเงิน โดยให้ภาคเอกชนเข้ามาทำหน้าที่แทน การปรับเปลี่ยนบทบาทดังกล่าวก็เพื่อให้ก้าวทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบและวิธีการชำระเงินใหม่ๆ บทบาทที่เพิ่มมากขึ้นของผู้ให้บริการที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน รวมถึงการขยายธุรกิจเข้ามา

ในประเทศไทยของผู้ให้บริการต่างประเทศ อีกทั้งรูปแบบการดำเนินธุรกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเน้นการสร้างกลุ่มพันธมิตรระหว่างกลุ่มธุรกิจ เช่น การร่วมมือกันระหว่างธนาคารพาณิชย์กับบริษัทผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์มือถือ เป็นต้น

ทั้งหมดนี้ล้วนเป็นแรงขับเคลื่อนที่นำไปสู่การเปลี่ยนวิธีการดำเนินธุรกิจที่เกี่ยวกับบริการด้านการชำระเงินอย่างสิ้นเชิง และถือเป็นการท้าทายความสามารถของ ธปท. ครั้งสำคัญในการทำหน้าที่กำกับดูแลระบบการชำระเงินภายใต้สภาพแวดล้อมใหม่นี้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัย การเตรียมการออกพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้อำนาจ ธปท. ในการกำกับดูแลธุรกิจบริการด้านการชำระเงินที่ให้บริการโดยสถาบันการเงินและที่ไม่ใช่สถาบันการเงิน ซึ่งครอบคลุมถึงธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ จะช่วยสนับสนุนภารกิจด้านการกำกับดูแลให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

ในส่วนของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ ที่ผ่านมาได้แสดงให้เห็นถึงความพร้อมที่จะเข้ามารับช่วงต่อจาก ธปท. ในการให้บริการระบบการชำระเงินที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านการเงินของประเทศ โดย ธปท. จะยังคงเป็นผู้ดำเนินการระบบ BAHTNET ต่อไปเนื่องจากถือว่าเป็นระบบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความมั่นคงของระบบการเงิน สำหรับระบบอื่นๆ จะทยอยให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยเริ่มจาก SMART เป็นระบบแรกที่ได้มอบให้ บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด ที่เกิดจากการรวมตัวของกลุ่มธนาคารพาณิชย์เป็นผู้ดำเนินการ และคาดว่าจะสามารถเริ่มให้บริการได้ภายในช่วงปลายปี พ.ศ. 2549 นี้ สำหรับระบบอื่นๆ ที่เหลือก็ให้ขึ้นอยู่กับความพร้อมของภาคเอกชน

การเปลี่ยนแปลงลำดับถัดไป คือ การที่ กรข. ได้อนุมัติแนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมบริการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์ เพื่อสะท้อนต้นทุนของการให้บริการและส่งเสริมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ให้มากขึ้น พร้อมกันกับการลดการใช้เช็คและเงินสด ซึ่งเป็นผลนำไปสู่การปรับโครงสร้างค่าธรรมเนียมบริการชำระเงินของกลุ่มธนาคารพาณิชย์ที่ได้กำหนดให้เริ่มมีผลบังคับใช้ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2549 อันที่จริงการใช้กลไกค่าธรรมเนียมเป็นแนวทางหนึ่งที่หลาย ๆ ประเทศใช้และประสบความสำเร็จมาแล้ว ในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจไปสู่การพึ่งพา

สาส์นจากประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กสช.)

06

บริการชำระเงินที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ในกรณีของการปรับโครงสร้างค่าธรรมเนียมในครั้งนี้ ได้มีความพยายามให้มีความสอดคล้องกับต้นทุนการให้บริการมากขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเป็นธรรมแก่กลุ่มผู้ใช้บริการที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากที่ผ่านมาเป็นฝ่ายที่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายในการให้บริการแทนกลุ่มผู้ใช้บริการเงินสดและเช็ค แม้ว่าผลลัพธ์ที่ได้จากโครงสร้างค่าธรรมเนียมใหม่ดังกล่าว อาจยังไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่ตั้งใจไว้ทั้งหมด และอาจยังไม่เป็นที่พอใจของหลายๆ ฝ่าย แต่ก็ถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญที่จะนำไปสู่การกำหนดค่าธรรมเนียมที่มีความเหมาะสมมากขึ้นในอนาคต และเพื่อเป็นการส่งเสริมให้มีการแข่งขันระหว่างผู้ให้บริการทั้งในด้านค่าธรรมเนียมและคุณภาพการให้บริการ กสช. ยังได้ให้มีการรวบรวมเปรียบเทียบอัตราค่าธรรมเนียม รวมถึงข้อแนะนำในการพิจารณาเลือกใช้บริการต่างๆ แก่ผู้ใช้บริการ ไว้บนเว็บไซต์ของ กสช. อีกด้วย

ในส่วนความคืบหน้าด้านอื่นๆ ในรอบปีที่ผ่าน พอจะกล่าวสรุปได้ดังนี้

- บจ. เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ ได้มีการแต่งตั้งกรรมการและผู้บริหารของบริษัทเรียบร้อยแล้ว และอยู่ระหว่างการพิจารณาคัดเลือกบริษัทที่จะมาเป็นผู้พัฒนาระบบ
- โครงการ ASEANPay ได้มีการตกลงระหว่างธนาคารกลางประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทยให้พัฒนาระบบเอทีเอ็มของต้นให้สามารถเชื่อมโยงระหว่างกันได้เพื่อให้เป็นโครงสร้างพื้นฐานสำหรับระบบการชำระเงินรายย่อยและขยายให้ครอบคลุมประเทศอื่นๆ ในภูมิภาคอาเซียน
- การกำหนดแนวทางการพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็ค ระหว่างปี พ.ศ. 2548 - 2552 แม้จะมีนโยบายลดการใช้เช็ค แต่สำหรับการใช้เช็คที่เหลืออยู่ก็ยังคงเดินหน้าพัฒนาประสิทธิภาพต่อไปเห็นได้จากปี พ.ศ. 2548 ที่ผ่านมามาธนาคารพาณิชย์สามารถลดระยะเวลาการเรียกเก็บเงินตามเช็คเรียกเก็บข้ามเขต สำนักหักบัญชีในภูมิภาคจากหกวันทำการ เป็นห้าวันทำการได้สำเร็จ และในปี พ.ศ. 2549-2552 ได้มีการเตรียมความพร้อมให้สามารถรองรับระบบ Image Processing และลดระยะเวลาการเรียกเก็บเงินตามเช็คเรียกเก็บข้ามเขต สำนักหักบัญชีในภูมิภาคเป็นหนึ่งวันทำการ (One-day Clearing) รวมถึงเตรียมแผนการโอนย้ายระบบเช็คให้เอกชนรับไปดำเนินการต่อไป

- ในด้านความปลอดภัยได้มีการเปรียบเทียบผลการประเมินด้วยตนเองของระบบบาทเนตกับระบบการชำระเงินของประเทศในกลุ่ม Executives - Meeting of East Asia-Pacific Central Banks (EMEAP) พบว่า ระบบบาทเนตของไทยมีความสอดคล้องกับ CPSIPS ในระดับเดียวกันกับประเทศญี่ปุ่น และฮ่องกง โดยเป็นรองจากเกาหลีใต้ และสิงคโปร์
- การอนุมัติแนวทางปฏิบัติในการใช้บริการด้านงานเทคโนโลยีสารสนเทศจากผู้ให้บริการอื่น (IT Outsourcing) โดยเน้นเรื่องการรักษาความปลอดภัยและความลับข้อมูลของลูกค้า และการเตรียมแผนรองรับเพื่อป้องกันเหตุขัดข้องในกรณีที่มีการนำข้อมูลลูกค้าไปประมวลผลในต่างประเทศรวมถึงเน้นให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศภายในประเทศ

สำหรับในปีหน้า กรข. ได้กำหนดให้มีการจัดทำแผนพัฒนาระบบการชำระเงิน (Payment Roadmap 2010) เพื่อให้เป็นกรอบในการพัฒนาระบบการชำระเงินของประเทศต่อเนื่องจาก Payment Roadmap 2004 ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนในการกำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องของตนเอง

ในท้ายที่สุดนี้ แม้ว่าระบบการชำระเงินของเรายังคงต้องเผชิญกับสิ่งท้าทายใหม่ๆ ที่รุมล้อมเข้ามาอย่างต่อเนื่อง แต่ด้วยความร่วมมือที่ได้รับเป็นอย่างดีเสมอมาจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะอนุกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ (อชช.) ในฐานะประธาน กรข. กลับยังมีความมั่นใจว่าระบบการชำระเงินของเราจะสามารถฟันฝ่าอุปสรรคต่างๆ ได้สำเร็จ และช่วยนำประเทศไปสู่ความเป็นสากลอย่างที่หลายฝ่ายได้ตั้งความหวังไว้

ม.ร.ว. ปรีดิยาธร เทวกุล
ประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน

16 พฤษภาคม 2549

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กสบ.)

08

ประธาน

ม.ร.ว.ปรีดิยาธร เทวกุล

ผู้ว่าการ

หน้าที่ของคณะกรรมการระบบการชำระเงิน

(ตามคำสั่งที่ 369/2544 เรื่องการแต่งตั้งคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กสบ.) ลงวันที่ 27 สิงหาคม 2544)

1. กำหนดนโยบายทิศทางการชำระเงินของประเทศและกำหนดมาตรฐานทางเทคโนโลยีที่เหมาะสมด้วยความโปร่งใส
2. ส่งเสริมให้มีระบบการชำระเงินที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนการเริ่มใช้สื่อหรือเสนอให้บริการชำระเงินใหม่ๆ ในประเทศและการเชื่อมโยงกับต่างประเทศ
3. ควบคุมดูแลและกำหนดมาตรการลดความเสี่ยงต่างๆ ในระบบการชำระเงิน และพิจารณาความเหมาะสมในการปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดโดยองค์กรระหว่างประเทศ
4. ประสานให้ภาคเอกชนดำเนินการไปในแนวทางที่สอดคล้องกันเพื่อประหยัดต้นทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ และควบคุมดูแลเกี่ยวกับการให้บริการของภาคเอกชน
5. รับผิดชอบให้มีรายงานประจำปี สรุปการดำเนินงานของคณะกรรมการอย่างมีมาตรฐานและโปร่งใส

กสสมาชิก

1. นางสาวจিতต์ จัยวัฒน์
รองผู้ว่าการ ด้านบริหาร
2. ดร.จิม ตันติยาส์วัตติกุล
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายระบบข้อสนเทศ
3. ร้อยตรียอดชาย ชูศรี
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายปฏิบัติการ
4. นายเกริก วณิชกุล
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายนโยบายสถาบันการเงิน
5. นางสาวนิตยา พิบูลย์รัตนกิจ
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายตลาดการเงิน
6. นายสามารถ บุรณวัฒน์ไชย
ผู้ช่วยผู้ว่าการ สายกำกับสถาบันการเงิน
7. นางสาวร้อยสุนันท์ นิยมวานิช
ผู้อำนวยการ ฝ่ายเงินฝากและตราสารหนี้
8. นางสาวสิบลพร ถาวรจันทร์
ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ
9. นายเสริมสิงห์ สิงหเสนี
ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายกฎหมาย
10. ดร.ทวีศักดิ์ กอนันต์กุล
ผู้อำนวยการ ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ
11. นายมนู อรดีดลเชษฐ์
นายกสมาคมกิตติมศักดิ์
สมาคมธุรกิจคอมพิวเตอร์ไทย
12. ดร.สมชัย ฤชุพันธุ์
ประธาน สถาบันพัฒนาสยาม
13. นางเสาวณี สุวรรณชีพ
กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ
ในคณะกรรมการธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์
ด้านพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ

กสสมาชิกและเลขานุการ

14. นายสายัณห์ ปริวัตร
ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายระบบการชำระเงิน

ณ ธันวาคม 2548

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

นโยบายด้านการชำระเงินในปี 2548

10

คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) ทำหน้าที่ในการกำหนดนโยบาย และทิศทางการชำระเงินของประเทศให้สอดคล้องกับพัฒนาการด้านเทคโนโลยีการชำระเงิน และพัฒนาการของภาคธุรกิจ ทั้งในระดับภูมิภาคและระดับสากล

นโยบายสำคัญที่ผ่านความเห็นชอบของ กรช. ในปี 2548 สรุปได้ดังนี้

▶ แนวทางกำหนดค่าธรรมเนียมสื่อการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์

กรช. ได้อนุมัติแนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมสื่อการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์ ที่มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และลดการใช้เช็คและเงินสด โดยกำหนดกรอบการกำหนดค่าธรรมเนียมไว้ 2 ประการ คือ

(1) ให้การกำหนดค่าธรรมเนียมของธนาคารพาณิชย์เป็นไปตามกลไกตลาด โดยมี ธปท. เป็นผู้กำกับดูแล

(2) ให้ธนาคารพาณิชย์กำหนดค่าธรรมเนียมที่ส่งเสริมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และลดการใช้เช็คและเงินสด

นอกจากนั้น ยังกำหนดให้ ธปท. จัดทำเว็บเพจเพื่อรวบรวมข้อมูลเปรียบเทียบอัตราค่าธรรมเนียมบริการต่างๆ ของธนาคารพาณิชย์ และผู้ให้บริการที่มีใช้สถาบันการเงิน (Non-banks) ไว้บนเว็บไซต์ของ ธปท. รวมถึงขอแนะนำในการพิจารณาเลือกใช้บริการต่างๆ แก่ประชาชน เพื่อส่งเสริมให้มีการแข่งขันด้านราคาและการให้บริการมากขึ้นระหว่างผู้ให้บริการ

▶ แนวปฏิบัติในการใช้บริการด้านเทคโนโลยีสารสนเทศจากผู้ให้บริการรายอื่น (IT Outsourcing)

กรช. ได้อนุมัติแนวทางปฏิบัติในการใช้บริการด้านงานเทคโนโลยีสารสนเทศจากผู้ให้บริการรายอื่น (IT Outsourcing) ให้สถาบันการเงินต้องรักษาความปลอดภัยและความลับข้อมูลของลูกค้าและในกรณีที่มีการนำข้อมูลลูกค้าไปประมวลผลในต่างประเทศ จะต้องจัดให้มีข้อมูลอยู่ในประเทศที่พร้อมสำหรับการดำเนินธุรกิจภายในประเทศ หากเกิดข้อขัดข้องในการรับส่งข้อมูลข้ามพรมแดน รวมถึงเน้นให้มีการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรด้านเทคโนโลยีสารสนเทศภายในประเทศ

▶ **แนวทางการกำกับดูแลธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Money)**

กรข. เห็นชอบให้มีการรวมการกำกับดูแลธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งปัจจุบันอยู่ภายใต้ประกาศกระทรวงการคลังและประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 58 ให้เข้าไปอยู่ภายใต้กรอบการกำกับดูแลของร่าง พ.ร.ฎ. ว่าด้วยการกำกับดูแลธุรกิจบริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ ภายใต้ พ.ร.บ. ว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 ตามมาตรา 32 ที่ให้อำนาจ ธปท. เป็นผู้กำกับดูแลกิจการบริการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ และยังเห็นชอบให้มีการกำหนดนิยามของธุรกิจเงินอิเล็กทรอนิกส์ โดยปัจจุบันร่าง พ.ร.ฎ. ดังกล่าวอยู่ระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์

▶ **โครงการกำหนดโครงสร้างพื้นฐานและมาตรฐานระบบการชำระเงิน (ITMX)**

กรข. เห็นชอบให้ อชช. ดำเนินการจัดตั้ง บจ. เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการระบบ ITMX ซึ่งจะเป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านระบบการชำระเงินในลักษณะ Payment Gateway ที่จะรองรับการชำระเงินระหว่างสถาบันการเงิน และรองรับการทำธุรกรรมพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดขึ้นในอนาคต

▶ **การพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็ค ปี 2548 - 2552**

กรข. เห็นชอบตามแนวทางการพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็ค ปี 2548 - 2552 ตามรายละเอียด ดังนี้

- ปี 2548 กำหนดให้ธนาคารพาณิชย์และธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะลดระยะเวลาการเรียกเก็บเงินตามเช็ค B/C ในภูมิภาคจากหกวันทำการ เป็นห้าวันทำการ

- ปี 2549 - 2550

(1) ปรับปรุงระบบการหักบัญชีเช็คในภูมิภาค ให้รองรับระบบ Clearing และ B/C

(2) เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับระบบ Image Processing

(3) เตรียมการโอนย้ายระบบ ECS และ B/C-3D กทม. ไปยัง บจ. เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์

- ปี 2551 - 2552

(1) โอนย้ายระบบ ECS และ B/C-3D กทม. ไปยัง บจ. เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์

(2) ลดระยะเวลาการเรียกเก็บเงินตามเช็ค B/C ในภูมิภาคเป็นหนึ่งวันทำการ (One-day Clearing)

สาส์นจากประธาน

คณะกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระหนี้แห่งชาติ (อชช.)

1 2

ในช่วงปีที่ผ่านมา คณะกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระหนี้แห่งชาติ โดยความร่วมมืออย่างดียิ่งจากธนาคารพาณิชย์ที่ได้ส่งตัวแทนเข้าร่วมดำเนินการโครงการต่างๆ ในด้านการชำระหนี้และโอนเงิน จนมีความก้าวหน้าอย่างน่าพอใจ สามารถนำเสนอและผลักดันนโยบายการชำระหนี้แห่งชาติให้ประสบผลสำเร็จ และมีผลอย่างเป็นรูปธรรม ดังอาจสรุปได้ดังนี้

การปรับปรุงค่าธรรมเนียมการชำระหนี้

เพื่อให้การคิดค่าธรรมเนียมและค่าบริการการชำระหนี้ผ่านธนาคารพาณิชย์เป็นไปอย่างโปร่งใส เป็นธรรมแก่ผู้บริโภค อีกทั้งเป็นการสะท้อนค่าใช้จ่ายที่แท้จริงของแต่ละประเภทบริการ และเป็นการสนับสนุนให้บริการชำระหนี้และโอนเงินผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งเป็นช่องทางที่สะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย มีประสิทธิภาพสูง และต้นทุนต่ำ ได้ขยายตัวอย่างมั่นคงและต่อเนื่องในอนาคต คณะกรรมการฯ ได้มีบทบาทสำคัญในการนำเสนอและผลักดันให้กำหนดราคามาตรฐานสูงสุดที่พึงคิดจากผู้ให้บริการตามแนวนโยบายดังกล่าวข้างต้น จนเป็นที่ยอมรับของธนาคารพาณิชย์ และได้เริ่มใช้อัตราดังกล่าวในต้นปี พ.ศ. 2549 ทั้งนี้ คณะกรรมการฯ เชื่อมั่นว่าโครงสร้างค่าบริการดังกล่าวจะเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาระบบการชำระหนี้ของประเทศให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่องในอนาคต

การจัดตั้งบริษัท National I.T.M.X.

ในระหว่างปี พ.ศ. 2548 ได้มีการหารืออย่างใกล้ชิดระหว่างคณะกรรมการฯ และสมาคมธนาคารไทย ในการจัดตั้งบริษัทกลาง ซึ่งถือหุ้นโดยสมาชิกสมาคมธนาคารไทย เพื่อให้บริการด้านการชำระหนี้ระหว่างธนาคารสมาชิก และสถาบันการเงินอื่นในประเทศ ทั้งนี้ เพื่อให้ประเทศไทยมีระบบการชำระหนี้ที่ได้มาตรฐานสากล มีประสิทธิภาพสูง ทั้งในด้านความสะดวก รวดเร็ว และปลอดภัย มีต้นทุนประกอบการที่เหมาะสม ลดการลงทุนซ้ำซ้อนในหมู่ธนาคารสมาชิก นอกจากนี้ยังเพื่อเป็นการขยายธุรกิจด้าน Electronic Commerce ของประเทศตามนโยบายหลักของคณะกรรมการระบบชำระหนี้ รวมทั้งเป็นการเอื้ออำนวยความสะดวกอย่างสูงแก่ผู้บริโภคให้สามารถใช้บริการชำระหนี้จากทุกธนาคารได้ทั่วประเทศโดยไม่มีวันหยุดตลอด 24 ชั่วโมงอีกด้วย ทั้งนี้เมื่อบริษัทสามารถเปิดให้บริการเต็มรูปแบบ ซึ่งคาดว่าจะภายในปี พ.ศ. 2550 แล้ว ประเทศไทยจะเป็นประเทศชั้นนำในการเปิดให้บริการดังกล่าวแก่ผู้บริโภค บริษัทได้ทำการจดทะเบียนจัดตั้งเมื่อเดือนกันยายน พ.ศ. 2548 ปัจจุบันอยู่ระหว่างการคัดเลือกระบบงานเพื่อให้บริการโอนเงินและชำระหนี้ระหว่างธนาคาร โดยคาดว่าจะเริ่มทยอยเปิดให้บริการสมาชิกในไตรมาสที่ 4 ของปี พ.ศ. 2549

การเริ่มให้บริการโอนเงินระหว่างประเทศ

คณะกรรมการฯ ได้ร่วมหารือกับคณะทำงานโครงการ ASEANPay อันประกอบด้วยสมาชิก 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศสิงคโปร์ มาเลเซีย อินโดนีเซีย และไทย เพื่อเปิดให้บริการชำระเงินระหว่างประเทศ เพื่ออำนวยความสะดวกแก่ผู้บริโภค และบริษัทในประเทศสมาชิก ที่ประชุมได้กำหนดให้เริ่มบริการโอนเงินผ่านระบบ A.T.M. ของแต่ละประเทศในปี พ.ศ. 2549 เป็นบริการแรก ทั้งนี้บริการดังกล่าวจะช่วยสนับสนุนธุรกิจการโอนเงินระหว่างประเทศ และธุรกิจการท่องเที่ยวโดยใช้ช่องทางผ่านเครื่อง A.T.M. ที่สะดวก รวดเร็ว และมีค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าระบบเดิม โดยคณะทำงานฯ คาดว่าบริการดังกล่าวจะได้รับความนิยมจากผู้บริโภคอย่างรวดเร็ว

การเริ่มให้บริการโอนเงินระหว่างธนาคารผ่านเครือข่ายสาขา

ในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2548 คณะกรรมการฯ ร่วมกับธนาคารพาณิชย์เปิดให้บริการโอนเงินระหว่างธนาคารให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งบริการดังกล่าวได้เปิดให้ลูกค้าผู้บริโภคทั่วไปสามารถใช้บริการสาขาของธนาคารพาณิชย์ร่วมโครงการโอนเงินไปยังผู้รับโอน โดยไม่มีข้อจำกัดว่าเป็นลูกค้าผู้มีบัญชีกับธนาคารใดทั่วประเทศ บริการนี้นอกจากจะอำนวยความสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย แล้วยังสร้างความมั่นใจอย่างสูงให้แก่ผู้บริโภค เนื่องจากธุรกรรมดังกล่าวจะได้รับการยืนยันจากธนาคารผู้โอน และมีผลต่อบัญชีผู้โอนทันทีด้วยระบบ On-line Real-time การเริ่มบริการดังกล่าว ส่งผลให้ระบบการโอนเงินภายในประเทศไทยมีประสิทธิภาพสูงที่สุดแห่งหนึ่งของโลก

คณะกรรมการฯ ได้ดำเนินโครงการต่างๆ ตามขั้นตอนที่ได้กำหนดใน Roadmap ของคณะกรรมการระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทยซึ่งเป็นผู้กำหนดนโยบายหลักในการพัฒนาระบบชำระเงินของประเทศ การดำเนินงานลุล่วงไปได้โดยได้รับการสนับสนุนให้คำปรึกษาชี้แนะจากทั้งคณะกรรมการฯ กลุ่มธนาคารพาณิชย์ รวมทั้งหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างดี ทั้งนี้คณะทำงานทุกกลุ่มต่างมี Vision ร่วมกันในการผลักดันระบบชำระเงินของประเทศไทย ให้ก้าวไปสู่ระดับแนวหน้า และเป็นสากลในอนาคตอันใกล้

นายธีระ อภัยวงศ์

ประธานคณะกรรมการ

ความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ

6 พฤษภาคม 2549

คณะกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระหนี้แห่งชาติ (อบช.)

1 4

ประธาน

นายธีระ อภัยวงศ์

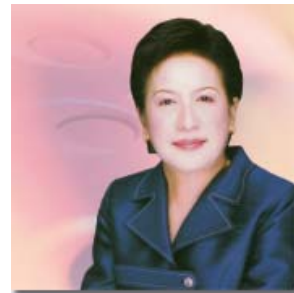
กรรมการรองผู้จัดการใหญ่
ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)

อนุกรรมการ

1. นายจรัมพร โชติกเสถียร
ผู้ช่วยผู้จัดการใหญ่
ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)
2. นางสาวสุพัตรา ทิรัณรัตน์
ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ
ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)
3. นายเชษฐ รัทตะกนิษฐ
ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่อาวุโส
ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)
4. นางสาววิลาวรรณ วนดุรงค์วรรณ
ที่ปรึกษา
ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน)

1

2

3

4

5

6

7

8

อนุกรรมการ

15

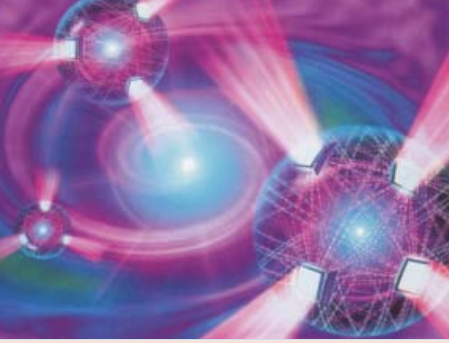
5. นางจรรยา วัชรพิบูลย์
ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการใหญ่ ด้านระบบงาน
บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด
6. นางสาววีระอนงค์ จิระนคร
ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายระบบการชำระเงิน
การค้าต่างประเทศ รับฝากหลักทรัพย์และพัฒนาสินเชื่อ
ธนาคารซีทีแบงก์
7. นายสายันท์ ปรีวัตร
ผู้อำนวยการอาวุโส ฝ่ายระบบการชำระเงิน
ธนาคารแห่งประเทศไทย

อนุกรรมการและเลขานุการ

8. นายปราโมทย์ ไชยอำพร
ผู้ช่วยกรรมการผู้จัดการ
ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน)
ณ ธันวาคม 2548

หน้าที่ของคณะอนุกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ (อชช.)
(ตามคำสั่งคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) ที่ 1/2545 เรื่องการแต่งตั้ง
คณะอนุกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ (อชช.))

1. พิจารณากำหนดหลักเกณฑ์ในการให้บริการชำระเงิน (Code of Conducts) และ
กำหนดมาตรฐานทางเทคนิคที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานการชำระเงิน เพื่อให้เกิด
การใช้งานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ ปลอดภัย และเกิดการแข่งขันที่เป็น
ธรรมแก่ทุกฝ่ายในระบบการชำระเงิน
2. พิจารณากำหนดแนวนโยบายเพื่อดำเนินการในด้านต่างๆ ต่อไปนี้
 - 2.1 ผลักดันให้เกิดการใช้ระบบการชำระเงินร่วมกัน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและ
ลดความซ้ำซ้อนในการลงทุน
 - 2.2 สนับสนุนและริเริ่มให้เกิดการใช้สื่อการชำระเงิน เทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง
และการให้บริการชำระเงินที่ทันสมัย
 - 2.3 ผลักดันให้เกิดการเชื่อมโยงระหว่างระบบการชำระเงินต่าง ๆ ทั้งภายใน
และภายนอกประเทศ
 - 2.4 ดำเนินการให้เกิดการรวบรวมข้อมูล และงานศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการ
ชำระเงินเพื่อเป็นประโยชน์แก่การดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ
การชำระเงินทั้งภาครัฐและเอกชน
3. พิจารณารูปแบบและแนวทางการจัดตั้งองค์กรความร่วมมือระหว่างผู้ให้บริการด้าน
การชำระเงิน เพื่อรับโอนหน้าที่และความรับผิดชอบจากคณะอนุกรรมการ
ความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ (อชช.) ตาม 1 และ 2 ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานที่ได้ดำเนินการในปี 2548

16

คณะกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระหนี้แห่งชาติ (อชช.) จัดตั้งขึ้นเมื่อวันที่ 25 ธันวาคม 2545 โดยคณะกรรมการระบบการชำระหนี้ (กรช.) เพื่อทำหน้าที่กำหนดหลักเกณฑ์การให้บริการชำระหนี้ และกำหนดมาตรฐานทางเทคนิคที่เป็นโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระหนี้ ผลักดันให้เกิดการใช้งานระบบการชำระหนี้ร่วมกันและลดการลงทุนที่ซ้ำซ้อน สนับสนุนให้เกิดการชำระหนี้ที่ทันสมัย และผลักดันให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างระบบการชำระหนี้ต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ผลการดำเนินงานของ อชช. ในรอบปี 2548 สรุปได้ดังนี้

กำหนดแนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมสื่อการชำระหนี้ของธนาคารพาณิชย์

- ดำเนินการกำหนดแนวทางการกำหนดค่าธรรมเนียมสื่อการชำระหนี้ของธนาคารพาณิชย์เพื่อสอดคล้องกับต้นทุนการดำเนินงานและส่งเสริมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และลดการใช้เช็คและเงินสด กรช. ได้มอบหมายให้ อชช. ทำการศึกษารายละเอียด และนำเสนอโครงสร้างอัตราค่าธรรมเนียมบริการการชำระหนี้ขึ้นใหม่ โดยมีแนวทางในการดำเนินการ ดังนี้
- อัตราค่าธรรมเนียมใหม่ จะคำนวณโดยอ้างอิงจากผลการศึกษาของสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) โดยมุ่งเน้นการสะท้อนต้นทุนการดำเนินงาน ปรับฐานราคาให้สอดคล้องกับต้นทุนที่แท้จริง และไม่ให้มีการคิดต้นทุนซ้ำซ้อน
 - อัตราค่าธรรมเนียมใหม่ จะต้องจูงใจผู้บริโภคมให้หันมาใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งมีต้นทุนการดำเนินงานต่ำ และลดความนิยมในการใช้สื่อกระดาษ เช่น เช็ค หรือการให้บริการผ่านเคาน์เตอร์ ซึ่งมีต้นทุนสูง
 - อัตราค่าธรรมเนียมใหม่ จะต้องลดช่องว่างของผู้บริโภคระหว่างผู้บริโภคในเขตกรุงเทพฯ และต่างจังหวัด โดยจะกำหนดให้ค่าบริการเป็นอัตราเดียวกันทั่วประเทศ
 - ผู้บริโภคจะมีทางเลือกที่หลากหลายในการทำธุรกรรมกับธนาคาร ด้วยรูปแบบและอัตราค่าธรรมเนียมที่เหมาะสม
 - อัตราค่าธรรมเนียมใหม่นี้ เป็นอัตราค่าธรรมเนียมสูงสุดที่ธนาคารพาณิชย์พึงคิดต่อลูกค้า ซึ่งแต่ละธนาคารสามารถทำการเสนอค่าธรรมเนียมต่อลูกค้าในอัตราที่แตกต่างกันตามกลไกตลาดได้

จากแนวความคิดดังกล่าว อชช. ได้นำเสนอโครงสร้างอัตราค่าธรรมเนียมบริการการชำระเงินใหม่ที่ผ่านความเห็นชอบของ กรท. โดยประกาศแนวทางกำหนดค่าธรรมเนียมดังกล่าวให้สาธารณชนทราบเมื่อ วันที่ 31 มกราคม 2549 ซึ่งมีการปรับเพิ่มค่าธรรมเนียมบริการบางประเภทขึ้น และปรับลดค่าธรรมเนียมบางประเภทลง รวมถึงสร้างทางเลือกให้กับผู้บริโภคในการใช้บริการการชำระเงินให้มากขึ้น โดยรายได้ค่าธรรมเนียมของระบบธนาคารไม่เพิ่มขึ้นจากเดิม ซึ่งจากการพิจารณาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่จะได้รับประโยชน์จากการปรับเปลี่ยนครั้งนี้ ทั้งนี้ อชช. จะทบทวนอัตราค่าธรรมเนียมบริการการชำระเงินให้เหมาะสมกับสถานะเศรษฐกิจ และแนวนโยบายการชำระเงินของประเทศทุกๆ 2 ปี

จัดตั้ง บจ. เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ เพื่อดำเนินการระบบ ITMX

อชช. ดำเนินการจดทะเบียนเปลี่ยนชื่อ บจ. เอทีเอ็มพูล เป็น บจ. เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินการระบบ ITMX พร้อมทั้งแต่งตั้งกรรมการและผู้บริหารของบริษัท ขณะนี้อยู่ระหว่างการพิจารณาคัดเลือกบริษัทที่จะทำหน้าที่เป็นผู้พัฒนาระบบ กำหนดทำสัญญาจัดจ้างภายในครึ่งแรกของปี 2549 ประเภทบริการที่จะมีในระบบได้แก่ ATM, SMART Credit, SMART Debit, Direct Credit, Direct Debit บริการโอนเงินลูกค้าข้ามธนาคารผ่านเครื่อง ATM (ORFT) บริการโอนเงินลูกค้าข้ามธนาคารผ่านเคาน์เตอร์ และการให้บริการชำระเงินผ่านช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ (e-channel) เช่น โทรศัพท์เคลื่อนที่ อินเทอร์เน็ต เป็นต้น นอกจากนี้ยังสามารถรองรับบริการโอนเงินระหว่างประเทศที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

บริการโอนเงิน ORFT ผ่านเคาน์เตอร์ของธนาคารพาณิชย์

19

ขยายบริการการโอนเงิน ORFT ให้สามารถโอนเงินผ่านเคาน์เตอร์ของธนาคารพาณิชย์ เพื่อเข้าบัญชีของผู้รับเงินที่มีบัญชีอยู่ธนาคารอื่นได้ทั่วประเทศ และผู้รับเงินสามารถเบิกใช้เงินได้ทันที โดยเริ่มให้บริการในเดือนธันวาคม 2548 ในระยะแรกมีธนาคารที่ให้บริการ 5 ธนาคารและในระยะต่อไปจะขยายบริการไปยังธนาคารพาณิชย์หลายธนาคาร รวมทั้งสามารถโอนเงินให้แก่ผู้รับเงินที่ไม่มีบัญชีกับธนาคารพาณิชย์ได้ เช่น ผู้รับเงินอาจสามารถรับเงินได้ ณ ที่ทำการไปรษณีย์

สารบัญ

2 0	สรุป สถิติที่สำคัญในปี 2548	2
	สาส์นจากประธานคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)	4
	คณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.)	8
	นโยบายด้านการชำระเงินในปี 2548	10
	สาส์นจากประธานคณะกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ (อชช.)	12
	คณะกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ (อชช.)	14
	งานที่ได้ดำเนินการในปี 2548	16
	สารบัญ	20

1. พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ 22

1.1	ด้านนโยบายการชำระเงิน	22
1.2	ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	24
1.2.1	ITMX (Interbank Transaction Management and Exchange)	24
1.2.2	ASEANPay	25
1.2.3	BAHTNET	26
1.2.4	โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการหักบัญชีเช็ค ระยะที่ 2 ปี 2548	27
1.2.5	โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบ SMART และการโอนย้ายระบบไปยังระบบ ITMX	28
1.2.6	โครงการรวมศูนย์รับฝากหลักทรัพย์	29
1.3	ด้านการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน	31
1.3.1	มาตรการในการดำเนินการให้ระบบการชำระเงินสอดคล้องกับ BIS Core Principles for SIPS	31
1.3.2	การจัดทำร่างพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.	34
1.4	บริการใหม่ๆ ด้านการชำระเงิน	36
1.4.1	บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-money/E-cash)	36
1.4.2	บริการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile payment)	37
1.4.3	บริการโอนเงินสำหรับผู้ที่ไม่มียุติบัตรธนาคารพาณิชย์	38

2. พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินต่างประเทศ	39	2 1
2.1 สหราชอาณาจักร	39	
2.2 European Central Bank (ECB)	40	
2.3 สหรัฐอเมริกา	41	
2.4 ญี่ปุ่น	42	
2.5 เกาหลีใต้	42	
2.6 มาเลเซีย	43	
2.7 แอฟริกาใต้	44	
3. ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน	45	
3.1 พัฒนาการของระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน	45	
3.1.1 สาขาของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และไปรษณีย์	45	
3.1.2 เครื่อง ATM และเครื่อง EFTPOS	47	
3.1.3 บัตร ATM บัตรเดบิต และบัตรเครดิต	48	
3.1.4 ผู้ให้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์เคลื่อนที่ และอินเทอร์เน็ต	51	
3.2 การชำระเงินสด	54	
3.3 สื่อการชำระเงินอื่นๆ ที่ไม่ใช่เงินสด	56	
3.3.1 ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง	58	
3.3.2 ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร	60	
3.3.3 ระบบการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า	63	
3.3.4 บัตรพลาสติก	64	
3.3.5 ธนาคารทางอินเทอร์เน็ต	68	
3.3.6 การชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์	69	
3.4 รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน	70	
4. อภิธานศัพท์และคำย่อ	73	
5. บรรณานุกรม	75	
6. ตารางสถิติ	78	
7. หมายเหตุประกอบตาราง	92	

1.1 ด้านนโยบายการชำระเงิน

ศปท. ดำเนินนโยบายด้านการชำระเงินโดยจัดทำแผนงานที่สอดคล้องและสนับสนุนวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ ซึ่งกลยุทธ์และแผนงานในแต่ละปีจะมีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สำหรับวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ปี 2549 ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับระบบการชำระเงิน คือการมีระบบการชำระเงินที่สมบูรณ์แบบ ประกอบไปด้วยกลยุทธ์ 4 ข้อดังนี้

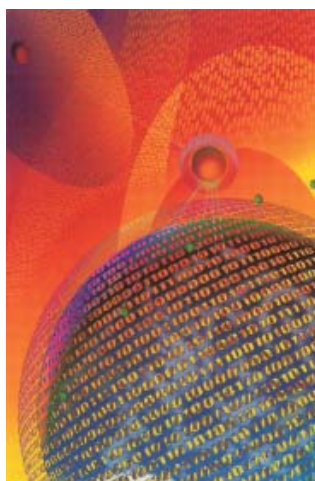
- (1) ปรับบทบาทของ ศปท. ให้เป็นผู้กำกับดูแลระบบการชำระเงิน
- (2) ผลักดันให้ลดการใช้เงินสดและส่งเสริมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์
- (3) ติดตามนวัตกรรมของสื่ออิเล็กทรอนิกส์และผลักดันให้มีการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสม
- (4) ผลักดันให้มีการเชื่อมโยงระบบการชำระเงินระหว่างประเทศของบริษัทเอกชน ในอาเซียน

ทั้งนี้กลยุทธ์ทั้ง 4 ข้อ ยังคงมุ่งเน้นสองเรื่องหลักๆ ได้แก่ การเพิ่มประสิทธิภาพ และลดความเสี่ยง เนื่องจากตระหนักดีถึงความสำคัญของระบบการชำระเงินที่มีต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ ในฐานะที่เป็นกลไกที่สำคัญต่อการดำเนินกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจและการเงิน

• การดำเนินการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

กรข. ได้กำหนดเป็นนโยบายที่ชัดเจนในการที่จะผลักดันให้มีการใช้สื่อการชำระเงินที่เป็นอิเล็กทรอนิกส์ให้แพร่หลายมากขึ้น พร้อมๆ กับการมุ่งเน้นให้มีการลดการใช้สื่อการชำระเงินที่เป็นกระดาษให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม

ในปี 2547-2548 ศปท. ได้ให้สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย หรือ TDRI ทำการศึกษา สํารวจต้นทุนการให้บริการทางการเงินประเภทต่างๆ ของธนาคารพาณิชย์ และได้ข้อสรุปว่า อัตราค่าธรรมเนียมสื่อการชำระเงินบางประเภทที่ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทยเรียกเก็บอยู่ในปัจจุบัน ยังคงต่ำกว่าต้นทุนที่

2 3

แท้จริงในการดำเนินการ ซึ่งทำให้ธนาคารพาณิชย์ต้องแบกรับต้นทุนการให้บริการบางประเภท และหารายได้ทางอื่นมาชดเชยแทน โดยกำหนดค่าธรรมเนียมสื่อบางประเภทอยู่ในราคาสูง จึงได้ให้ อชช. ทำการศึกษาโครงสร้างค่าธรรมเนียมใหม่ที่สอดคล้องกับต้นทุนการให้บริการที่อ้างอิงจากสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) และเพิ่มต้นทุนการจัดการเงินสดที่ธนาคารพาณิชย์รับภาระ ซึ่งโครงสร้างค่าธรรมเนียมใหม่บางรายการเริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่ 6 มีนาคม 2549

นอกจากนี้ยังได้มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ส่งเสริมการใช้สื่อการชำระเงินอิเล็กทรอนิกส์ทดแทนการใช้นิวตและเช็คเพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป ลดต้นทุนการจัดการด้านเงินสดของสถาบันการเงินและผู้ประกอบการ และเพิ่มทางเลือกในการใช้สื่อการชำระเงินที่หลากหลายและสะดวกสบายมากขึ้นในอัตราค่าบริการที่เหมาะสม โดยจะเริ่มดำเนินการตามแผนดังกล่าวในปี 2549 ซึ่งจะมุ่งเน้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้สื่อการชำระเงินในกลุ่มกิจกรรมทางเศรษฐกิจหลักที่สำคัญบางกลุ่ม

• การดำเนินการเพื่อลดความเสี่ยง

ธปท. ได้พัฒนาระบบงานติดตามวิเคราะห์การโอนเงินและสภาพคล่องในระบบบาทเน็ต (Liquidity Watch) เพื่อใช้สำหรับการติดตามและวิเคราะห์พฤติกรรมโอนเงินและปริมาณสภาพคล่องของผู้ใช้บริการในระบบที่แสดงผลผ่านโปรแกรม MS Excel คาดว่าจะเริ่มใช้งานโปรแกรมดังกล่าวได้ตั้งแต่เดือนเมษายน 2549 เป็นต้นไป นอกจากนี้ ธปท. ยังได้ดำเนินการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบชำระดุลกลางเพื่อให้บริการมีความครอบคลุมและเกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและการบริหารเงินของสมาชิกยิ่งขึ้น ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงในระบบการชำระดุลและเป็นไปตาม BIS Core Principles

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

2 4

• การกำกับดูแล (Oversight)

ปัจจุบันภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทในการให้บริการด้านการชำระเงินมากขึ้นตามลำดับตามขยายตัวของธุรกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี กลยุทธ์ ธปท. จึงมุ่งเน้นที่การปรับบทบาทให้ ธปท. เป็นผู้กำกับดูแลระบบการชำระเงิน โดยได้จัดทำแผนด้านการศึกษาและกำหนดแนวทางในการปรับบทบาทและเตรียมความพร้อมในการทำหน้าที่เป็นผู้กำกับดูแลระบบการชำระเงินของประเทศ นอกจากนี้ ธุรกิจบริการเกี่ยวกับการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เริ่มมีรูปแบบและวิธีการใหม่ๆ ที่หลากหลายมากขึ้น มูลค่าโดยรวมทางเศรษฐกิจขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว มีผู้ให้บริการทั้งที่เป็นสถาบันการเงินซึ่งอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของ ธปท. และเอกชนที่มีไม่ใช่สถาบันการเงินและมิได้อยู่ภายใต้การกำกับดูแลโดยกฎหมายฉบับใด ธปท. จึงได้ดำเนินการร่วมกับคณะกรรมการธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อจัดทำร่างพระราชกฤษฎีกาตามความในมาตรา 32 ภายใต้ พรบ. ธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 เพื่อให้อำนาจ ธปท. ในการกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อรักษาความมั่นคงทางการเงินและการพาณิชย์เพื่อประโยชน์ในการเสริมสร้างความเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ รวมทั้งเพื่อป้องกันความเสียหายต่อสาธารณชน

1.2 ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

1.2.1 ITMX (Interbank Transaction Management and Exchange)

ในปี 2548 คณะทำงานโครงสร้างพื้นฐานระบบการชำระเงิน (ITMX) ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ (อชช.) ได้ดำเนินการดังนี้

- (1) จัดทะเบียนบริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด เมื่อเดือนกรกฎาคม 2548
- (2) คัดเลือกผู้พัฒนา (Solution Vendors) ระบบ ITMX จากที่ยื่นข้อเสนอในเบื้องต้นรวม 6 รายให้เหลือเพียง 2 รายโดยใช้เกณฑ์ 14 ข้อในการคัดเลือกและเยี่ยมชมสถานที่ปฏิบัติงานจริงของทั้ง 2 บริษัท

(3) พิจารณาความเสี่ยงของโครงการและมาตรการควบคุมความเสี่ยง

2 5

ทั้งนี้บริษัท เนชั่นแนล ไอทีเอ็มเอ็กซ์ จำกัด คาดว่าจะตัดสินใจการคัดเลือกผู้พัฒนาระบบและทำสัญญาจ้างภายในครึ่งแรกของปี 2549

1.2.2 ASEANPay

โครงการ ASEANPay เป็นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับระบบการชำระเงินรายย่อยระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน โดยมุ่งเน้นให้มีระบบการโอนเงินข้ามประเทศที่มีประสิทธิภาพมากกว่าระบบที่มีอยู่ในปัจจุบัน ประกอบด้วยกลุ่มประเทศนำร่อง 4 ประเทศ ได้แก่ ไทย สิงคโปร์ มาเลเซีย และอินโดนีเซีย โดยได้กำหนดระยะเวลาดำเนินโครงการระหว่างปี 2547-2549 สำหรับปี 2548 ได้มีการจัดประชุมร่วมกัน ดังนี้

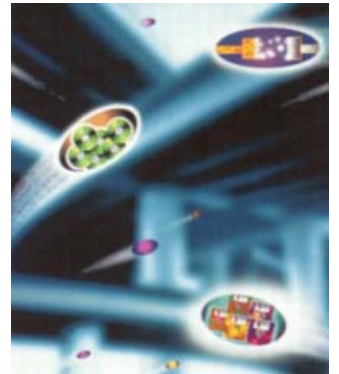
- (1) การประชุมทวิภาคีระหว่าง ธปท. กับธนาคารกลางอินโดนีเซีย (29-31 กรกฎาคม 2548 ณ จังหวัดเชียงใหม่) ธนาคารกลางมาเลเซีย (5-7 สิงหาคม 2548 ณ ประเทศมาเลเซีย) และธนาคารกลางสิงคโปร์ (19-20 สิงหาคม 2548 ณ ประเทศสิงคโปร์) ภายใต้หัวข้อเรื่อง Update on ASEANPay Project เพื่อรายงานความคืบหน้าการดำเนินงานที่ผ่านมา และสิ่งที่จะต้องดำเนินการต่อไป ให้ผู้บริหารระดับสูงระดับผู้ว่าการของธนาคารกลางทั้ง 3 ประเทศได้รับทราบ นอกจากนี้ ได้มีการพิจารณาการเชื่อมโยงระบบ ATM ระหว่างประเทศในภูมิภาคอาเซียน ซึ่งพัฒนาและให้บริการโดยภาคเอกชน
- (2) การประชุมคณะกรรมการ Steering Committee เมื่อเดือนตุลาคม 2548 ณ ประเทศสิงคโปร์ ที่ประชุมเห็นพ้องต้องกันว่า แนวทางการพัฒนาระบบ ATM ระหว่างประเทศน่าจะมีความเหมาะสมทั้งในด้านรูปแบบ วิธีปฏิบัติ เทคนิค และด้านธุรกิจ เนื่องจากระบบ ATM เป็นโครงสร้างพื้นฐานในการโอนเงินรายย่อยที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของโครงการในการพัฒนาระบบการโอนเงินรายย่อยระหว่างประเทศ จึงมีมติเห็นควรให้การสนับสนุนภาคเอกชนในการพัฒนาระบบ ATM ระหว่างประเทศ

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

26

1.2.3 BAHTNET

ธปท. ได้ดำเนินการปรับปรุงระบบบาทเน็ต เพื่อให้สามารถสนองความต้องการใช้งานและความสะดวกต่อผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพที่สุด ซึ่งส่วนที่ดำเนินการในปี 2548 ได้แก่ เพิ่มฟังก์ชันการใช้งานระบบบาทเน็ตให้ผู้ใช้บริการบาทเน็ตสามารถสอบถามและเรียกดูข้อมูล List of Operation Log ในระบบบาทเน็ต และข้อมูล Security Reports ในระบบ AAS (Authentication & Authorization Services) และเพิ่มฟังก์ชันการเรียกดูรายงานการแจ้งเกณฑ์การโอนเงินผ่านบาทเน็ตได้ทาง BAHTNET WEB Services นอกเหนือจากการได้รับหนังสือแจ้งอย่างเป็นทางการประจำทุกบัญชี

นอกจากนี้ได้ดำเนินการผลิตสื่อการอบรมในรูปแบบ e-learning Courseware “การใช้งานระบบบาทเน็ต” เพื่อให้ผู้ใช้บริการบาทเน็ตสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ทำให้ประหยัดเวลาและค่าใช้จ่ายในการจัดอบรม ซึ่งคาดว่าจะแจกจ่ายให้ผู้ใช้บริการบาทเน็ตไว้ใช้งานได้ในเดือนพฤษภาคม 2549

สำหรับการให้บริการระบบชำระดุลกลาง (Central Settlement System - CSS) เพื่อการชำระดุลการหักบัญชีพร้อมกันหลายฝ่าย (Multilateral Funds Transfer - MFT) ผ่านระบบบาทเน็ต ซึ่งเปิดให้มีการชำระดุลกับธุรกรรมการชำระเงินของหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน มาตั้งแต่วันที่ 28 มิถุนายน 2547 นั้น เพื่อให้มีความครอบคลุมและเกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานและการบริหารเงินของสมาชิกยิ่งขึ้น ในปี 2548 ธปท. ได้ดำเนินการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบชำระดุลกลาง ดังนี้

(1) ธปท. ได้ประเมินผลการใช้งาน (Value Realization) จากผู้ใช้งานด้านผู้ส่งคำสั่ง (CSS Settlement Agent) และผู้ดูแลระบบงาน (CSS Administrator) โดยสอบถามถึงประโยชน์ที่ได้รับจากระบบงานและผลการใช้ฟังก์ชันและรายงานต่างๆ รวมทั้งรับฟังข้อเสนอแนะจากผู้ใช้งาน ซึ่ง ธปท. ได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงระบบงานให้มีความเหมาะสมกับการใช้งานยิ่งขึ้น แล้วตั้งแต่เดือนกันยายน 2548

- (2) ศึกษาและสำรวจความต้องการจากผู้ใช้งานในการเพิ่มบริการต่างๆ ของระบบชำระดุลกลางให้กับผู้ส่งคำสั่งและสมาชิก (Settler) โดยมุ่งเน้นให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพ และให้ข้อมูลอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงานของสมาชิก เช่น เพิ่มการส่งข้อมูลเพื่อการชำระดุลในรูปแบบของดุลการหักบัญชีระหว่างสมาชิกจากปัจจุบันส่งข้อมูลในรูปแบบของบัญชีการหักบัญชี ปรับปรุงวิธีการยืนยันยอดดุลการหักบัญชีของการชำระดุลเช็คในต่างจังหวัดจากการยืนยันยอดด้วยโทรสารและโทรศัพท์ให้เป็นระบบงานคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ขณะนี้ ธปท. อยู่ระหว่างการจัดทำร่างความต้องการ (Business Requirement) ซึ่ง ธปท. มีแผนดำเนินการปรับปรุงให้แล้วเสร็จภายในปี 2549

1.2.4 โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการหักบัญชีเช็ค ระยะที่ 2 ปี 2548 (Improving Efficiency of Cheque Clearing System)

ธปท. ได้ดำเนินโครงการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการหักบัญชีเช็ค ระยะที่ 2 ในปี 2548 ดังนี้

- (1) ธปท. ได้ออกแบบสอบถามธนาคารสมาชิกเกี่ยวกับระบบ Cheque Truncation และแนวทางการพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คในอนาคต และได้หารือผลการสอบถามร่วมกับคณะทำงานปรับปรุงประสิทธิภาพระบบการหักบัญชีเช็ค และคณะอนุกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ (อชช.) สรุปความเห็นร่วมกันคือ ให้ชะลอการพัฒนาระบบ Cheque Truncation เนื่องจากผลตอบแทนยังไม่คุ้มการลงทุนในขณะนี้ และให้ปรับปรุงระบบการหักบัญชีเช็คในเขตภูมิภาค ในช่วงก่อนพัฒนาระบบ Cheque Truncation
- (2) ธปท. ได้หารือร่วมกับคณะทำงานฯ และ อชช. ในการกำหนดเส้นทางการพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คในอนาคต โดยกำหนดให้สอดคล้องกับการปรับบทบาทเป็นผู้กำกับดูแลระบบการชำระเงิน (Regulator) ของ ธปท. ซึ่งได้นำเสนอเส้นทางการพัฒนาฯ และได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการระบบการชำระเงิน (กรช.) แล้ว เมื่อเดือนตุลาคม 2548 มีรายละเอียดดังนี้

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

28

- ลดระยะเวลาการเรียกเก็บเงินตามเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชีสำหรับเช็คที่รับฝากในเขตภูมิภาคจากเดิม 6 วันทำการ เป็น 5 วันทำการนับถัดจากวันรับฝากเช็ค โดยประกาศใช้ระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการเรียกเก็บเงินตามเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชี (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548 และยกเลิกระเบียบธนาคารแห่งประเทศไทยว่าด้วยการแจ้งผลการเรียกเก็บเงินตามเช็คต่างจังหวัดระหว่างธนาคารในกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2542 มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 16 มกราคม 2549 เป็นต้นไป
- ธปท. ธนาคารสมาชิก และ อชช. ร่วมกันพัฒนาระบบการหักบัญชีเช็คในเขตภูมิภาค เพื่อรองรับระบบเช็คเคลียร์ริงและระบบการหักบัญชีเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชี (B/C) ในภูมิภาค โดยพัฒนาระบบงานให้แล้วเสร็จภายในปี 2549 และดำเนินการติดตั้งในจังหวัดทดลอง (Pilot) ก่อนขยายผลไปทั่วประเทศภายในปี 2550
- เตรียมความพร้อมเพื่อรองรับระบบ Imaging Processing ในระหว่างปี 2549 - 2550
- เตรียมการโอนย้ายระบบงาน ECS และ B/C-3D กทม. ไปยัง ITMX โดยพัฒนาเป็นระบบ Cheque Truncation ภายในปี 2551 และขยายผลระบบ Cheque Truncation ไปทั่วประเทศในปี 2553

1.2.5 โครงการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบ SMART และการโอนย้ายระบบไปยังระบบ ITMX

ธปท. ได้กำหนดวัตถุประสงค์หลักของโครงการมี 4 ประการดังนี้

- (1) เตรียมความพร้อมของธนาคารสมาชิกในการโอนย้ายระบบ SMART ไปยังระบบ ITMX
- (2) ปรับปรุงระบบ SMART ให้รองรับธุรกรรมของกรมบัญชีกลางตามโครงการ GFMS (Government Fiscal Management Information Systems)
- (3) ดำเนินการให้ ธปท. เป็น Sending Bank ของระบบ SMART เมื่อโอนย้ายไปยังระบบ ITMX

- (4) คู่มือการกำหนดระเบียบวิธีปฏิบัติต่างๆ ที่สมาชิกระบบ SMART จะใช้ร่วมกันเมื่อโอนไปยังระบบ ITMX โดยมีรายละเอียด ดังนี้
- ในปี 2548 สปท. ได้มีการประชุมหารือร่วมกับคณะทำงานระบบ ITMX และคณะทำงานปรับปรุงระบบ SMART รวมทั้งธนาคารสมาชิก เกี่ยวกับแนวทางในการปรับปรุงระบบและการกำหนดแผนงานในการโอนย้ายระบบ นอกจากนี้ยังได้มีการศึกษาผลกระทบจากการปรับปรุงโครงสร้างการกำหนดค่าธรรมเนียมระบบการชำระเงินในส่วนที่เกี่ยวข้องกับระบบ SMART และประสานงานร่วมกับธนาคารสมาชิกและหน่วยงานอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อเตรียมการรองรับการปรับปรุงโครงสร้างค่าธรรมเนียมใหม่ให้สามารถดำเนินการได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ
 - ในส่วนของการปรับปรุงระบบ SMART เพื่อรองรับโครงการ GFMS นั้น ได้จัดทำแผนและดำเนินการทดสอบระบบร่วมกับกรมบัญชีกลางตามโครงการ GFMS ในกรณีที่มีการส่งข้อมูลเข้าระบบจำนวนมาก (volume test) โดยผลการทดสอบพบว่าระบบ GFMS สามารถส่งข้อมูลเข้าระบบได้ ไม่มีปัญหาใด

1.2.6 โครงการรวมศูนย์รับฝากหลักทรัพย์

จากการที่กระทรวงการคลังได้จัดทำแผนพัฒนาตราสารหนี้ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2548-2557) เพื่อผลักดันให้มีการพัฒนาตลาดตราสารหนี้ของไทยให้มีบทบาทมากขึ้น โดยสามารถเป็นแหล่งระดมเงินทุนหลัก นอกเหนือจากสถาบันการเงินและตลาดทุน โดยขอความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย สปท. สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (กลต.) สมาคมตราสารหนี้ไทย และผู้ร่วมตลาด จัดทำแผนปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมภายใน 1 ปี ซึ่งหนึ่งในแผนงานดังกล่าว คือ การรวมศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ไว้ที่บริษัท ศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ (ประเทศไทย) จำกัด (TSD) โดยเป็นการโอนย้ายงานรับฝากตราสารหนี้ภาครัฐจาก สปท. ไปยัง TSD ซึ่งส่งผลให้ TSD และ สปท. ต้องดำเนินการพัฒนาระบบงานรองรับการรวมศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ดังกล่าว รวมทั้งพัฒนาระบบการเชื่อมโยงระหว่างระบบงานของ สปท. กับ TSD เพื่อ

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

3 0

รองรับระบบการส่งมอบและชำระราคาตราสารหนี้ให้เป็นแบบ Real-time Gross Settlement-Delivery versus Payment (RTGS-DVP) และรองรับการทำงานของ ธปท. ได้แก่ งานตลาดซื้อคืน งานเงินสภาพคล่องระหว่างวัน และงานนายทะเบียน ซึ่งนับตั้งแต่ต้นปี 2548 ธปท. และ TSD ได้ดำเนินการตามแผนงานที่ได้ตกลง ร่วมกันมาเป็นลำดับ ดังนี้

- (1) ศึกษา วิเคราะห์ผลกระทบของการรวมศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ และกำหนด ความต้องการด้านธุรกิจ (Business Requirement)
- (2) พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยกำหนดรูปแบบการเชื่อมโยง พัฒนาและปรับปรุง ระบบงานภายใน และพัฒนาระบบการเชื่อมโยงระหว่าง ธปท. กับ TSD ตลอดจนทำการทดสอบ User Acceptance Test (UAT)
- (3) ประสานงาน ชี้แจงทำความเข้าใจ เกี่ยวกับแนวทางการโอนย้ายบัญชีและ ผลกระทบที่เกี่ยวข้องให้กับผู้ใช้บริการบาทเน็ต และสมาชิกระบบ Book Entry ทราบอย่างต่อเนื่อง
- (4) ดำเนินการทดสอบ Industry Wide Test (IWT) ร่วมกับสมาชิก และประเมิน ผลการทดสอบโดยสมาชิก
- (5) ดำเนินการทดสอบแผนฉุกเฉินกรณีระบบงานขัดข้อง
- (6) จัดทำคู่มือการใช้งาน ระเบียบ และพิธีปฏิบัติ เพื่อให้ส่วนงานที่เกี่ยวข้องและ สมาชิกถือปฏิบัติร่วมกัน

นอกจากนี้ ธปท. ร่วมกับสำนักงาน กสท. ได้ประเมินความพร้อมของ TSD ในฐานะเป็นศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ของประเทศ (Central Securities Depository) รวมทั้งได้พิจารณาแนวทางการกำกับดูแล TSD ภายหลังจากการรวมศูนย์รับฝาก หลักทรัพย์ ทั้งนี้ กำหนดการรวมศูนย์รับฝากหลักทรัพย์ดังกล่าว จะเริ่มในเดือน พฤษภาคม 2549 เป็นต้นไป

1.3 ด้านการกำกับดูแลระบบการชำระเงิน

1.3.1 มาตรการในการดำเนินการให้ระบบการชำระเงินสอดคล้องกับ BIS Core Principles for SIPS

ในปี 2548 ธปท. ได้ดำเนินการปรับปรุงระบบบาทเน็ต เพื่อให้ระบบมีความสอดคล้องกับ BIS Core Principles for Systemically Important Payment Systems (CPSIPS) ในระดับที่ดีขึ้น ตามแนวทางที่ได้จากผลการประเมินความสอดคล้องที่จัดทำร่วมกับคณะทำงานเตรียมความพร้อมโครงการ Reports on the Observance of Standards and Codes (ROSCs) ด้าน Payment Systems เมื่อปี 2547 โดยสรุปผลความคืบหน้าการดำเนินการได้ดังนี้

- (1) ศึกษาความจำเป็นในการออกกฎหมายใหม่ เพื่อไม่ให้มีการบังคับใช้ Zero Hour Rule¹ ในระบบการชำระเงินไทย ซึ่งพบว่าหลักการใน พ.ร.บ. ล้มละลาย พ.ศ. 2483 ที่บังคับใช้อยู่ในปัจจุบันไม่มีการใช้กฎนี้ จึงไม่มีความจำเป็นต้องแก้ไขกฎหมายในประเด็นนี้
- (2) จัดทำร่างระเบียบบาทเน็ตใหม่ โดยได้เพิ่มรายละเอียดในส่วนของการบริหารความเสี่ยงของระบบ คุณสมบัติของผู้ใช้บริการบาทเน็ต ขั้นตอนการปฏิบัติงานประจำวัน แนวทางปฏิบัติในการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม การเรียกร้องสิทธิและค่าชดเชยในกรณีที่มีการโอนเงินผิดพลาด บทลงโทษสำหรับผู้ให้บริการบาทเน็ตที่ไม่ปฏิบัติตามระเบียบ การกำหนดให้ผู้ให้บริการบาทเน็ตต้องมีการจัดทำแผนฉุกเฉิน พร้อมทั้งรายงานผลการซักซ้อมแผนฉุกเฉินให้ ธปท. ทราบ และประเด็นอื่นๆ ทั้งนี้ ธปท. ได้ออกระเบียบบาทเน็ตใหม่ซึ่งมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 15 พฤษภาคม 2549 เป็นต้นไป
- (3) จัดทำระบบ e-learning เพื่อให้ผู้ใช้บริการบาทเน็ตสามารถเรียนรู้ระบบงานเพิ่มเติมได้ด้วยตนเอง

¹ Zero Hour Rule หมายถึง บทบัญญัติในกฎหมายล้มละลายของบางประเทศที่กำหนดว่า เมื่อศาลมีคำสั่งให้บุคคลใดล้มละลายแล้ว ให้ถือว่าคำสั่งนั้นมีผลย้อนหลังตั้งแต่ ณ เวลาเริ่มต้นวัน (0.00 น.) ของวันที่ศาลมีคำสั่งให้ล้มละลาย ซึ่งจะทำให้ธุรกรรมที่ได้กระทำไปแล้วตั้งแต่เวลาดังกล่าวเป็นโมฆะเสียเปล่าทั้งหมด ดังนั้นหากประเทศใดใช้กฎนี้กับระบบการชำระเงินแล้ว จะมีผลให้ธุรกรรมการชำระเงินที่ได้สำเร็จลุล่วงไปตั้งแต่เวลาเริ่มต้นวัน ของวันที่ศาลสั่งล้มละลายไปจนถึงเวลาที่ศาลสั่งจริงเป็นอันไม่สมบูรณ์เสียเปล่ามาแต่ต้น

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

3 2

อนึ่ง จากการเทียบเคียงผลการประเมินด้วยตนเองของระบบบาทเนตกับผลการประเมินระบบการชำระเงินที่สำคัญยิ่งยวดของประเทศในกลุ่ม Executives' Meeting of East Asia-Pacific Central Banks (EMEAP) พบว่า ระบบบาทเนตของไทยมีความสอดคล้องกับ CPSIPS ในระดับเดียวกันกับฮ่องกงและญี่ปุ่น โดยเป็นรองจากเกาหลีใต้และสิงคโปร์

BOX 1

การเข้าร่วมโครงการ ROSCs/FSAP ด้าน Payment Systems

โครงการการปฏิบัติตามมาตรฐานสากล (Reports on the Observance of Standards and Codes - ROSCs) เป็นโครงการที่ International Monetary Funds (IMF) และ World Bank (WB) ร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อประเมินการดำเนินงานของแต่ละประเทศในด้านต่างๆ รวมทั้งสิ้น 12 ด้าน² โดยในแต่ละด้านจะประเมินโดยใช้มาตรฐานสากล สำหรับด้าน Payment Systems นั้น ใช้มาตรฐานการประเมินของ BIS ตามรายงาน BIS Core Principles for Systemically Important Payment Systems

สำหรับโครงการ FSAP (Financial Sector Assessment Program) เป็นโครงการที่ IMF และ World Bank ร่วมกันจัดทำขึ้นเพื่อประเมินภาคการเงินเป็นการเฉพาะ ครอบคลุมถึงการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนของภาคการเงินในภาพรวม รวมถึงความเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจมหภาคของประเทศ ตลอดจนประเมินมาตรฐานตามโครงการ ROSCs ในด้านที่มีผลกระทบต่อภาคการเงินรวม 6 ด้าน ได้แก่ 1) Monetary and Financial Policy Transparency, 2) Banking Supervision, 3) Insurance Supervision, 4) Securities Market Regulation, 5) Payment Systems และ 6) Anti-money Laundering ดังนั้น การเข้าร่วมโครงการ FSAP จึงเป็นการเข้าร่วมโครงการ ROSCs ในด้านดังกล่าวไปพร้อมกัน

ในส่วนของประเทศไทย ในการประชุมคณะกรรมการบริษัทมหาชนแห่งชาติเมื่อวันที่ 5 พฤศจิกายน 2546 ซึ่งมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน มีมติเห็นชอบให้ประเทศไทยเข้าร่วมโครงการ ROSCs โดยได้มอบหมายให้คณะกรรมการภายใต้คณะกรรมการบริษัทมหาชนแห่งชาติที่เกี่ยวข้อง³ ดำเนินการเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าร่วมโครงการ ROSCs ทั้ง 12 ด้าน และให้มีการแต่งตั้งคณะทำงานเตรียมความพร้อมได้ตามขอบเขตความรับผิดชอบ โดยด้าน Payment Systems อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของคณะกรรมการยกระดับ Corporate Governance ด้านธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและบริษัทประกันภัย ซึ่งมีผู้ว่าการ ธปท. เป็นประธาน

ทั้งนี้ คณะอนุกรรมการยกระดับ Corporate Governance ด้านธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุนและบริษัทประกันภัย อยู่ในระหว่างการดำเนินการขออนุมัติเข้าร่วมโครงการ FSAP จากนายกรัฐมนตรี โดยมีกำหนดการที่จะสมัครเข้าร่วมโครงการ FSAP ในปี 2549 และคาดว่าทางโครงการฯ จะส่งทีมงานเข้ามาประเมินมาตรฐานประมาณเดือนธันวาคม 2549

² ได้แก่ 1) Data Dissemination 2) Fiscal Transparency 3) Monetary and Financial Policy Transparency 4) Banking Supervision 5) Insurance Supervision 6) Securities Market Regulation 7) Payment Systems 8) Anti-money Laundering 9) Corporate Governance 10) Accounting 11) Auditing และ 12) Insolvency

³ คณะอนุกรรมการฯ ภายใต้คณะกรรมการบริษัทมหาชนแห่งชาติมีทั้งสิ้น 6 คณะ ได้แก่ 1) คณะอนุกรรมการแก้ไขกฎหมายและการบังคับใช้กฎหมาย 2) คณะอนุกรรมการมาตรฐานการบัญชี 3) คณะอนุกรรมการพิจารณาแนวปฏิบัติที่ดีของบริษัทจดทะเบียน 4) คณะอนุกรรมการยกระดับ Corporate Governance ด้านธนาคารพาณิชย์ บริษัทเงินทุน และบริษัทประกันภัย 5) คณะอนุกรรมการยกระดับ Corporate Governance ด้านบริษัทหลักทรัพย์ และ 6) คณะอนุกรรมการสร้างความรู้ความเข้าใจและการประชาสัมพันธ์การดำเนินการเกี่ยวกับ Corporate Governance ในประเทศไทย

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

3 4

1.3.2 การจัดทำร่างพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ.

คณะกรรมการธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์ได้มีมติเห็นชอบในข้อเสนอของคณะอนุกรรมการกำกับดูแลธุรกิจบริการเกี่ยวกับธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์และธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ภาครัฐ เมื่อวันที่ 19 กรกฎาคม 2547 โดยให้มีการพิจารณาออกพระราชกฤษฎีกาตามความในมาตรา 32 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. 2544 เพื่อกำกับธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ และให้ธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบตาม พ.ร.ฎ. ในการกำกับดูแลธุรกิจบริการดังกล่าว

ทั้งนี้คณะอนุกรรมการกำกับฯ และคณะอนุกรรมการโครงสร้างพื้นฐานทางกฎหมาย ได้ร่วมจัดทำร่าง พ.ร.ฎ.ฯ ดังกล่าวและคณะกรรมการธุรกรรมฯ ได้มีมติเห็นชอบในหลักการของร่างพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ พ.ศ. แล้ว เมื่อวันที่ 30 กันยายน 2548 โดยกรอบโครงสร้าง พ.ร.ฎ.ฯ แบ่งออกเป็น 7 หมวด 32 มาตรา ประกอบด้วย

บททั่วไป

- หมวด 1 การให้บริการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์
- หมวด 2 หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นแบบในการแจ้งเพื่อทราบ และจดทะเบียน
- หมวด 3 หลักเกณฑ์และวิธีการยื่นแบบในการขออนุญาต
- หมวด 4 หลักเกณฑ์การประกอบธุรกิจ
- หมวด 5 การกำกับดูแล
- หมวด 6 การต่ออายุ การพักใช้ และเพิกถอนใบอนุญาต
- หมวด 7 การควบคุมกิจการ เลิกให้บริการหรือเลิกกิจการ

บทเฉพาะกาล

บัญชีท้าย พ.ร.ฎ.ฯ

แนวทางการกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ กำหนดเป็น 3 ระดับ คือ การแจ้งให้ทราบ ชื่นทะเบียน และขอรับใบอนุญาต โดยพิจารณาจากปัจจัยหรือระดับความรุนแรงของผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจนั้น 3 ด้าน ได้แก่

- (ก) ผลกระทบด้านความมั่นคงทางการเงิน และ/หรือการพาณิชย์
- (ข) ผลกระทบด้านความน่าเชื่อถือและยอมรับในระบบข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์
- (ค) ผลกระทบต่อสาธารณชน

ทั้งนี้ก่อนการเสนอให้ตรา พ.ร.ฎ.ฯ ทางกรมได้จัดให้มีการรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากผู้ประกอบการ ประชาชน ตลอดจนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำไปปรับปรุงร่าง พ.ร.ฎ.ฯ เมื่อวันที่ 18 พฤศจิกายน 2548 วันที่ 23 กุมภาพันธ์ และวันที่ 28 เมษายน 2549

การดำเนินงานในระยะต่อไป ได้แก่ การวางแนวทางและเตรียมการในการกำกับดูแลธุรกิจบริการการชำระเงินทางอิเล็กทรอนิกส์ภายใต้อำนาจของ พ.ร.ฎ.ฯ อาทิ การออกหลักเกณฑ์และประกาศ ธปท. การประชาสัมพันธ์เพื่อให้ผู้ประกอบการที่เข้าข่ายตาม พ.ร.ฎ.ฯ ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบ เข้าใจ และสามารถปฏิบัติตาม พ.ร.ฎ.ฯ ได้อย่างถูกต้อง ตลอดจนการจัดประชุมกลุ่มย่อยเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ประกอบการ เป็นต้น

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

3 6

1.4 บริการใหม่ๆ ด้านการชำระเงิน

1.4.1 บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-money/E-cash)

ปัจจุบันมีบริษัทและธนาคารที่ได้รับอนุญาตให้บริการเงินอิเล็กทรอนิกส์รวม 7 แห่ง ได้แก่ บริษัท ไทยสมาร์ตการ์ด จำกัด บริษัท เพย์เมนท์ โซลูชั่น จำกัด บริษัท ทรู มานี จำกัด บริษัท เพย์สบาย จำกัด บริษัท แอดวานซ์ เอ็มเบย์ จำกัด บริษัท แอดวานซ์ เมจิกการ์ด จำกัด และธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน)

เงินอิเล็กทรอนิกส์ (E-money/E-cash) ถือเป็นนวัตกรรมของสื่อการชำระเงินรุ่นใหม่ ที่ช่วยให้การจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวันเกิดความสะดวกรวดเร็ว โดยไม่ต้องพกพาเงินสดติดตัว เงินอิเล็กทรอนิกส์ มีลักษณะเป็นกระดาษต่างกันในรูปแบบดิจิทัลที่ใช้แทนเงินสดเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการในร้านค้า หรือทางอินเทอร์เน็ต รูปแบบของเงินอิเล็กทรอนิกส์ มีทั้งที่อยู่ในรูปของบัตร ที่เรียกว่า บัตรสมาร์ทการ์ด (Smart Card) หรือที่อยู่บนสื่อคอมพิวเตอร์ ที่เรียกว่า Digital Cash หรือ Cyber Cash ผู้ใช้บริการจะต้องเติมเงินล่วงหน้าลงบนบัตรหรือสื่อคอมพิวเตอร์ ผ่านผู้ให้บริการหรือตัวแทน เพื่อรวบรวมค่าเงินเก็บไว้ ก่อนที่จะนำไปใช้ชำระค่าสินค้าและบริการตามจุดต่างๆ ที่ผู้ให้บริการกำหนด เช่น ร้านอาหาร ร้านค้า on-line และร้านค้าปลีก ในอนาคตอาจสามารถใช้จ่ายเงินอิเล็กทรอนิกส์ชำระค่าโดยสาร และค่าทางด่วน

ผลิตภัณฑ์ของบริษัทต่างๆ ได้ทยอยเปิดตัวในปี 2548 มีหลายรูปแบบเช่น เงินอิเล็กทรอนิกส์ในรูปแบบสมาร์ทการ์ด “สมาร์ตเพิร์ล” ของบริษัทไทยสมาร์ตการ์ด จำกัด ใช้ซื้อสินค้าและบริการในร้านเซเว่นอีเลฟเว่น และร้านค้าที่ร่วมโครงการ “บัตรโอเคแคช” ของบริษัท เพย์เมนท์ โซลูชั่น จำกัด ใช้ซื้อสินค้าและบริการใน

ร้านค้าและร้านอาหารที่เข้าร่วมเป็นสมาชิก โอนเงินระหว่างบัตรเงินสดที่ออกโดยบริษัท และเงินอิเล็กทรอนิกส์บนสื่อคอมพิวเตอร์ ของบริษัท PaySbay จำกัด ที่เก็บรักษามูลค่าเงินไว้ในระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้โอนเงิน เติมเงิน ถอนเงินเข้าบัญชีธนาคาร และชำระค่าสินค้าและบริการทางอินเทอร์เน็ต เช่น ค่าประมูลสินค้า ค่าสาธารณูปโภค ค่าดาวน์โหลดริงโทนบนโทรศัพท์เคลื่อนที่ในปัจจุบัน นอกจากนั้น ยังมีบริการที่เก็บรักษามูลค่าเงินไว้ในบัญชีของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ เช่น “บริการ m-PAY” ของบริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) “บริการ Money Service” ของบริษัท ทู มั่นนี่ จำกัด ใช้ชำระค่าสาธารณูปโภค ค่าสินค้าและบริการในร้านค้าที่ร่วมโครงการ ทั้งร้านค้าทั่วไป และร้านค้าทางอินเทอร์เน็ต

1.4.2 บริการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (Mobile payment)

ในอนาคตอันใกล้นี้ จะมีการให้บริการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่โดยใช้เทคโนโลยีแบบไม่สัมผัส (Contactless) ซึ่งจะใช้วิธีการฝังชิปไว้ในโทรศัพท์เคลื่อนที่และชำระเงินในลักษณะ Pay at Point ซึ่งจะตัดบัญชีบัตรเครดิตหรือหักบัญชีเงินฝากของผู้ใช้บริการ (Direct Debit) โดยตรงเพื่อโอน/ชำระเงินเข้าบัญชีผู้รับปลายทาง

ส่วนของ บริษัท แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส จำกัด (มหาชน) (AIS) ที่เปิดให้บริการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่หรือระบบ m-PAY แก่ผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ของบริษัท ตั้งแต่ปลายปี 2547 เป็นต้นมา ซึ่งมีธนาคารพาณิชย์เข้าร่วมโครงการ 4 ธนาคารได้แก่ ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) และธนาคารยูไนเต็ด โอเวอร์ซีส์ไทย จำกัด (มหาชน) ปัจจุบันมีร้านค้าพันธมิตรหลากหลาย เช่น กลุ่มธุรกิจบันเทิง กลุ่มธุรกิจเพื่อสุขภาพและเสริมสวย กลุ่มคาร์แคร์ กลุ่มการศึกษา เป็นต้น

1 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินในประเทศ

3 8

1.4.3 บริการโอนเงินสำหรับผู้ที่ไม่มียุติบัตรธนาคารพาณิชย์

ในปีที่ผ่านมาบริการโอนเงินประเภทใหม่ที่มุ่งเน้นกลุ่มลูกค้าที่ไม่มีบัญชีเงินฝากได้เริ่มเปิดบริการจากทั้งธนาคารพาณิชย์ เช่น ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) ซึ่งตั้งชื่อบริการว่า KTB Speed Cash Transfer โดยผู้ใช้บริการกรอกใบโอนเงินด่วนพร้อมยื่นหลักฐานแสดงตนต่อเจ้าหน้าที่ธนาคาร เมื่อเจ้าหน้าที่ดำเนินการบันทึกข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ผู้รับปลายทางสามารถไปรับเงิน ณ สาขาของธนาคารพร้อมทั้งข้อมูลสำคัญและหลักฐานแสดงตน ซึ่งกำหนดวงเงินการโอนแต่ละครั้งไม่เกิน 30,000 บาท และบริษัทเอกชน เช่น บริษัท เคาน์เตอร์เซอร์วิส จำกัด ภายใต้บริการบัตรเชื่อมรัก ผ่านจุดรับบริการที่ร้านเซเว่นอีเลฟเว่นที่มีสัญลักษณ์บัตรเชื่อมรักซึ่งกำหนดให้โอนได้วันละไม่เกิน 10,000 บาท/วัน โดยผู้รับจะไปรับเงินได้ตั้งแต่เวลา 12.00 น. ของวันถัดไป ที่สาขาที่ลงทะเบียนไว้

2.1 สหราชอาณาจักร

39

สมาคมระบบการชำระเงินของประเทศสหราชอาณาจักร หรือ Association for Payments Settlement Services (APACS) ได้ประกาศใช้ระบบ chip-and-PIN อย่างเต็มรูปแบบ ตั้งแต่วันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2549 เป็นต้นมา โดยผู้ออกบัตรและร้านค้ารับบัตรจะต้องเปลี่ยนมาใช้บัตรสมาร์ทการ์ดที่ลูกค้าต้องกรอกรหัสส่วนตัว (PIN code) ขณะซื้อสินค้าและบริการแทนการลงลายมือชื่อแบบเดิม ซึ่งสมาคมฯ ได้มีข้อกำหนดโดยหากร้านค้าใดยังคงยินยอมให้ลูกค้าที่ถือบัตรระบบใหม่ใช้จ่ายด้วยวิธีลงลายมือชื่อ ร้านค้านั้นจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบความเสียหายที่เกิดจากการทำธุรกรรมโดยทุจริตเอง ซึ่งร้านค้าส่วนใหญ่ก็ได้ปรับเครื่องรับชำระเงิน (POS Terminal) ให้สามารถทำงานในระบบใหม่ตามที่สมาคมฯ ได้กำหนดไว้

รายงานจาก APACS กล่าวว่าการนำเทคโนโลยี chip-and-PIN มาใช้เป็นผลให้การทุจริตของบัตรเดบิตและบัตรเครดิตลดลงอย่างมีนัยสำคัญเป็นครั้งแรกในรอบ 10 ปี โดยการทุจริตของบัตรพลาสติกลดลงร้อยละ 13 หรือประมาณเกือบ 60 ล้านปอนด์เหลือ 439.4 ล้านปอนด์ในปี 2005 จากปีก่อนหน้าที่เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 20 เมื่อปี 2002 APACS ได้คาดการณ์ไว้ว่าการทุจริตบัตรพลาสติกจะเพิ่มขึ้นถึง 800 ล้านปอนด์ในปี 2005 หากไม่ได้เปลี่ยนมาสู่ระบบ chip-and-PIN เทคโนโลยีการใช้ chip ช่วยให้ได้ไม่สามารรถปลอมแปลงบัตรด้วยวิธีการคัดลอก (copy) นำมาสู่การลดลงของการทุจริตจากการปลอมแปลงบัตร การขโมยบัตร และบัตรสูญหายในปีที่ผ่านมา สมาคมฯ คาดว่าการทุจริตจะลดลงมากขึ้นในปี 2006 จากการบังคับใช้ chip-and-PIN อย่างเต็มรูปแบบ สำหรับการทุจริตบัตรที่สูงขึ้นเป็นการทำรายการที่ผู้ชำระเงินไม่ต้องแสดงบัตร หรือ card-not-present ได้แก่ การชำระเงินด้วยบัตรทางอินเทอร์เน็ต ทางโทรศัพท์ หรือโทรสาร ซึ่งเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 21 เป็น 183.2 ล้านปอนด์เมื่อปีที่ผ่านมา

เพื่อป้องกันการทุจริตจากการใช้บัตรทางอินเทอร์เน็ต APACS กำลังหาทางที่จะใช้เครื่องมือช่วยที่สามารถอ่าน chip บนบัตรและสร้างรหัสผ่านแบบสุ่ม (random password) เพื่อใช้ในการซื้อสินค้าและบริการทางร้านค้าออนไลน์แต่ละครั้ง เพื่อให้การชำระเงินด้วยระบบ chip-and-PIN สามารถป้องกันการทุจริตจากการใช้บัตรทางอินเทอร์เน็ตได้ การใช้รหัสผ่านแบบสุ่ม จะมีความปลอดภัยมากกว่า

2 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินต่างประเทศ

40

การใช้รหัสลับส่วนตัว (PIN code) เนื่องจากรหัสผ่านแบบสุ่มจะไม่มีประโยชน์ หากอาชญากรได้รับไปโดยผิดกฎหมาย ซึ่งขณะนี้ APACS อยู่ระหว่างหาหรือแนวทางที่ชัดเจนของการทำงานที่กล่าวข้างต้น

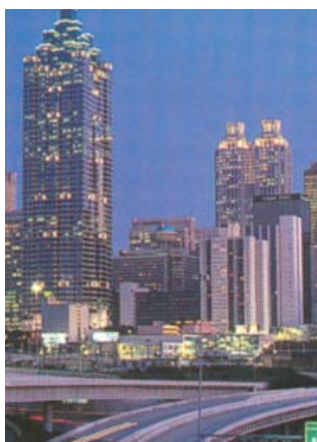
2.2 European Central Bank (ECB)

European Central Bank (ECB) หรือธนาคารกลางในกลุ่มประเทศยุโรป ซึ่งกำกับดูแลธนาคารได้กระตุ้นและผลักดันมาตรฐานการชำระเงินด้วยบัตรข้ามพรมแดน โดยเรียกร้องให้ธนาคารเปลี่ยนบัตรทั้งหมด รวมทั้งเครื่องรับชำระเงิน (POS terminal) และเครื่อง ATM ให้ไปสู่มาตรฐาน EMV chip ภายในกำหนดเวลาของเขตการชำระเงินยูโร (SEPA- Single Euro Payment Area) ซึ่งกำหนดไว้ภายในปี 2010 เนื่องจากหากไม่มีมาตรฐานจะทำให้เกิดปัญหาการไม่สามารถใช้งานร่วมกันได้ (interoperable) และ SEPA ได้กำหนดให้ร้านค้าสามารถทำธุรกิจกับผู้รับบัตร (acquirer) รายใดก็ได้ภายในเขตการชำระเงินเดียวกัน (common payment area)

ธนาคารกลางในกลุ่มประเทศยุโรป (ECB) คาดหวังให้มีการปรับปรุงรูปแบบของบัตรภายในประเทศและระหว่างประเทศในยุโรป เพื่อให้เกิดความมีประสิทธิภาพมากขึ้น และสามารถใช้งานร่วมกันได้อย่างเต็มรูปแบบในการประมวลผลธุรกรรมที่เกิดจากการใช้บัตร เพื่อลดต้นทุนการทำรายการผ่านบัตร โดยต้นทุนที่ลดลงนี้ จะส่งผลไปถึงร้านค้าและผู้บริโภคในรูปของค่าธรรมเนียมที่ต่ำลง

SEPA จะสร้าง eurozone ซึ่งการชำระเงินทั้งหมดจะอยู่ภายในเขตประเทศเดียวกัน โดยความแตกต่างระหว่างประเทศและการชำระเงินข้ามพรมแดนที่มีอยู่ในปัจจุบันจะหมดไป แต่ธนาคารกลางในกลุ่มประเทศยุโรป (ECB) ได้ยอมรับว่ากำหนดการนำ SEPA มาใช้จะต้องเลื่อนออกไปจากเดิมที่คาดว่าจะรวมระบบหักบัญชีการชำระเงินรายย่อย (retail payment clearing system) และระบบชำระดุล (settlement infrastructure) จะสามารถเสร็จสมบูรณ์ในปี 2010

2.3 สหรัฐอเมริกา

4 1

ปัจจุบันประมาณร้อยละ 5 ถึง 7 ของสถาบันการเงินในสหรัฐอเมริกา ได้เริ่มนำเทคโนโลยี biometric มาใช้เพื่อการตรวจสอบและยืนยันตัวตนในการชำระเงิน และกำลังได้รับความสนใจมากขึ้นเนื่องจากการนำเทคโนโลยี biometric มาใช้ ทำให้ลูกค้าได้รับความพอใจเพิ่มขึ้น

จากรายงาน International Biometric Group (New York) พบว่าธุรกิจ biometric สร้างรายได้ถึง 1.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ทั่วโลกในปี 2004 และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่าในปี 2008 โดยเฉพาะในกลุ่มธุรกิจบริการทางการเงิน ซึ่งคาดว่าจะนำมาใช้มากขึ้น ณ จุดรับชำระเงิน (Point of Sales) และกลุ่มธุรกิจทางการดูแลสุขภาพในสหรัฐฯ

ต้นทุนของอุปกรณ์ทางด้าน biometric ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอันหนึ่งของการนำเทคโนโลยีนี้มาใช้ กำลังลดลงอย่างก้าวกระโดดจากเทคโนโลยีที่ก้าวหน้ามากขึ้น และเมื่อเร็ว ๆ นี้ ผู้ให้บริการทางด้านเทคโนโลยีที่มีชื่อเสียงในธุรกิจบริการทางการเงินในสหรัฐฯ ได้เข้าไปมีหุ้นส่วนในบริษัท biometric ทำให้ธนาคารชั้นนำในสหรัฐฯ เริ่มหันมาให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี biometric มากขึ้น

Pay By Touch เป็นตัวอย่างหนึ่งของการนำเทคโนโลยี biometric มาใช้ในการชำระเงิน ณ จุดขาย โดยลูกค้าจะชำระเงินด้วยวิธีใช้นิ้วมือสัมผัสเครื่องรับชำระเงินเพื่อ scan ลายนิ้วมือตรวจสอบความถูกต้องและตัดเงินจากบัญชีแทนการใช้บัตร ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็ว และปลอดภัย โดยไม่ต้องพกพาทั้งเงินสด เช็ค และบัตรติดตัว ช่วยให้ลูกค้าจ่ายชำระเงินได้เร็วขึ้น ปัจจุบัน มีลูกค้ามากกว่า 2.3 ล้านรายที่ใช้ Pay By Touch ในการชำระค่าสินค้าและบริการตามร้านค้าปลีก และซูเปอร์มาร์เก็ต มากกว่า 2,000 แห่ง ในสหรัฐอเมริกา

2 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินต่างประเทศ

4 2

2.4 ญี่ปุ่น

ธนาคารในญี่ปุ่นหลายๆ แห่งได้นำเทคโนโลยีการตรวจสอบยืนยันตัวตนด้วย biometric มาใช้ เพื่อลดการทุจริตจากการใช้บัตร

ธนาคาร Jyo Bank ในญี่ปุ่น กำลังจะออกบัตรเดบิตที่ใช้ chip ซึ่งจะเก็บภาพที่ scan ลายนิ้วมือของลูกค้าไว้ โดยธนาคารจะเปลี่ยนเครื่อง ATM เป็นเครื่องรุ่นใหม่ ที่ติดตั้งอุปกรณ์ซึ่งสามารถ scan ลายนิ้วมือของลูกค้าเพื่อเปรียบเทียบกับภาพลายนิ้วมือที่เก็บไว้บน chip โดยบริษัทยักษ์ใหญ่ทางด้านอิเล็กทรอนิกส์ในญี่ปุ่น หรือบริษัท ฮิตาชิ จะจัดหาเครื่อง scanners ที่จะใช้บนเครื่อง ATM และช่วยธนาคารออกบัตรสมาร์ตการ์ด ธนาคาร Jyo Bank คาดว่าเทคโนโลยีใหม่ซึ่งได้เริ่มใช้เมื่อวันที่ 22 มีนาคม 2006 จะช่วยลดการทุจริตจากการใช้บัตร ATM และบัตรเดบิต

ธนาคารโตเกียว-มิตซูบิชิ ก็ได้ออกบัตร “Super IC Card” ซึ่งใช้เทคโนโลยี biometric ตรวจสอบรูปแบบเส้นลายมือ เพื่อยืนยันการถอนเงินของผู้ถือบัตร นอกจากนี้ ธนาคาร Japan Postal Savings Bank, ธนาคารมิซูโฮ และธนาคารซุมิโตโม มิตซึเบงกิง คอร์ป ก็มีแผนที่จะออกบัตร ATM โดยใช้ chip และเทคโนโลยี biometric ในการตรวจสอบตัวตนเช่นเดียวกันในปี 2006 นี้

2.5 เกาหลีใต้

บริษัทโทรศัพท์เคลื่อนที่ 3 รายของประเทศเกาหลีใต้ ได้แก่ บริษัท เอสเคเทลคอม บริษัท เคทีเอฟ และบริษัท แอลจีเทลคอม ได้ร่วมมือกับบริษัท บัตรซัมซุง ออกระบบการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่แบบใหม่โดยใช้ระบบสัมผัส (touch-based) ซึ่งใช้เทคโนโลยีคลื่นความถี่วิทยุ (RFID) ตั้งแต่ปลายเดือนธันวาคม 2005 โดยบริษัทบัตรซัมซุงจะจัดหา chip เพื่อใส่เข้าไปในชุดอุปกรณ์โทรศัพท์เคลื่อนที่ของลูกค้า ซึ่งจะทำให้ลูกค้าได้รับความสะดวก และรวดเร็วมากขึ้นในการใช้ธนาคารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ระบบใหม่ เพราะเพียงแค่ออยู่ในช่วงของคลื่นความถี่ก็สามารถทำธุรกรรมได้เช่นเดียวกับบัตรขนส่ง (transportation cards)

การใช้บริการดังกล่าว ลูกค้าจะต้องมีชุดอุปกรณ์ที่ฝัง chip เข้าไปในโทรศัพท์เคลื่อนที่ และต้องเซ็นสัญญากับผู้ให้บริการเพื่อใช้บริการธนาคารทางโทรศัพท์ ซึ่งจุดรับชำระเงินด้วยคลื่นความถี่วิทยุ (RFID) จะติดตั้งไว้ตามห้างสรรพสินค้า ฟาสต์ฟู้ด โรงภาพยนตร์ และร้านสะดวกซื้อ

บริษัทโทรศัพท์เคลื่อนที่ทั้ง 3 รายของประเทศเกาหลีมีผู้ใช้ธนาคารทางโทรศัพท์ ประมาณ 6.5 ล้านราย ในเดือนพฤศจิกายน 2005 ซึ่งบริษัทดังกล่าวคาดว่าจะจำนวนผู้ใช้บริการจะเพิ่มขึ้นถึง 10 ล้านรายหรือมากกว่านี้ในต้นปี 2006

2.6 มาเลเซีย

สถาบันการเงิน 3 แห่งในมาเลเซียร่วมกับ MasterCard International ออกบัตรชำระเงินแบบ contactless ชื่อ PayPass เพื่อทดแทนธุรกรรมการใช้เงินสด และลดเวลาการชำระค่าสินค้าและบริการที่มีมูลค่าไม่มาก

MasterCard PayPass เป็นบัตร contactless ที่ใช้ chip ตามมาตรฐาน EMV (Europay-Mastercard-Visa) ซึ่งเป็นระบบที่สามารถใช้งานร่วมกันได้ทั่วโลก (interoperable) ในการส่งข้อมูลผ่านคลื่นความถี่ของวิทยุ ในการชำระค่าสินค้าและบริการ ผู้ถือบัตรเพียงใช้บัตรแตะหรือผ่านเครื่องรับบัตรในร้านค้าโดยไม่ต้องลงลายมือชื่อในใบเสร็จรับเงิน

MasterCard PayPass เหมาะสำหรับการใช้จ่ายแบบดั้งเดิม ที่ใช้เงินสดในการชำระค่าสินค้าและบริการซึ่งต้องการความเร็ว เช่น ฟาสต์ฟู้ด ร้านค้าสะดวกซื้อ โรงภาพยนตร์ ปั้มน้ำมัน ระบบขนส่งมวลชน ที่จอดรถ และทางด่วน

ช่วงเริ่มต้นของการออกบัตร PayPass มีร้านค้าที่รับชำระมากกว่า 30 แห่งในมาเลเซีย ได้แก่ ร้านกาแฟสตาร์บัค กลุ่มคาร์ฟูร์ ร้านหนังสือ MPH, Express Rail Link และท่าอากาศยาน Limo เป็นต้น โอกาสขยายตัวของการใช้บัตร PayPass มีอยู่มากจากประชากรที่ทำงานในมาเลเซียถึงประมาณ 11.5 ล้านคน

2 พัฒนาการที่สำคัญของระบบการชำระเงินต่างประเทศ

4 4

2.7 แอฟริกาใต้

การใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในแอฟริกาใต้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนำมาสู่การให้บริการธนาคารด้วยต้นทุนที่ต่ำ (low-cost banking)

เทคโนโลยีโทรศัพท์เคลื่อนที่ได้ช่วยกลุ่มคนรายได้น้อยที่ไม่เคยเข้าถึงบริการของธนาคาร บริการเครื่องเบิกถอนเงินสดหรือบัตรเครดิต เทคโนโลยีดิจิทัลนี้ได้ช่วยพัฒนาพื้นที่ห่างไกลให้ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ด้วยเทคโนโลยีโทรศัพท์เคลื่อนที่ผู้ที่อยู่ในชนบทห่างไกลสามารถได้รับเงินที่ถูกลานส่งไปให้จากการทำงานที่ไกลออกไปมาก ๆ

เมื่อต้นเดือนสิงหาคมที่ผ่านมา บริษัทโทรศัพท์เคลื่อนที่ชั้นนำในแอฟริกาใต้ (MTN Group) และธนาคารขนาดใหญ่ (ธนาคารสแตนดาร์ดชาร์เตอร์ด) ได้ร่วมมือกันออกระบบธนาคารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ เพื่อช่วยกลุ่มคนรายได้น้อยหลายล้านคนในแอฟริกาใต้ให้เข้ามาสู่เศรษฐกิจในระบบเป็นครั้งแรก เป็นที่คาดว่า การขยายตัวของโทรศัพท์เคลื่อนที่ในระบบ prepaid จะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ซึ่งจะช่วยให้เกิดธนาคารระบบใหม่ที่อำนวยความสะดวกแก่ผู้มีรายได้น้อยที่ไม่เคยได้รับบริการจากธนาคาร

ในประเทศแอฟริกา ประชาชนจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงบริการของธนาคาร เนื่องจากระบบธนาคารปัจจุบันมีค่าธรรมเนียมแพงเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ โดยค่าธรรมเนียมของธนาคารในแอฟริกาใต้อยู่ในระดับแพงมากที่สุดในโลก และไม่มีธนาคารเข้ามาให้บริการในเขตพื้นที่ชนบทห่างไกล

โครงการ MTN Banking จึงมีเป้าหมายที่จะสร้างระบบธนาคารที่เข้าถึงง่ายและดำเนินงานด้วยต้นทุนต่ำ เพื่อทดแทนระบบธนาคารแบบเดิม ซึ่งไม่มีค่าบริการรายเดือน มีเฉพาะค่าบริการรายธุรกรรม หากบริการระบบธนาคารผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ในแอฟริกาใต้ดำเนินไปด้วยดี ก็เป็นที่คาดหวังว่าจะช่วยเปลี่ยนระบบธนาคารทั่วทั้งแอฟริกาซึ่งส่วนใหญ่ยังใช้จ่ายด้วยเงินสด ให้ก้าวมาสู่การชำระเงินโดยไม่ใช้เงินสด

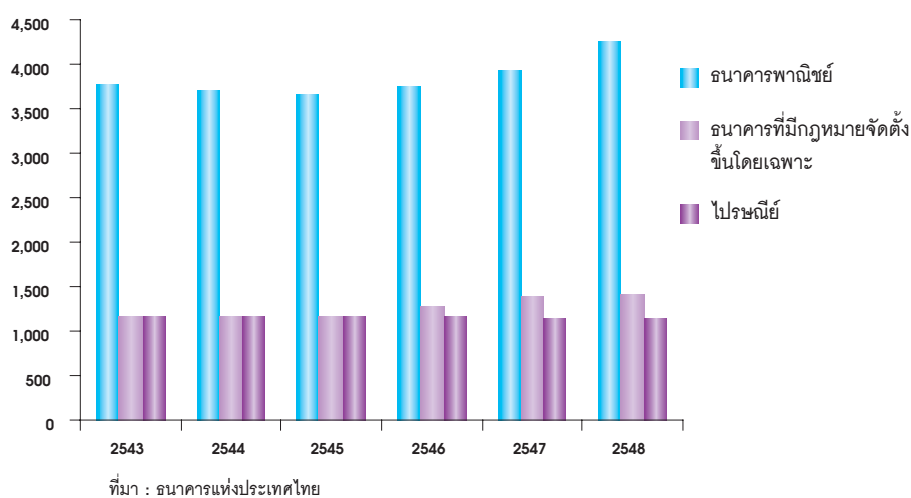
จากรายงานของ International Telecommunication Union พบว่าปัจจุบันชาวแอฟริกันเกือบ 80 ล้านคนมีโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งมากกว่า 2 เท่าของโทรศัพท์พื้นฐาน

3.1 พัฒนาการของระบบโครงสร้างพื้นฐานด้านการชำระเงิน

3.1.1 สาขาของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และไปรษณีย์

ภาพที่ 1 : จำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ และไปรษณีย์

ในปี 2548 ธนาคารพาณิชย์ และธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ ได้ขยายจำนวนสาขาเพิ่มขึ้นร้อยละ 8 และร้อยละ 2 ตามลำดับ ในขณะที่ไปรษณีย์จำนวนสาขาไม่เปลี่ยนแปลงจากปี 2547 ที่ผ่านมา

- **ธนาคารพาณิชย์** มีจำนวนสาขาทั้งสิ้น 4,245 สาขา เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ซึ่งมี 3,943 สาขา โดยเป็นสาขาของธนาคารพาณิชย์ไทย 4,228 สาขา และสาขาธนาคารพาณิชย์ต่างประเทศ 17 สาขา
- **ธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ** มีจำนวนสาขาทั้งสิ้น 1,420 สาขา เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ซึ่งมี 1,388 สาขา โดยธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธกส.) มีสาขามากที่สุด 596 สาขา รองลงมาคือ

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

46

ธนาคารออมสิน 588 สาขา และธนาคารอาคารสงเคราะห์ 118 สาขา ส่วนธนาคารที่มีการเพิ่มจำนวนสาขามากที่สุดคือ ธนาคารอิสลามแห่งประเทศไทย โดยได้ขยายสาขาเพิ่มขึ้นถึง 3 เท่า จาก 9 สาขา ในปี 2547 เป็น 27 สาขาในปี 2548

การเพิ่มจำนวนสาขาของธนาคารพาณิชย์ไทยเป็นจำนวนมาก เนื่องจากมีการเปิดธนาคารพาณิชย์แห่งใหม่เพิ่มขึ้น และธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ยังคงใช้กลยุทธ์การเปิดสาขาแบบไม่เต็มรูปแบบให้เข้าถึงผู้ใช้บริการได้มากขึ้น เพื่อแข่งขันกับผู้ให้บริการที่มีชื่อสถาบันการเงิน (Non-banks) โดยเน้นการตั้งสาขาในพื้นที่ที่สามารถอำนวยความสะดวกให้ลูกค้าทำกิจกรรมในชีวิตประจำวันได้อย่างครบวงจร เช่น ห้างสรรพสินค้า อาคารสำนักงาน ศูนย์การค้า โรงแรม และแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ โดยขยายเวลาการ ให้บริการตามสถานที่ที่ตั้ง

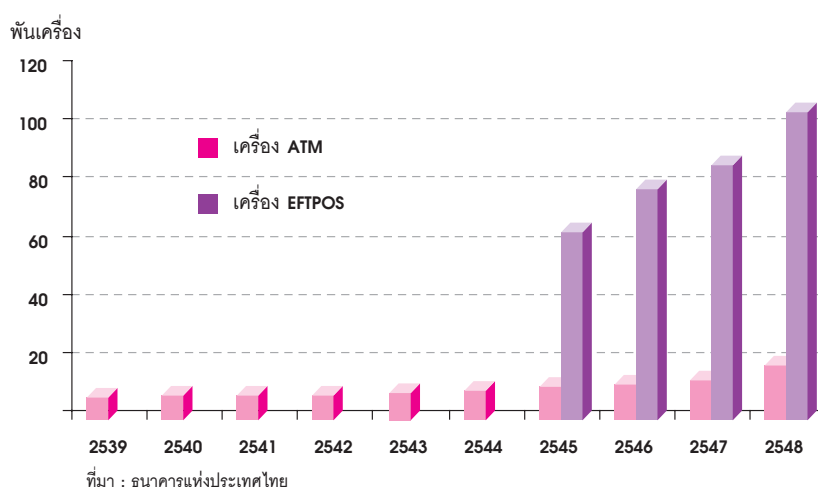
ทั้งธนาคารพาณิชย์และธนาคารที่มีกฎหมายจัดตั้งขึ้นโดยเฉพาะ ได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบของสาขาให้มีความทันสมัย บริการได้รวดเร็ว รวมทั้งติดตั้งเครื่องอิเล็กทรอนิกส์อัตโนมัติเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ลูกค้า ทั้งเครื่อง ATM และเครื่องปรับสมุดเงินฝาก เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในปีที่ผ่านมา

- **บริษัท ไปรษณีย์ไทย จำกัด** มีจำนวนสาขาทั้งสิ้น 1,146 สาขา เท่ากับในปี 2547 ที่ผ่านมา ไปรษณีย์ไทย เน้นกลยุทธ์หลักในการสร้างภาพลักษณ์ที่ทันสมัย และเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการที่หลากหลาย รวดเร็ว โดยเชื่อมโยงระบบสาขาเข้าด้วยกันแบบออนไลน์ ด้วยอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของบริการโอนและชำระเงินทางไปรษณีย์ ให้สามารถโอนและรับเงินที่สาขาปลายทางได้อย่างรวดเร็วทั่วประเทศ

3.1.2 เครื่อง ATM และเครื่อง EFTPOS

47

ภาพที่ 2 : จำนวนเครื่อง ATM และเครื่อง EFTPOS

เครื่อง ATM และเครื่องรูดบัตร (EFTPOS) มีอัตราการขยายตัวสูงมากในปีที่ผ่านมา เนื่องจากการแข่งขันในการให้บริการด้านการชำระเงินรายย่อยที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ทั้งจากธนาคารพาณิชย์ด้วยตนเอง และจากสถาบันที่มีใช่สถาบันการเงิน (Non-banks)

- **เครื่อง ATM** มีจำนวนทั้งสิ้น 15,784 เครื่อง เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ซึ่งมี 10,602 เครื่อง โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 49 ในปี 2548 ในขณะที่อัตราการเพิ่มขึ้นในปี 2547 คิดเป็นเพียงร้อยละ 16 ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องจากการที่ธนาคารพาณิชย์ได้เร่งขยายพื้นที่การให้บริการเพื่อให้ครอบคลุมและเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้มากขึ้น การติดตั้งเครื่อง ATM ช่วยเพิ่มช่องทางการแข่งขันให้กับธนาคารพาณิชย์ โดยเฉพาะจากสถาบันที่มีใช่สถาบันการเงิน (Non-banks) ซึ่งมีจุดแข็งในการให้บริการที่สะดวก เข้าถึงลูกค้าได้มาก และไม่จำกัดเวลา

ปัจจุบันเครื่อง ATM นับเป็นช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพ สามารถให้บริการแทนเคาน์เตอร์ธนาคารได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะบริการโอนเงิน และชำระค่าสินค้าและบริการ (bill payment) โดยนับเป็นอีกช่องทางหนึ่งของการขยาย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

48

สาขาของธนาคารพาณิชย์ที่มีต้นทุนต่ำและให้บริการได้ไม่จำกัดเวลา เครื่อง ATM เป็นช่องทางการชำระเงินที่มีจุดแข็ง เนื่องจากเป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงการโอนเงินระหว่างธนาคาร ทำให้สามารถให้บริการได้อย่างกว้างขวาง ครอบคลุมทั้งลูกค้าของธนาคารเองและลูกค้าต่างธนาคาร การโอนเงินรายย่อยข้ามธนาคารผ่านเครื่อง ATM (ORFT) เป็นบริการที่ได้รับความนิยมและมีอัตราการขยายตัวสูงถึงร้อยละ 32 ในปี 2548 มีจำนวนผู้ใช้บริการเพิ่มขึ้นถึง 28 ล้านรายการ จากเพียง 19 ล้านรายการในปี 2547 นอกจากนี้เครื่อง ATM จะช่วยเพิ่มช่องทางการแข่งขันให้กับธนาคารพาณิชย์แล้ว ยังช่วยเพิ่มรายได้จากค่าธรรมเนียมแก่ธนาคารพาณิชย์ได้เป็นอย่างมากด้วย

- **เครื่อง EFTPOS** มีจำนวนทั้งสิ้น 102,000 เครื่อง เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ซึ่งมี 84,000 เครื่อง ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 21 การขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอัตราสูงชันกว่าปีที่ผ่านมาที่ขยายตัวเพียงร้อยละ 11 แสดงให้เห็นถึงความนิยมในการใช้บัตรเครดิตและบัตรเดบิตในการชำระค่าสินค้าและบริการแทนเงินสดมากขึ้น ซึ่งเป็นแนวโน้มที่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของธนาคารแห่งประเทศไทยที่ส่งเสริมการชำระเงินด้วยวิธีอิเล็กทรอนิกส์ทดแทนการใช้เงินสด ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่ทำให้เครื่อง EFTPOS มีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วนอกจากราคาเครื่องที่ถูกลงแล้ว ยังเนื่องมาจากการขยายธุรกิจด้านการรับชำระบัตรของธนาคารพาณิชย์ (acquiring bank) และการส่งเสริมตลาดบัตรเครดิตและบัตรเดบิตทั้งจากธนาคารพาณิชย์และสถาบันที่ไม่มีสถาบันการเงิน (Non-banks) แหล่งให้บริการที่มีเครื่องรับบัตร EFTPOS มากที่สุด ได้แก่ ร้านอาหารหรือภัตตาคาร มีเครื่องรับบัตรถึงร้อยละ 20 รองลงมาคือซูเปอร์มาร์เก็ต ร้อยละ 14 ถัดมาคือ ปั้มน้ำมันและโรงแรมร้อยละ 12 ที่เหลือได้แก่ ห้างสรรพสินค้า และอื่นๆ

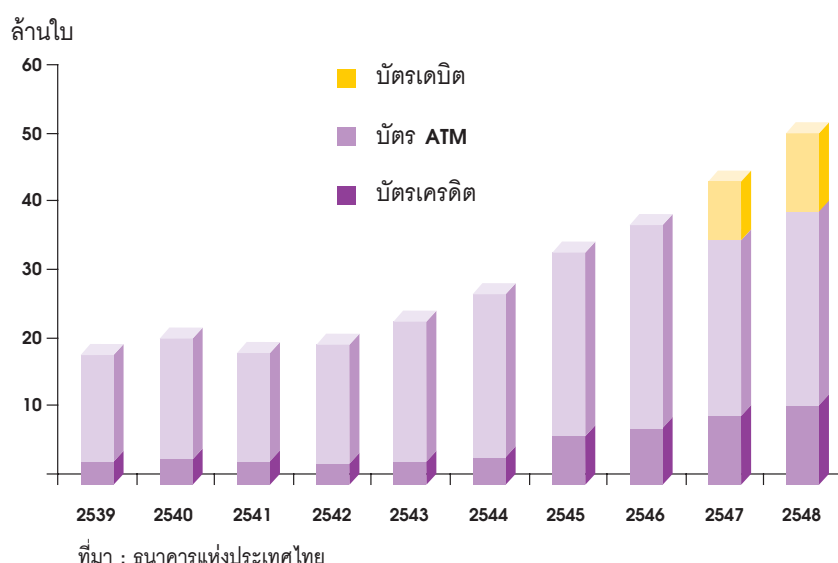
3.1.3 บัตร ATM บัตรเดบิต และบัตรเครดิต

- **บัตร ATM** มีจำนวนทั้งสิ้น 28.7 ล้านใบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 12 จากปี 2547 ซึ่งมี 25.4 ล้านใบ
- **บัตรเดบิต** มีจำนวนทั้งสิ้น 11.0 ล้านใบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 31 จากปี 2547 ซึ่งมี 8.4 ล้านใบ

ในปี 2548 จำนวนบัตร ATM มีสัดส่วนสูงที่สุดในจำนวนบัตรพลาสติกเท่ากับร้อยละ 58 แต่ลดลงจากปีที่ผ่านมาที่มีสัดส่วนร้อยละ 60 ขณะที่บัตรเดบิตมีสัดส่วนรองลงมาคือร้อยละ 22 เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาที่มีสัดส่วนร้อยละ 20 สำหรับบัตรเครดิตมีสัดส่วนร้อยละ 20 เท่าเดิม

แม้ว่าบัตร ATM ยังคงมีสัดส่วนสูงสุดแต่มีแนวโน้มลดลงจากปีที่ผ่านมาเนื่องจากธนาคารพาณิชย์หันมาส่งเสริมการใช้บัตรเดบิตแทนบัตร ATM เพราะใช้งานได้หลากหลายกว่า นอกจากโอน/เบิกถอนเงินสดแล้วยังใช้ชำระค่าสินค้าและบริการ ณ จุดขาย (EFTPOS) ได้เช่นเดียวกับบัตรเครดิต ซึ่งช่วยลดการเบิกถอนเงินสดเพื่อนำมาชำระค่าสินค้าและบริการ ทำให้เกิดความสะดวกรวดเร็วแก่ลูกค้า และเกิดประสิทธิภาพแก่ระบบการชำระเงิน ปัจจุบันธนาคารพาณิชย์หลายๆ แห่ง ได้ออกบัตรเดบิตทดแทนการออกบัตร ATM พร้อมทั้งจัดรายการส่งเสริมการขาย และขยายจุดรับบัตร เพื่อจูงใจให้ลูกค้าใช้บัตรเดบิตเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ ณ จุดขายมากขึ้น ในอนาคตคาดว่าบัตรเดบิตจะมีการขยายตัวเพิ่มขึ้นจนมีสัดส่วนสูงกว่าบัตร ATM

ภาพที่ 3 : เปรียบเทียบจำนวนบัตร ATM บัตรเดบิต และบัตรเครดิต

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

50

ตารางที่ 1 : รายละเอียดประเภทธุรกรรมการใช้บัตร ATM และบัตรเดบิต แยกตามปริมาณและมูลค่า

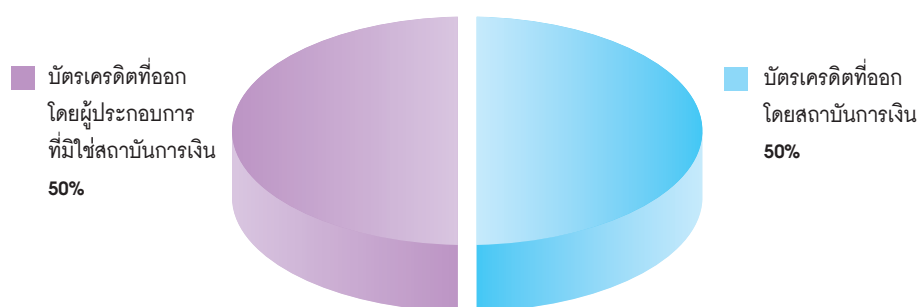
	ปริมาณ		มูลค่า	
	ล้านรายการ	สัดส่วนร้อยละ	พันล้านบาท	สัดส่วนร้อยละ
บัตร ATM				
- ถอนเงิน	473	89	1,847	80
- โอนเงิน	39	7	394	17
- ชำระสินค้าและบริการ	7	1	24	1
- ฝากเงิน	5	1	56	2
- อื่น ๆ	8	2	0.3	0
รวม	532	100	2,321	100
บัตรเดบิต				
- ถอนเงิน	200	76	994	56
- โอนเงิน	33	13	677	38
- ชำระสินค้าและบริการ	9	4	25	1
- ฝากเงิน	6	2	70	4
- อื่น ๆ	14	5	0	0
รวม	262	100	1,766	100

- **บัตรเครดิต** มีจำนวนทั้งสิ้น 9.9 ล้านใบ เพิ่มขึ้นร้อยละ 15 จากปี 2547 ซึ่งมี 8.6 ล้านใบ โดยแยกเป็นบัตรที่ออกโดยธนาคารพาณิชย์ 4.97 ล้านใบ และบัตรที่ออกโดยผู้ประกอบการที่มีใช่สถาบันการเงิน⁴ 4.98 ล้านใบ

ในปี 2548 ปริมาณการใช้บัตรเครดิตเพิ่มขึ้นจาก 319 ล้านรายการเป็น 419 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 31 ส่วนมูลค่าการใช้บัตรเครดิตเพิ่มขึ้นร้อยละ 17 จาก 536 พันล้านบาท เป็น 628 พันล้านบาท

⁴ บัตรเครดิตของผู้ประกอบการที่มีใช่สถาบันการเงิน ได้แก่ บ.บัตรกรุงไทย บ.บัตรกรุงศรีอยุธยา บ.เจเนอรัล คาร์ดิ เซอร์วิสเชส บ.เซทเทเลม(ประเทศไทย) บ.ไดเนอร์ส คลับ (ประเทศไทย) บ.เทลโก้ คาร์ดิ เซอร์วิสเชส บ.อเมริกัน เอ็กซ์เพรส (ไทย) บ.อออน ธนสินทรัพย์ (ไทยแลนด์) บ.เอไอจีคาร์ดิ (ประเทศไทย) และ บ.แคปปิตอลโอเค

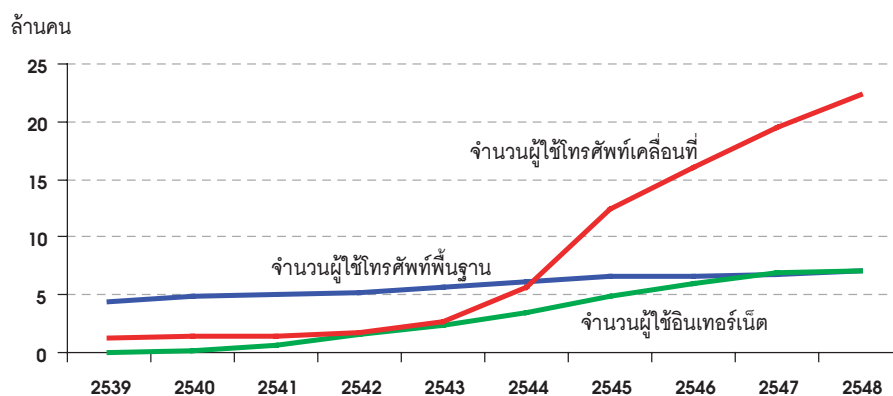
ภาพที่ 4 : สัดส่วนบัตรเครดิตที่ออกโดยสถาบันการเงิน และที่มีใช้สถาบันการเงิน

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.1.4 ผู้ใช้บริการโทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์เคลื่อนที่ และอินเทอร์เน็ต

ภาพที่ 5 : จำนวนผู้ใช้โทรศัพท์พื้นฐาน โทรศัพท์เคลื่อนที่ และอินเทอร์เน็ต

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

5 2

บริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ (e-banking) เป็นบริการที่ลูกค้าสามารถเลือกทำรายการต่างๆ ด้านการชำระเงินได้ด้วยตัวเอง โดยสามารถเลือกใช้บริการธนาคารทางโทรศัพท์ผ่านโทรศัพท์พื้นฐาน (phone banking) บริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต (internet banking) ผ่านเครือข่ายเชื่อมโยงอินเทอร์เน็ต และบริการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ (mobile banking) ปัจจุบันบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ได้ขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะบริการชำระเงินผ่านโทรศัพท์เคลื่อนที่ ซึ่งเป็นโอกาสทางธุรกิจที่สำคัญที่ผู้ประกอบการทั้งธนาคารพาณิชย์และผู้ให้บริการที่มีไม่สถาบันการเงินต่างแข่งขันกันให้บริการมากขึ้น เนื่องจากปัจจัยสนับสนุนทางด้านความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐาน ทั้งจำนวนผู้ให้บริการ และจำนวนผู้ใช้บริการที่มีอยู่เป็นจำนวนมากและขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

โทรศัพท์พื้นฐาน มีผู้ให้บริการ 3 ราย คือ บมจ. ทีโอที ให้บริการในเขตกรุงเทพฯ และภูมิภาค บมจ. ทู คอร์ปอเรชั่น ให้บริการเฉพาะในเขตกรุงเทพฯ และ บมจ. ทีทีแอนด์ที ให้บริการเฉพาะในเขตต่างจังหวัด ในปี 2548 มีการใช้โทรศัพท์พื้นฐานคิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 11 ของประชากรทั่วประเทศ โดยมีจำนวนทั้งสิ้น 7.0 ล้านเลขหมาย เพิ่มขึ้นร้อยละ 3 จาก 6.8 ล้านเลขหมายในปีที่ผ่านมา การเพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นการขยายตัวในภูมิภาคที่ได้ดำเนินการต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา การขยายตัวของโทรศัพท์พื้นฐานได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่องจากความนิยมใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ ที่มีความสะดวกและอัตราค่าบริการถูก อีกทั้งการขยายเครือข่ายของโทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีต้นทุนต่ำกว่าโทรศัพท์พื้นฐาน อย่างไรก็ตาม โทรศัพท์พื้นฐานยังคงมีจุดแข็งในการเชื่อมต่อการใช้อินเทอร์เน็ต ที่มีค่าบริการต่ำที่สุด และมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะความนิยมในการใช้อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในปัจจุบัน

โทรศัพท์เคลื่อนที่ มีผู้ให้บริการจำนวน 6 ราย คือ บมจ. แอดวานซ์ อินโฟร์ เซอร์วิส บมจ. โทเทิล แอ็คเซ็ส คอมมูนิเคชั่น บมจ. ทีโอที บจ. ดิจิตอลโฟน บมจ. ทู คอร์ปอเรชั่น และบมจ. กสท. โทรคมนาคม ในปี 2548 มีจำนวนผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ 31.3 ล้านราย หรือประมาณร้อยละ 50 ของจำนวนประชากรทั่วประเทศ โดยมีอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 14 ต่ำกว่าปีที่ผ่านมาซึ่ง

เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 22 เนื่องจากการชะลอตัวของเศรษฐกิจจากความผันผวนของราคาน้ำมัน และอัตราเงินเฟ้อที่ปรับตัวสูงขึ้น

ผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ส่วนใหญ่เป็นผู้ใช้ในระบบ prepaid มีจำนวนทั้งสิ้น 26.04 ล้านราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 83 ของจำนวนผู้ใช้บริการทั้งหมด ในขณะที่ผู้ใช้บริการในระบบ postpaid มีจำนวนเพียง 5.26 ล้านราย คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 17 ของจำนวนผู้ใช้บริการ

บริการอินเทอร์เน็ต จำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น หลังจากคณะกรรมการกิจการโทรคมนาคม (กทข.) ได้เริ่มให้ใบอนุญาตประกอบการใหม่แก่ผู้ประกอบการทั้งรายเก่าและรายใหม่จำนวน 10 ราย เพื่อทดแทนการให้สัมปทานที่การสื่อสารแห่งประเทศไทย (บมจ. กสท. โทรคมนาคมในปัจจุบัน) ได้ให้แก่ผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตเดิม (Internet Service Providers) 18 รายซึ่งจะหมดอายุลงในปี 2548-2553

ในปี 2548 จำนวนผู้ใช้บริการอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นเป็น 7.08 ล้านราย จาก 6.97 ล้านราย ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 14 แม้ว่าการเติบโตของจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตจะชะลอตัวลง แต่ปริมาณการใช้อินเทอร์เน็ตมีอัตราการขยายตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากการขยายบริการอินเทอร์เน็ตความเร็วปกติไปสู่อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงซึ่งได้รับความนิยมอย่างมาก ประกอบกับราคาค่าบริการที่มีแนวโน้มลดต่ำลงกว่าเดิม

เมื่อเปรียบเทียบกับต่างประเทศแล้วจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยยังมีสัดส่วนอยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ ประมาณร้อยละ 12 ของจำนวนประชากรทั้งประเทศ ในขณะที่ประเทศในแถบเอเชีย เช่น เกาหลีใต้ และมาเลเซีย มีอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตสูงถึงร้อยละ 60 และร้อยละ 34 สำหรับประเทศที่พัฒนาแล้ว เช่น อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา มีอัตราการใช้อินเทอร์เน็ตถึงร้อยละ 55 นั้นหมายถึงโอกาสการเติบโตเพิ่มขึ้นของการใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทยยังมีอยู่มาก ซึ่งเป็นโอกาสที่ดีทางธุรกิจบริการอินเทอร์เน็ตเอง และธุรกิจบริการที่ต่อเนื่องเช่น ธนาคารทางอินเทอร์เน็ต

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

54

3.2 การใช้เงินสด

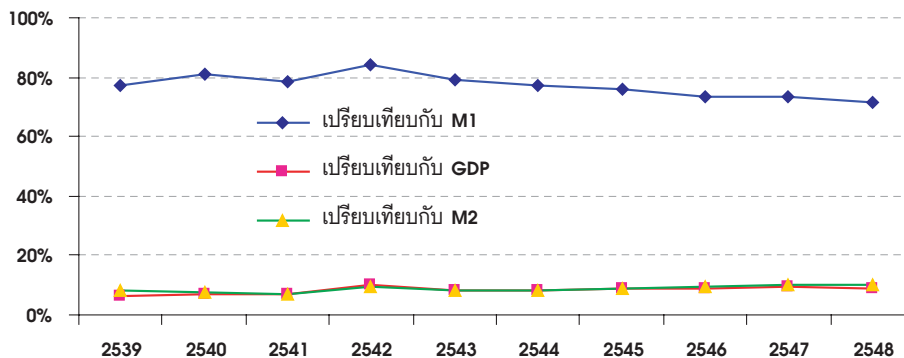
ปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากรมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามภาวะการขยายตัวทางเศรษฐกิจหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) โดยปริมาณเงินสดหมุนเวียนต่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจาก 9,666 บาท ในปี 2547 เป็น 10,093 บาท ในปี 2548 ในขณะที่ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP) ต่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้นจาก 104,946 บาท เป็น 113,866 บาท ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 : ปริมาณเงินสดและผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (GDP)

	2542	2543	2544	2545	2546	2547	2548
ปริมาณเงินสด หมุนเวียนต่อจำนวน ประชากร (บาท)	7,559	6,493	7,004	7,807	8,545	9,666	10,093
ผลิตภัณฑ์มวลรวมใน ประเทศ (GDP) ราคา ปีปัจจุบันต่อจำนวน ประชากร (บาท)	75,204	79,566	82,400	86,794	93,991	104,946	113,866

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

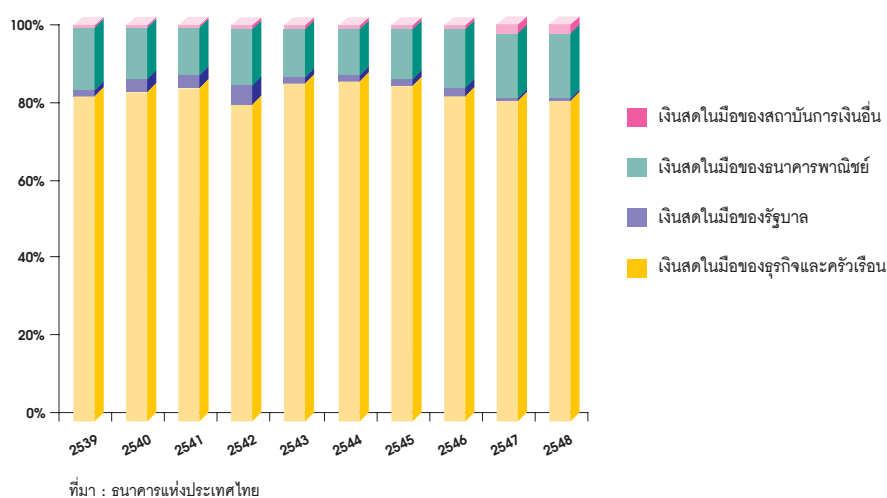
ภาพที่ 6 : ปริมาณเงินสดเปรียบเทียบกับ GDP M1 และ M2

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

เมื่อพิจารณาสัดส่วนของปริมาณเงินสดเทียบกับ GDP (ภาพที่ 6) จะพบว่า สัดส่วนดังกล่าวมีอัตราคงที่เท่ากับร้อยละ 9 ตั้งแต่ปี 2545 เป็นต้นมา โดยเมื่อ พิจารณาองค์ประกอบของเงินสดทั้งหมด (ภาพที่ 7) จะเห็นได้ว่าปริมาณเงินสด ที่หมุนเวียนในมือของประชาชน⁵ และปริมาณเงินสดในมือธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้น เล็กน้อย แนวโน้มปริมาณเงินสดที่หมุนเวียนในมือรัฐบาลยังคงลดลงอย่าง ต่อเนื่องจากปี 2546 และ 2547 เป็นผลจากการบริหารจัดการเงินสดรูปแบบใหม่ ของ ธปท. ที่ยกเลิกบทบาทของคลังจังหวัดในฐานะผู้แทนของ ธปท. ในการ รับฝากถอนเงินจากธนาคารพาณิชย์ในเขตใกล้เคียง โดยให้ธนาคารพาณิชย์ รับผิดชอบในการจัดการด้านเงินสดด้วยตนเอง เป็นผลให้เงินสดที่อยู่ที่คลัง จังหวัดซึ่งเป็นหน่วยงานของรัฐบาลมีจำนวนลดลง นอกจากนี้เมื่อพิจารณา แนวโน้มการใช้เงินสดจากสัดส่วนของปริมาณเงินสดเทียบกับ M1⁶ ซึ่งแสดงถึง แนวโน้มของปริมาณการใช้เงินสดเทียบกับการใช้สื่อการชำระเงินอื่นผ่านทาง บัญชีเงินฝากเพื่อเรียกของธนาคารพาณิชย์ (ภาพที่ 8) จะพบว่าสัดส่วนดังกล่าว ยังคงมีแนวโน้มลดลงจากร้อยละ 73 ในปี 2547 เป็นร้อยละ 72 ในปี 2548 ซึ่ง แสดงถึงแนวโน้มของการใช้สื่อการชำระเงินอื่นผ่านทางบัญชีเงินฝากเพื่อเรียก ของธนาคารพาณิชย์ยังคงเพิ่มขึ้นเล็กน้อย

ภาพที่ 7 : องค์ประกอบของเงินสดในมือ

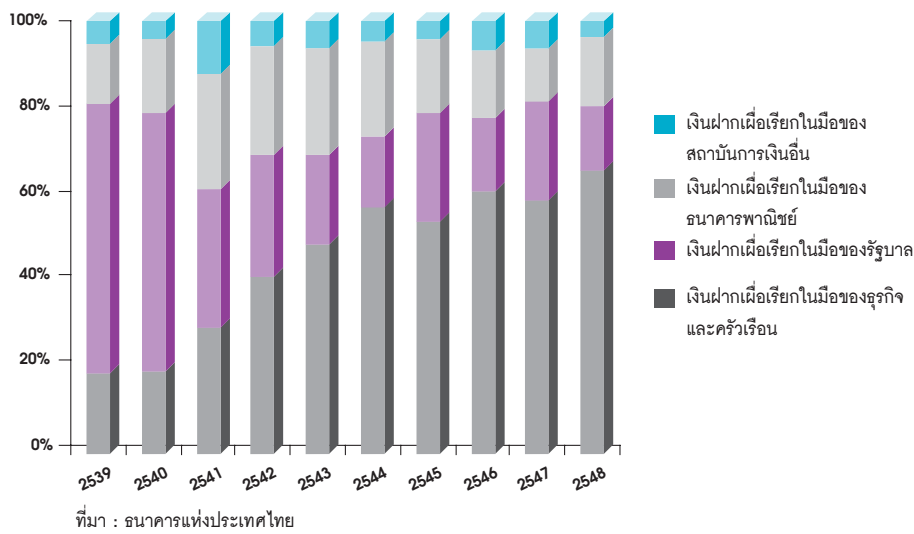
⁵ ปริมาณเงินสดที่หมุนเวียนในมือของประชาชน หมายถึง ปริมาณเงินสดในมือของธุรกิจ และครัวเรือน

⁶ M1 หมายถึง ปริมาณเงินสดที่หมุนเวียนในมือของประชาชน และเงินฝากเพื่อเรียกของธุรกิจ และ ครัวเรือนที่ระบบธนาคารพาณิชย์

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

5 6

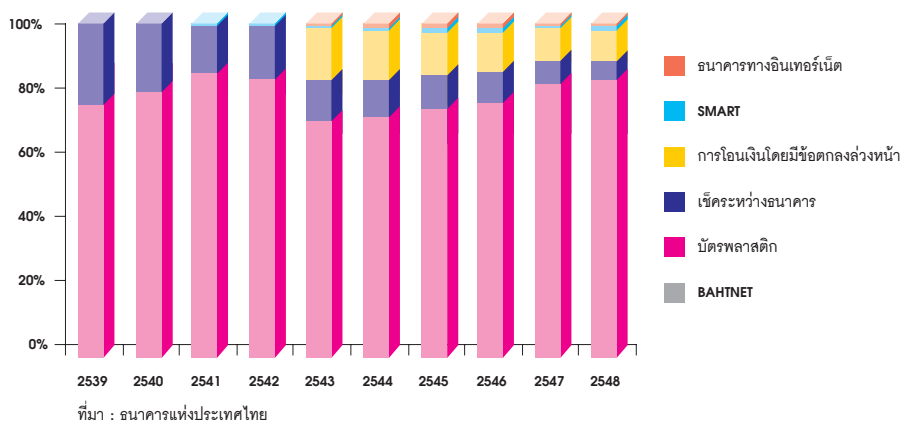
ภาพที่ 8 : องค์ประกอบของเงินฝากเผื่อเรียก

3.3 สื่อการชำระเงินอื่นๆ ที่ไม่ใช่เงินสด

ระบบการชำระเงินและสื่อการชำระเงินที่ไม่ใช่เงินสด ประกอบด้วย ระบบการโอนเงินมูลค่าสูงหรือระบบบาทเน็ต (BAHTNET) และระบบการโอนเงินสำหรับรายย่อย ได้แก่ ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร การโอนเงินรายย่อยระหว่างธนาคาร (SMART) การโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าของธนาคารพาณิชย์ (Pre-authorized Direct Credit/Direct Debit) บัตรพลาสติก ได้แก่ บัตร ATM บัตรเดบิต และบัตรเครดิต และธนาคารทางอินเทอร์เน็ต

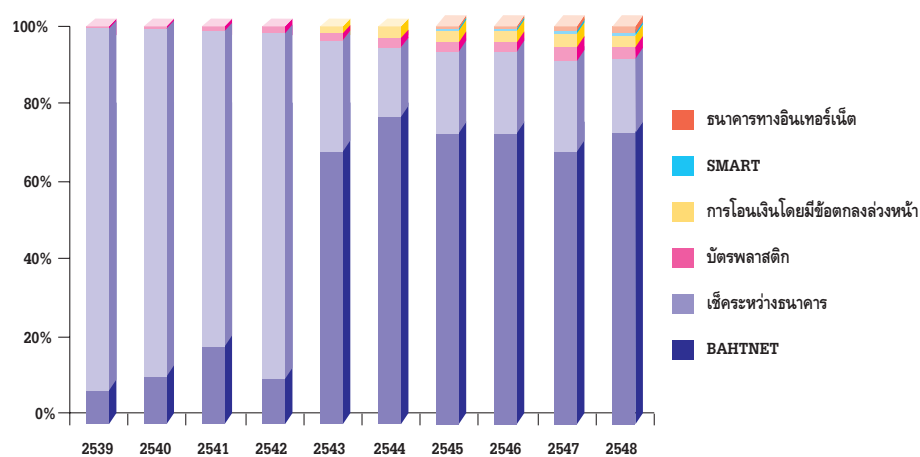
ภาพที่ 9 : เปรียบเทียบสัดส่วนปริมาณรายการการใช้สื่อการชำระเงินต่างๆ

การทำธุรกรรมด้านการชำระเงินผ่านระบบและสื่อการชำระเงินทุกประเภทมีปริมาณและมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น โดยเมื่อพิจารณาด้านปริมาณ (ภาพที่ 9) บัตรพลาสติกยังเป็นสื่อที่ได้รับความนิยมมากที่สุดและมีการใช้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องทดแทนสื่ออื่นๆ ทำให้ในปี 2548 สัดส่วนของบัตรพลาสติกเพิ่มขึ้นเล็กน้อยจากร้อยละ 81 ในปี 2547 เป็นร้อยละ 82 ในขณะที่เช็คระหว่างธนาคาร และการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า แม้จะมีรายการเพิ่มขึ้น แต่สัดส่วนการใช้เทียบกับสื่อการชำระเงินทั้งหมดกลับมีแนวโน้มลดลงเล็กน้อย

เมื่อพิจารณาในด้านมูลค่า (ภาพที่ 10) การโอนเงินผ่านระบบบาทเนตยังคงมีสัดส่วนสูงที่สุด และเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 68 ในปี 2547 เป็นร้อยละ 73 ในปี 2548 เนื่องจากมูลค่าการโอนเงินระหว่างสถาบันที่เพิ่มสูงขึ้น รวมทั้งการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามเพิ่มขึ้นจากการใช้ระบบ GFMS ของรัฐบาล ในขณะที่สื่อการชำระเงินที่มีสัดส่วนรองลงมา ได้แก่ เช็คระหว่างธนาคาร บัตรพลาสติก มีสัดส่วนลดลงตามลำดับ จากร้อยละ 23.4 ในปี 2547 เป็นร้อยละ 19.3 ในปี 2548 ส่วนการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า บัตรพลาสติกและธนาคารทางอินเทอร์เน็ตไม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยยะ

ภาพที่ 10 : เปรียบเทียบสัดส่วนมูลค่าการใช้สื่อการชำระเงินต่างๆ

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

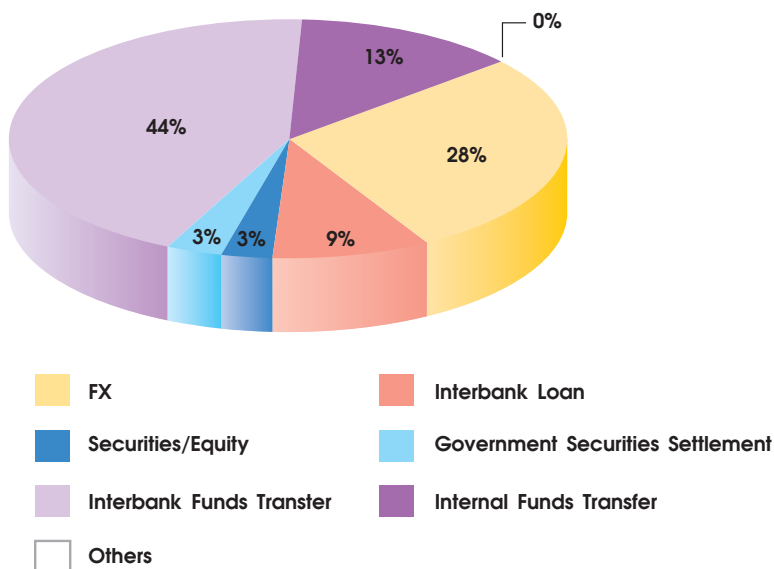
5 8

3.3.1 ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง

การโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ต (BAHTNET: Bank of Thailand Automated High-Value Transfer NETwork) ในปี 2548 มีมูลค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจากประมาณ 3 แสนล้านบาทต่อวันในปี 2547 เป็น 4.3 แสนล้านบาทต่อวัน โดยมีปริมาณการโอนเฉลี่ยเพิ่มขึ้นจาก 5 พันรายการต่อวันในปี 2547 เป็น 6 พันรายการต่อวัน

ธุรกรรมหลักของการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตแยกตามประเภทธุรกิจแบ่งออกได้เป็น 7 ประเภท ได้แก่ การโอนเงินระหว่างสถาบัน การซื้อขายเงินตราต่างประเทศ การกู้ยืมเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินภายในสถาบันเดียวกัน การซื้อขายหลักทรัพย์ ธุรกรรมเพื่อตราสารหนี้ภาครัฐ และธุรกรรมอื่นๆ

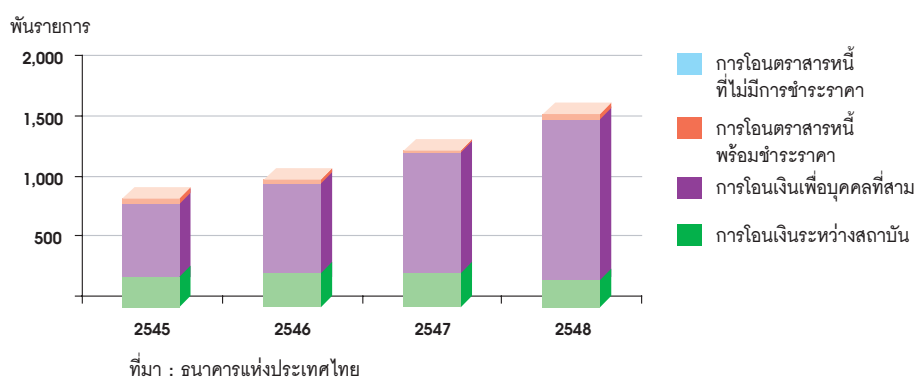
ภาพที่ 11 : มูลค่าการโอนเงินผ่านบาทเน็ตแยกตามประเภทธุรกิจ

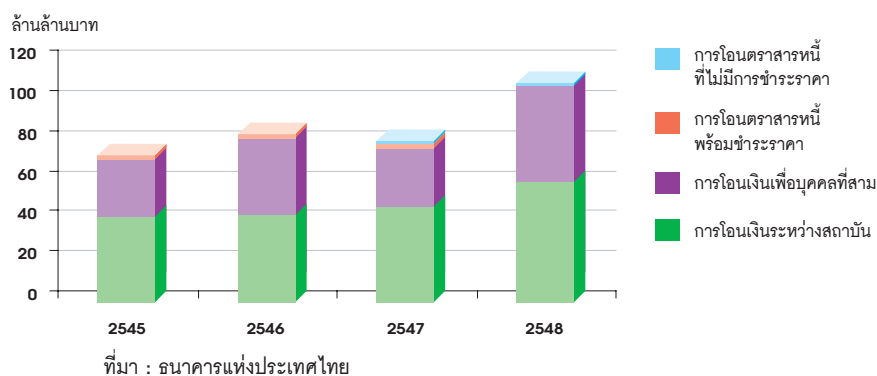
ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

ในปี 2548 ธุรกิจที่มีมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบสูงที่สุด คือ ธุรกิจการโอนเงินระหว่างสถาบัน (Interbank Funds Transfer) คิดเป็นร้อยละ 44 ของการโอนเงินผ่านระบบบาทเน็ตทั้งหมด รองลงมาคือ ธุรกิจการซื้อขายเงินตราต่างประเทศ (FX) คิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมาคือธุรกิจการโอนเงินภายในสถาบันเดียวกัน (Internal Funds Transfer) ร้อยละ 13 ที่เหลือคือธุรกิจการกู้ยืมเงินระหว่างสถาบัน (Interbank Loan) ธุรกิจการซื้อขายหลักทรัพย์ (Securities/Equity) ธุรกิจเพื่อตราสารหนี้ภาครัฐ (Government securities settlement) และอื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 9, 3, 3 และ 0 ตามลำดับ (ภาพที่ 11)

ภาพที่ 12 : ปริมาณการโอนเงินและโอนตราสารหนี้ผ่านระบบบาทเน็ต

ภาพที่ 13 : มูลค่าการโอนเงินและโอนตราสารหนี้ผ่านระบบบาทเน็ต

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

60

เมื่อเปรียบเทียบปริมาณและมูลค่าธุรกรรมการโอนเงินและโอนตราสารหนี้ประเภทต่างๆ พบว่าการโอนเงินระหว่างสถาบันลดลงจาก 1.87 แสนรายการ ในปี 2547 เป็น 1.28 แสนรายการ ในปี 2548 ในขณะที่มูลค่าเพิ่มขึ้นจากปีก่อน 13 ล้านล้านบาท ส่วนปริมาณการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สามเพิ่มขึ้นจาก 1 ล้านรายการ เป็น 1.3 ล้านรายการ และมูลค่าเพิ่มขึ้น 19.2 ล้านล้านบาท ทั้งนี้เป็นผลสืบเนื่องจากการเปลี่ยนวิธีการโอนเงินงบประมาณของกรมบัญชีกลางให้แก่ส่วนราชการต่างๆ ในรูปแบบการโอนเงินระหว่างสถาบันมาเป็นรูปแบบการโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม โดยส่งจากระบบ GFMS (Government Fiscal Management Information System)

ปริมาณการโอนตราสารหนี้พร้อมชำระราคาและที่ไม่มีการชำระราคาผ่านระบบบาทเนตมีปริมาณเพิ่มสูงขึ้นจาก 2 หมื่นรายการและ 1.6 พันรายการในปี 2547 เป็น 3 หมื่นรายการและ 2 พันรายการในปี 2548 ตามลำดับ ในขณะที่มูลค่าการโอนตราสารหนี้พร้อมชำระราคาเพิ่มขึ้นจากปี 2547 2 หมื่นล้านบาท เนื่องจากนักลงทุนมีความสนใจในการลงทุนตราสารหนี้ระยะสั้นเพิ่มขึ้นจากการคาดการณ์ว่าแนวโน้มอัตราดอกเบี้ยจะปรับตัวสูงขึ้นซึ่งส่วนใหญ่เป็นการซื้อขายตราสารหนี้ระหว่างสถาบัน

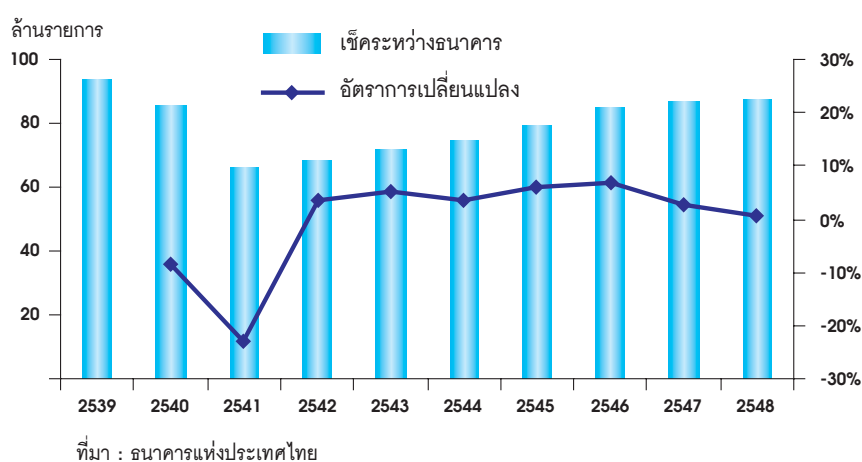
3.3.2 ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร

ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคาร ประกอบด้วย ระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล (Electronic Cheque Clearing System: ECS) ระบบการหักบัญชีเช็คของสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัด (Provincial Cheque) และระบบการหักบัญชีเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี (Bill for Collection: B/C)

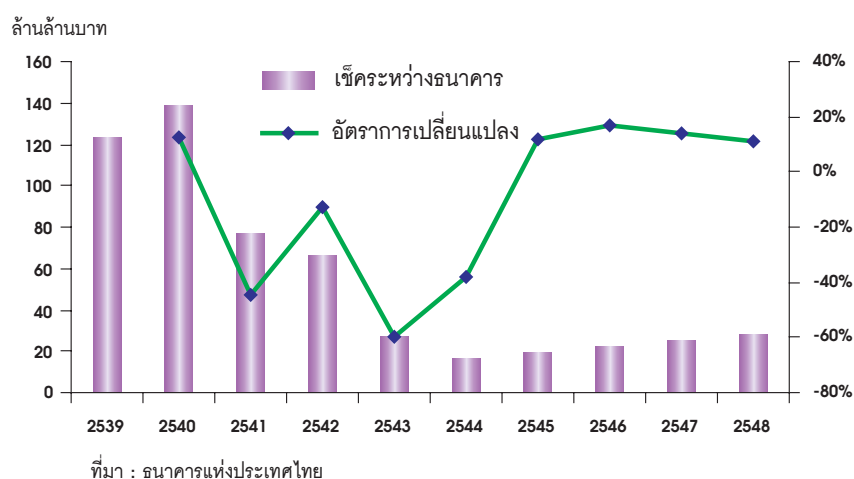
ในปี 2548 มีปริมาณการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อวันประมาณ 356,592 ฉบับ โดยมูลค่าเฉลี่ยประมาณ 113 พันล้านบาทต่อวัน ปริมาณการใช้จ่ายเฉลี่ยต่อจำนวนประชากรทั้งหมดยังคงมีอัตราใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา คือ 1.4 ฉบับต่อคนต่อปี โดยมูลค่าเฉลี่ยของเช็ค 1 ฉบับ มีมูลค่าประมาณ 287,251 บาท

ปริมาณเช็คระหว่างธนาคารเพิ่มขึ้นจาก 86.9 ล้านฉบับในปี 2547 เป็น 87.4 ล้านฉบับในปี 2548 แม้ว่าปริมาณการใช้เช็คโดยรวมยังคงเพิ่มขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจที่ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แต่เป็นที่น่าสังเกตว่าปริมาณการใช้เช็คเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงจากร้อยละ 3 ในปี 2547 เหลือเพียงร้อยละ 1 ในปี 2548 (ภาพที่ 14)

ภาพที่ 14 : ปริมาณรายการเช็คระหว่างธนาคาร

ภาพที่ 15 : มูลค่าเช็คระหว่างธนาคาร

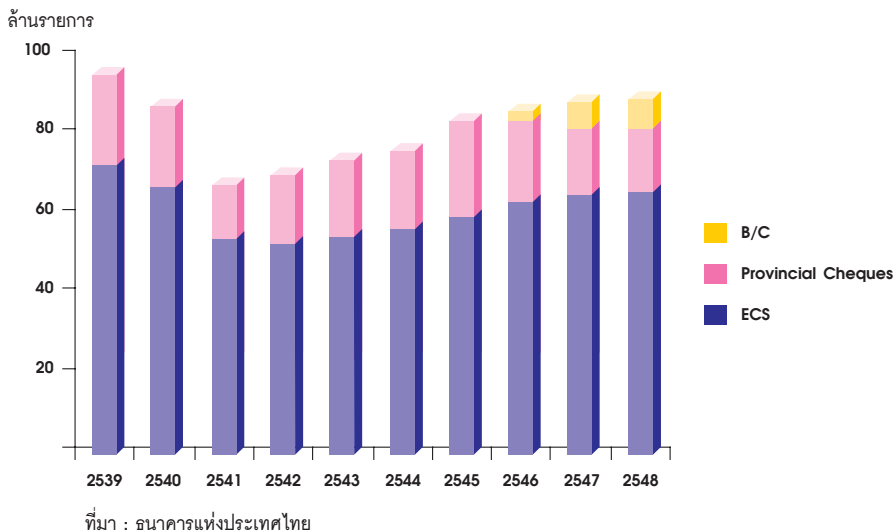
3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

6 2

มูลค่าเช็คระหว่างธนาคารเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลงเช่นเดียวกับปริมาณ โดยในปี 2548 มูลค่าเช็คระหว่างธนาคารเพิ่มขึ้นเพียงร้อยละ 11 จากร้อยละ 14 ในปี 2547 (ภาพที่ 15)

การลดระยะเวลาเรียกเก็บเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชี (B/C) ทั่วประเทศจาก 6 วันทำการเหลือเพียง 3 วันทำการ ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2546 ทำให้ธนาคารสมาชิกนิยมส่งเช็คเรียกเก็บผ่านระบบ B/C-3D แทนการเรียกเก็บผ่านสำนักหักบัญชีจังหวัดของสาขาธนาคารผู้จ่ายที่ปลายทาง มีผลทำให้ปริมาณเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชีเพิ่มขึ้นร้อยละ 3 เป็น 6.8 ล้านฉบับในปี 2548 ในขณะที่ปริมาณเช็คของสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัดลดลงเล็กน้อยเพียงร้อยละ 0.02 ในปี 2548 (ภาพที่ 16)

ภาพที่ 16 : ปริมาณรายการเช็คระหว่างธนาคารประเภทต่างๆ

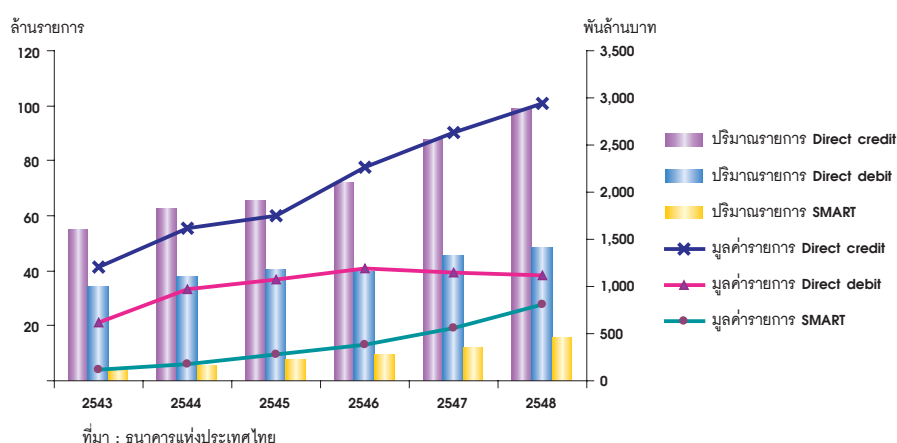

สัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเช็คในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑลในปี 2548 ยังอยู่ในอัตราใกล้เคียงกับปีที่ผ่านมา คือ ร้อยละ 73 และ 90 ตามลำดับ ส่วนเช็คของสำนักหักบัญชีในต่างจังหวัดมีสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าลดลงมาเท่ากับร้อยละ 19 และ 9 สำหรับเช็คข้ามเขตสำนักหักบัญชีแม้ว่าจะมีอัตราเพิ่มทั้งในด้านปริมาณและมูลค่าถึงร้อยละ 3 และ 9 ตามลำดับ แต่ยังคงมีสัดส่วนของปริมาณและมูลค่าเทียบกับเช็คทั้งหมดเพียงร้อยละ 8 และ 1 ตามลำดับ

3.3.3 ระบบการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า (Pre-authorized Direct Debit/ Direct Credit)

ระบบการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าเป็นระบบการโอนเงินสำหรับรายย่อย ประเภทที่มีข้อตกลงล่วงหน้าไว้กับธนาคาร โดยมีงวดการชำระเงินที่แน่นอน และ/หรือมีปริมาณรายการจำนวนมาก ประกอบด้วย การโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันของธนาคารพาณิชย์ต่างๆ ได้แก่ การทำรายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Direct Credit) เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง เงินปันผล คืนภาษี และการทำรายการประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Direct Debit) เช่น การชำระค่าสาธารณูปโภค ค่าเบี้ยประกัน ชำระค่าบัตรเครดิต ฯลฯ และการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าระหว่างธนาคาร หรือระบบ SMART ซึ่งดำเนินการโดย ธปท. และปัจจุบันให้บริการเฉพาะรายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Direct Credit)

ภาพที่ 17 : ปริมาณรายการและมูลค่าของการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า

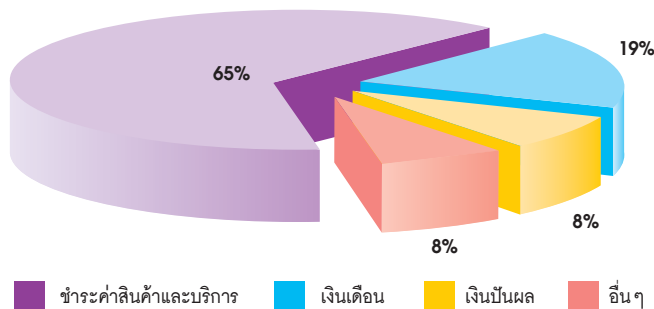

ในปี 2548 การโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้า มีมูลค่ารวมทั้งสิ้นประมาณ 4.85 ล้านล้านบาท หรือประมาณ 163 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 12 จากปีที่ผ่านมา โดยรายการประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Direct Credit) มีสัดส่วนสูงสุด ทั้งปริมาณ และมูลค่ารายการ คิดเป็นร้อยละ 60 รองลงมาคือรายการประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Direct Debit) มีสัดส่วนปริมาณรายการร้อยละ 30 และสัดส่วนมูลค่าร้อยละ 23 ส่วนระบบ SMART มีสัดส่วนปริมาณรายการร้อยละ 10 และสัดส่วนมูลค่าร้อยละ 17 ตามลำดับ

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

64

ภาพที่ 18 : สัดส่วนมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบ SMART

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

การโอนเงินผ่านระบบ SMART เมื่อพิจารณาด้านปริมาณ การจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง จะมีสัดส่วนรายการสูงที่สุดร้อยละ 48 และการชำระค่าสินค้าและบริการ รองลงมา คือ ร้อยละ 32 แต่หากพิจารณาด้านมูลค่าแล้ว การโอนเงินเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ จะมีสัดส่วนสูงที่สุดถึงร้อยละ 65 รองลงมาคือ การจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง ร้อยละ 19 ถัดมาคือ เงินปันผลและอื่นๆ ร้อยละ 8 เท่ากัน

สำหรับระบบ Direct Credit การโอนเงินส่วนใหญ่เป็นการโอนเพื่อจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง โดยมีสัดส่วนสูงที่สุดทั้งมูลค่าและปริมาณรายการถึง ร้อยละ 78 และร้อยละ 93 ตามลำดับ

ส่วนระบบ Direct Debit เกือบทั้งหมดเป็นการโอนเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ โดยมีสัดส่วนทางด้านมูลค่าและปริมาณรายการถึง ร้อยละ 99.8 และ 99.0 ตามลำดับ

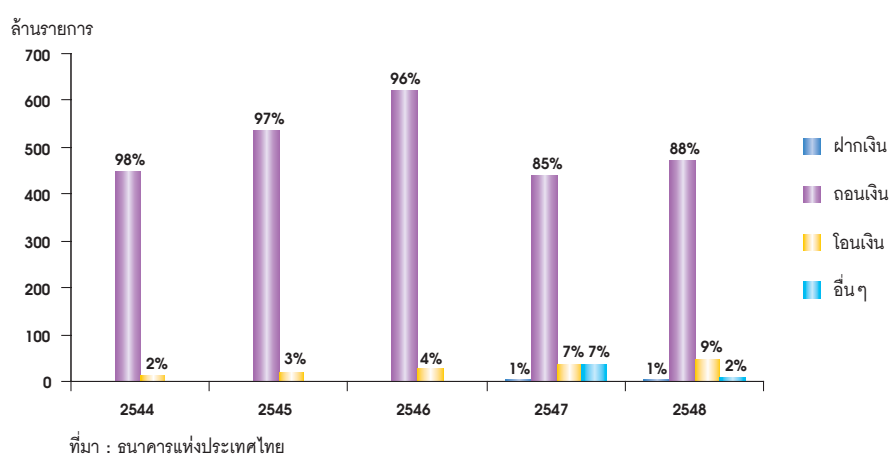
3.3.4 บัตรพลาสติก

บัตรพลาสติกที่มีการใช้มากที่สุดยังคงเป็นบัตร ATM ในปี 2548 มีการใช้บัตร ATM จำนวน 535 ล้านรายการ และมีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 2.4 พันล้านบาท

• บัตร ATM

ปริมาณการใช้บัตร ATM เพิ่มขึ้นร้อยละ 6 จาก 507 ล้านรายการในปี 2547 เป็น 535 ล้านรายการ ในขณะที่มูลค่าการใช้บัตร ATM เพิ่มขึ้นร้อยละ 17 จาก 2.1 พันล้านบาทในปี 2547 เป็น 2.4 พันล้านบาท

ภาพที่ 19 : ปริมาณการทำรายการผ่านบัตร ATM

แม้ว่าการทำรายการผ่านบัตร ATM ส่วนใหญ่ยังคงเป็นการเบิกถอนเงินสด แต่การโอนเงินผ่านบัตร ATM มีแนวโน้มที่ดี โดยมีสัดส่วนเพิ่มสูงขึ้นเป็นร้อยละ 9 จากร้อยละ 7 ในปีที่ผ่านมา ซึ่งแสดงถึงแนวโน้มของการใช้บัตร ATM เพื่อการโอนเงินทางอิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น ทั้งการโอนเงินภายในธนาคารเดียวกัน การโอนเงินต่างธนาคาร (ORFT) และการโอนเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการผ่านเครื่อง ATM ซึ่งมีทั้งการชำระ bill payment และการเติมเงินลงบนบัตรหรือโทรศัพท์เคลื่อนที่

แนวโน้มดังกล่าวถือเป็นแนวโน้มที่ดีที่จะช่วยลดการใช้เงินสดลง ทำให้การโอน/ชำระเงิน มีความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

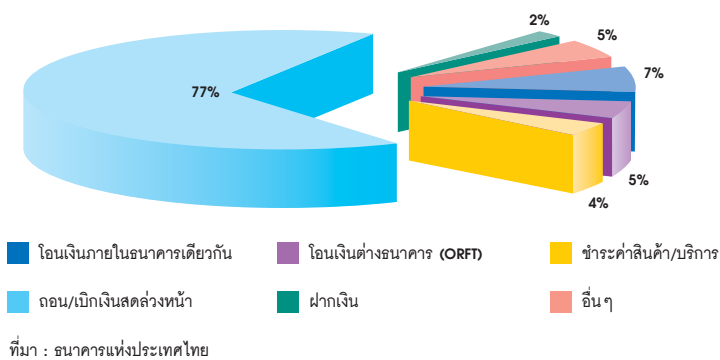
3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

66

• บัตรเดบิต

การทำรายการผ่านบัตรเดบิตในปี 2548 มีจำนวน 262 ล้านรายการ เพิ่มขึ้นร้อยละ 23 จากปี 2547 ซึ่งมีจำนวน 211 ล้านรายการ โดยมีมูลค่าประมาณ 1.8 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 24 จากมูลค่า 1.4 พันล้านบาทในปี 2547

ภาพที่ 20 : สัดส่วนปริมาณการทำรายการผ่านบัตรเดบิต

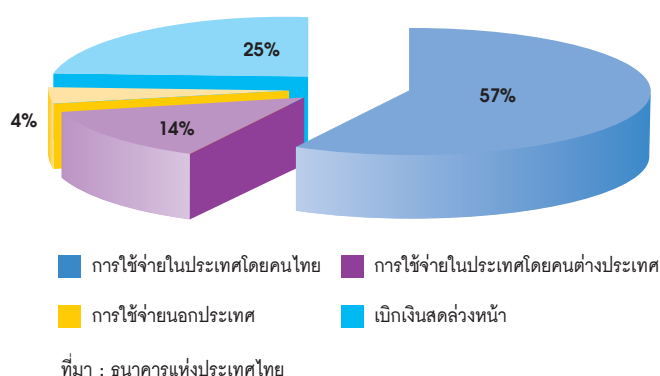

ปริมาณการเบิกถอนเงินสดผ่านบัตรเดบิตมีสัดส่วนลดลงเหลือร้อยละ 77 จากร้อยละ 82 ในปี 2547 แม้ว่าการเบิกถอนเงินสดผ่านบัตรเดบิตยังมีสัดส่วนสูงที่สุด แต่มีแนวโน้มลดลงเป็นที่น่าสังเกต ทั้งนี้ส่วนหนึ่งเป็นผลสืบเนื่องจากที่ธนาคารพาณิชย์ได้หันมาส่งเสริมให้ลูกค้าใช้จ่ายผ่านบัตรเดบิตเพื่อชำระค่าสินค้าและบริการ ณ จุดขาย (EFTPOS) มากขึ้น อย่างไรก็ตาม การชำระค่าสินค้าและบริการผ่านบัตรเดบิตยังมีสัดส่วนเพียงร้อยละ 4 เนื่องจากลูกค้าส่วนใหญ่ยังใช้บัตรเดบิตในลักษณะเป็นบัตร ATM เพียงอย่างเดียว ดังนั้นจึงควรประชาสัมพันธ์ให้ลูกค้าได้ทราบความสะดวกของการใช้จ่ายผ่านบัตรเดบิต ณ จุดขายทดแทนการเบิกถอนเงินสดเพื่อมาชำระเงิน ซึ่งจะช่วยให้มีการใช้สื่อชำระเงินที่เหมาะสม และมีประสิทธิภาพมากขึ้น

• บัตรเครดิต

การใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิตในปี 2548 มีมูลค่าประมาณ 628 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นจากปี 2547 ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 536 พันล้านบาท ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 17 โดยมีสัดส่วนของมูลค่าการใช้จ่ายในประเทศผ่านบัตรเครดิตลดลงเหลือร้อยละ 72 จากร้อยละ 76 ในปีที่ผ่านมา เนื่องจากการใช้จ่ายในประเทศผ่านบัตรเครดิตโดยคนต่างประเทศลดลงจากร้อยละ 19 เหลือร้อยละ 14 ในขณะที่การใช้จ่ายในประเทศโดยคนไทยยังมีสัดส่วนเท่าเดิมคือร้อยละ 57 การใช้จ่ายนอกประเทศโดยคนไทยมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 3 เป็นร้อยละ 4 โดยมีมูลค่าประมาณ 25 พันล้านบาท สำหรับการใช้จ่ายบัตรเครดิตเพื่อเบิกเงินสดล่วงหน้ามีสัดส่วนเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 21 เป็นร้อยละ 25 โดยมีมูลค่า 154 พันล้านบาท เพิ่มขึ้นร้อยละ 27 จากปีที่ผ่านมาซึ่งมีมูลค่า 121 พันล้านบาท

ภาพที่ 21 : สัดส่วนปริมาณการทำรายการผ่านบัตรเครดิตในปี 2548

ตารางที่ 3 รายละเอียดมูลค่าการทำรายการผ่านบัตรเครดิตในปี 2548 แยกตามประเภทต่างๆ

ประเภทบัตรเครดิต	จำนวนบัตร (ล้านใบ)	ปริมาณการใช้จ่ายในประเทศ (พันล้านบาท)			ปริมาณการใช้จ่ายในต่างประเทศ (พันล้านบาท)	การเบิกเงินสดล่วงหน้า (พันล้านบาท)	ปริมาณการใช้จ่ายรวม (พันล้านบาท)
		โดยคนไทย	โดยคนต่างประเทศ	รวม			
ธนาคารพาณิชย์	4.97	207.42	80.38	287.80	13.69	115.96	417.45
บริษัทประกอบธุรกิจบัตรเครดิตที่มีใช้สถาบันการเงิน	4.99	155.94	5.90	161.84	11.12	38.12	211.08
รวม	9.96	363.36	86.28	449.64	24.81	154.08	628.53

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

68

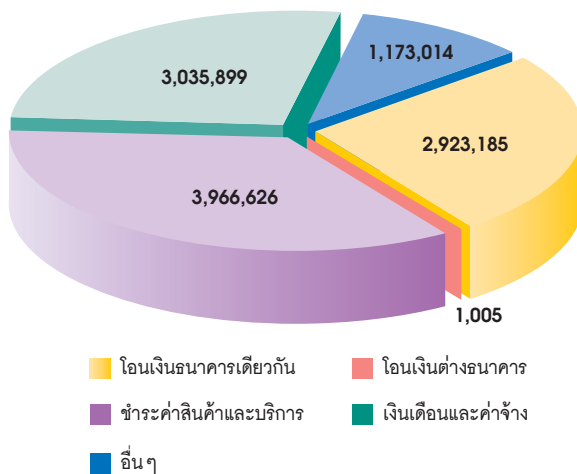
3.3.5 ธนาคารทางอินเทอร์เน็ต

จำนวนผู้ใช้บริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต เพิ่มขึ้นจาก 1,504,385 รายในปี 2547 เป็น 1,780,431 รายในปี 2548 เนื่องจากการส่งเสริมให้มีการใช้บริการได้ง่าย และสะดวกขึ้นอย่างต่อเนื่องของธนาคารพาณิชย์ โดยมูลค่าการใช้บริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ตในปี 2548 เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 107 จากมูลค่าเพียง 1,139 พันล้านบาทในปี 2547 เพิ่มเป็น 2,722 พันล้านบาทในปี 2548

สัดส่วนของปริมาณการใช้บริการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ได้แก่ การชำระค่าสินค้าและบริการ คิดเป็นร้อยละ 36 การจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง คิดเป็นร้อยละ 27 การโอนเงินธนาคารเดียวกัน คิดเป็นร้อยละ 26 อื่นๆ คิดเป็นร้อยละ 11 และการโอนเงินต่างธนาคาร คิดเป็นร้อยละ 0.01 ตามลำดับ (ภาพที่ 22)

เมื่อพิจารณาทางด้านมูลค่าพบว่า การโอนเงินธนาคารเดียวกันมีสัดส่วนสูงถึงร้อยละ 54 รองลงมาคือ การชำระค่าสินค้าและบริการ ร้อยละ 43 ที่เหลือคือการจ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง ร้อยละ 2.3 อื่นๆ ร้อยละ 0.6 และการโอนเงินต่างธนาคาร ซึ่งยังมีมูลค่าน้อยมากเพียงร้อยละ 0.003

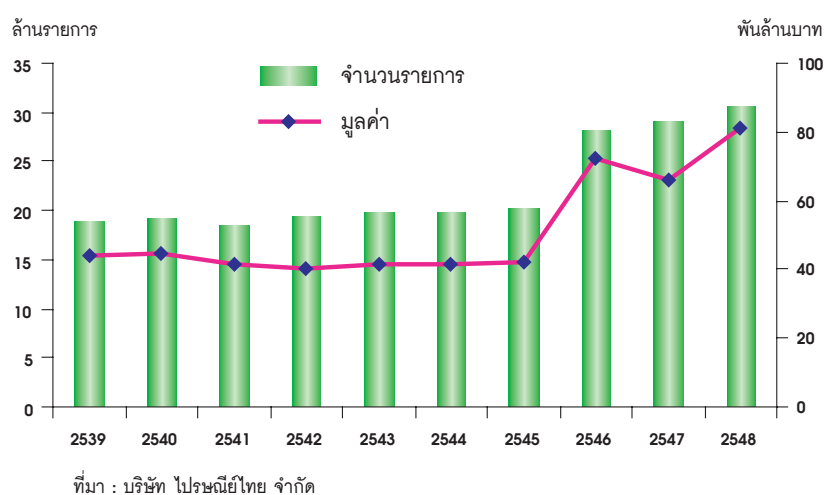
ภาพที่ 22 : ปริมาณรายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

3.3.6 การชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์

ภาพที่ 23 : จำนวนรายการและมูลค่าการโอนเงินผ่านระบบไปรษณีย์

นับตั้งแต่ไปรษณีย์ไทย ได้แปรรูปกิจการมาเป็นบริษัทจำกัด เมื่อเดือนสิงหาคม 2546 เป็นต้นมา ธุรกิจการเงินและรับชำระเงินได้กลายเป็นธุรกิจสำคัญที่มีอัตราการเติบโตเพิ่มสูงขึ้น จนมีแนวโน้มที่จะกลายเป็นแหล่งรายได้หลักอีกทางหนึ่งของบริษัทไปรษณีย์ไทยในอนาคต

ปัจจุบันบริษัทไปรษณีย์ไทย ได้ขยายธุรกิจทางด้านการเงินและรับชำระเงินทั้งประเภทและชนิดของบริการ โดยอาศัยจุดเด่นของการมีสาขาทั่วประเทศที่สามารถให้บริการได้ครอบคลุมทุกพื้นที่ โดยได้เชื่อมโยงสาขาไปรษณีย์ทุกแห่งเข้าด้วยกันด้วยระบบออนไลน์ และเปิดให้บริการเคาน์เตอร์ไปรษณีย์อัตโนมัติ "CA Post" ที่รวมเอาบริการธนาคารออนไลน์ และบริการรับชำระเงินค่าสินค้าและบริการ "Pay at Post" เข้าไว้ด้วยกัน

การโอนและชำระเงินผ่านระบบไปรษณีย์ ในปี 2548 ได้เพิ่มขึ้นอย่างมากทั้งปริมาณและมูลค่า โดยมีปริมาณรายการเพิ่มขึ้นถึง 30.63 ล้านรายการ จาก 29.15 ล้านรายการในปี 2547 และมูลค่าเพิ่มสูงถึงร้อยละ 23 จาก

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

70

65.82 พันล้านบาทในปี 2547 เป็น 81.17 พันล้านบาทในปี 2548 ทั้งนี้เป็นผลมาจากการปรับรูปแบบการให้บริการเคาน์เตอร์ไปรษณีย์อัตโนมัติ โดยเฉพาะบริการธนาคารออนไลน์ ที่สามารถโอนเงินไปยังสาขาปลายทางได้ภายใน 15 นาที โดยโอนได้สูงสุดถึง 50,000 บาทต่อฉบับ ซึ่งผู้รับปลายทางสามารถยืนยันการรับเงิน โดยใช้บัตรประชาชนเพียงอย่างเดียว ทำให้ได้รับความสะดวก และมีปริมาณรายการเพิ่มขึ้นอย่างมากจาก 27.9 ล้านรายการ ในปี 2547 เป็น 29.6 ล้านรายการในปี 2548

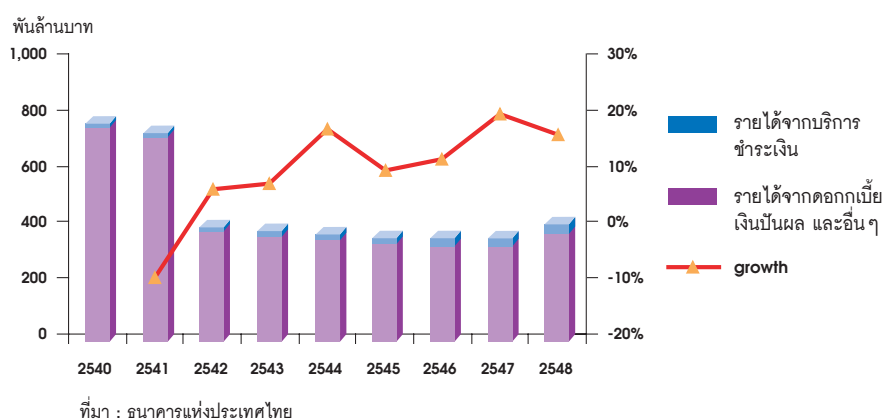
สำหรับบริการด้านการชำระเงินประเภทอื่นๆ ได้แก่ ตัวแลกเงินไปรษณีย์ และธนาคารต่างประเทศ มีปริมาณการใช้ลดลงประมาณร้อยละ 17 และร้อยละ 4 ตามลำดับ การลดลงของตัวแลกเงินไปรษณีย์ส่วนหนึ่งน่าจะมีผลมาจากการหันมาใช้บริการธนาคารออนไลน์ ซึ่งได้เพิ่มความสะดวก และรวดเร็ว ส่วนธนาคารต่างประเทศ ไปรษณีย์ไทยได้เป็นตัวแทนให้บริการเวสเทิร์นยูเนียน ซึ่งเป็นบริการส่งเงินผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านตัวแทนของเวสเทิร์นยูเนียนที่มีมากกว่า 117,000 แห่งใน 197 ประเทศทั่วโลก ซึ่งสามารถเป็นบริการที่เสริมและทดแทนบริการธนาคารต่างประเทศในปัจจุบัน

3.4 รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน

รายได้จากบริการด้านการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์ยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจาก 29.8 พันล้านบาทในปี 2547 เป็น 34.4 พันล้านบาทในปี 2548 หรือร้อยละ 15 อย่างไรก็ตามอัตราการเพิ่มลดลงเล็กน้อยจากร้อยละ 19 ในปี 2547 (ภาพที่ 24) ทั้งนี้เนื่องจากการเพิ่มบทบาทการดำเนินธุรกิจของสถาบันที่ไม่ใช่สถาบันการเงินด้านการโอนเงินและเรียกเก็บเงินที่มีผู้ใช้บริการเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ มีผลทำให้รายได้จากการโอนเงินและเรียกเก็บเงินของธนาคารพาณิชย์เพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง

ภาพที่ 24 : รายได้จากบริการด้านการชำระเงิน

71

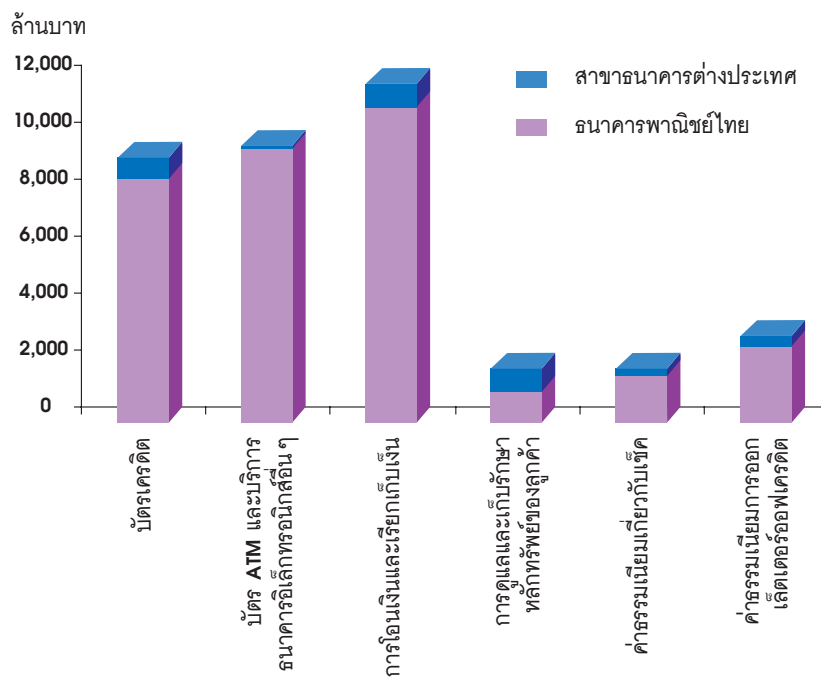

รายได้จากบริการด้านการชำระเงินส่วนใหญ่ของธนาคารพาณิชย์ไทยมาจากการให้บริการที่สำคัญคือ บริการโอนเงินและเรียกเก็บเงิน บริการบัตร ATM และบริการธนาคารอิเล็กทรอนิกส์ และบริการบัตรเครดิต โดยมีสัดส่วนร้อยละ 33, 29 และ 25 ตามลำดับ ในขณะที่รายได้จากบริการด้านการชำระเงินของสาขาธนาคารต่างประเทศส่วนใหญ่มาจาก บริการดูแลและเก็บรักษาหลักทรัพย์ของลูกค้า บริการโอนเงินและเรียกเก็บเงิน และบริการบัตรเครดิต โดยมีสัดส่วนร้อยละ 28, 27 และ 24 ตามลำดับ (ภาพที่ 25)

3 ข้อมูลและสถิติในระบบการชำระเงิน

72

ภาพที่ 25 : รายได้จากบริการด้านการชำระเงินแยกตามประเภทต่างๆ ในปี 2548

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

กรข.	คณะกรรมการระบบการชำระเงิน
ธปท.	ธนาคารแห่งประเทศไทย
อชช.	คณะอนุกรรมการความร่วมมือเพื่อการชำระเงินแห่งชาติ
APACS	Association for Payments Settlement Services
ATM	Automated Teller Machine
BAHTNET	Bank of Thailand Automated High-value Transfer NET work หรือ ระบบการโอนเงินมูลค่าสูง
BIS	Bank for International Settlements หรือ ธนาคารเพื่อการชำระหนี้ระหว่างประเทศ
B/C	Bill for Collection หมายถึง เช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี
CPSS	The Committee on Payment and Settlement Systems
CSS	Central Settlement System
DVP	Delivery versus Payment
ECB	The European Central Bank
ECS	Electronic Cheque Clearing System หรือระบบการหักบัญชีเช็คระหว่างธนาคารในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล
EFTPOS	Electronic Funds Transfer at Point of Sale
E-money	Electronic money
EMEAP	The Executives' Meeting of East Asia-Pacific Central Banks
EMV	Europay, MasterCard and VISA
EPC	The European Payments Council

4 อภิธานศัพท์และคำย่อ

74

FSAP	Financial Sector Assessment Program
GDP	Gross Domestic Product หรือ ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศราคา ปีปัจจุบัน
GFMS	Government Fiscal Management Information System
ILF	Intraday Liquidity Facilities
IMF	International Monetary Funds หรือ กองทุนการเงินระหว่างประเทศ
ITMX	Interbank Transaction Management and Exchange
MFT	Multilateral Funds Transfer
ORFT	Online Retail Funds Transfer
ROSCs	Reports on the Observance of Standards and Codes
RTGS	Real Time Gross Settlement
SIPA	Single Euro Payment Area
SIPS	Systemically Important Payment Systems
SMART	System for Managing Automated Retail Funds Transfer หรือ ระบบการโอนเงินรายย่อย
STP	Straight Through Processing
SWIPS	System-Wide Important Systems
TSD	Thailand Securities Depository Co., Ltd.

ศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ “ผลสำรวจผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2548” www.nectec.or.th

* ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย “จุลสารระบบการชำระเงิน”, มกราคม 2549

* ฝ่ายนโยบายการเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย “รายงานเศรษฐกิจและการเงิน”, มกราคม 2549

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI) “รายงาน เรื่อง โครงการต้นทุนและค่าธรรมเนียมด้านการชำระเงินของธนาคารพาณิชย์”, ตุลาคม 2547

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด “กระแสทรรศน์ เรื่อง ธุรกิจสื่อสาร : แนวโน้มปี 2548”, กุมภาพันธ์ 2548

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด “กระแสทรรศน์ เรื่อง การดำเนินธุรกิจบัตรเครดิต ท่ามกลางการชะลอตัวของภาวะเศรษฐกิจ”, มิถุนายน 2548

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด “กระแสทรรศน์ เรื่อง โทรศัพท์เคลื่อนที่ : แนวโน้มปี 2549 ผู้ใช้ใหม่ขยายตัว 6.7%”, ธันวาคม 2548

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด “กระแสทรรศน์ เรื่อง เปิดเสรีกิจการโทรคมนาคม : ความพร้อมของประเทศไทย”, กรกฎาคม 2548

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด “กระแสทรรศน์ เรื่อง บริการอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย : แนวโน้มในปี 2549-2551”, กันยายน 2548

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย จำกัด “มองเศรษฐกิจ เรื่อง โทรศัพท์เคลื่อนที่ไตรมาสแรกปี 49 ฝ่าวิกฤติการเมืองยอดผู้ใช้อย่างเติบโต”, มีนาคม 2549

ณัฐวัฒน์ หอมจิตต์ “Easy pay with CA Post”, นิตยสารผู้จัดการ, ตุลาคม 2548

ผู้จัดการรายวัน “ไปรษณีย์ไทยเล็งตั้งบริษัทลูก ลุยธุรกิจด้านการเงิน-ค้าปลีก”, 18 สิงหาคม 2548

สุกรี แมนชัยนิมิต “ไปรษณีย์ไทย ไฉไลกว่าเก่า”, นิตยสาร POSITIONING, กุมภาพันธ์ 2549

* Bank of Thailand, *"Payment 2004 : A Road Map for Thai Payment Systems"*, January 2002.

Charles Batchelor, *"UK-Chip and PIN leads to first significant fall in credit and debit fraud for 10 years"*, Financial Times, March 2006.

David Humphrey, *"Cost Reductions in Electronic Payments: The Roles of Consolidations, Economies of Scales, and Technical Change"*, 1999.

Hamisah Hamid, *"PayPass comes to Malaysia"*, Business Times (Malaysia), February 2006.

Maria Bruno-Britz, *"Banks are revisiting biometrics"*, Bank Systems & Technology Online, February 2006.

Ralph Atkins, *"ECB cashless payments plea"*, Financial Times, February 2006.

* Sayan Pariwat and Rungsun Hataiseree, Payment Systems Group, Bank of Thailand, *"The Use of Cash, Check, and Electronic Payment Services in Thailand: Changes and Challenges for Efficiency Enhancement"*, Working Paper, 2004.

Card Technology News Bulletins, *"European Central Bank urges broader card payment standards"*, March 2006.

Card Technology News Bulletins, *"Joyo Bank to add biometrics data to debit cards"*, February 2006.

Card Technology News Bulletins, *"APACS sees Web Commerce as next step for Chip-and-PIN"*, February 2006.

Digital Transactions, *"Pay by touch looks for "Network Effect" from Chicago Concentration"*, April 2006. www.digitaltransactions.net

International Payments, *"At the frontline of the SEPA battle"*, December 2005-January 2006.

77

The Economist, *"Encouraging the spread of mobile phones is the most sensible and effective response to the digital divide"*, March 2005.

Openspectrum.info, *"GSM/RFID payment system launched in Korea"*, December 2005.
www.volweb.cz

USATODAY.com, *"Africa's cell phone boom creates a base for low-cost banking"*, August, 2005.

Association for Payment Clearing Services (APACS), www.apacs.org.uk
Pay By Touch, www.paybytouch.com

6

ตารางสถิติ

7 8

- Table 1** : Basic statistical data
- Table 2** : Technological infrastructure
- Table 3** : Narrow Money: M1 (at year-end, million baht)
- Table 4** : Settlement media used by non-banks (at year-end, billion baht)
- Table 5** : Settlement media used by banks (at year-end, billion baht)
- Table 6** : Indicators of the use of various cashless payment instruments.
Volume of transactions (in thousands)
- Table 7** : Indicators of the use of various cashless payment instruments.
Value of transactions (billion baht)
- Table 8** : Notes and coins (at year-end, million baht)
- Table 9** : Institutional infrastructure
- Table 10** : Payment instructions handled by selected inter-bank settlement systems.
Volume of transactions (in thousands)
- Table 11** : Payment instructions handled by selected inter-bank settlement systems.
Value of transactions (billion baht)
- Table 12** : Securities transfer instructions handled by securities settlement systems.
Volume of transactions (in millions)
- Table 13** : Securities transfer instructions handled by securities settlement systems.
Value of transactions (billion baht)
- Table 14** : Number of participants in selected payment and settlement systems.

- Table 15** : Number of ATMs
- Table 16** : Number of EFTPOS terminals
- Table 17** : Number of payment cards
- Table 18** : Use of postal payment instruments. Number of transactions
(in millions)
- Table 19** : Use of postal payment instruments. Value of transactions
(billion baht)
- Table 20** : Sources of payment revenues of Thai commercial banks
(million baht)
- Table 21** : Sources of payment revenues of foreign bank branches
(million baht)
- Table 22** : Daily averages of BOT payment services. Volume of transactions
(transactions)
- Table 23** : Daily averages of BOT payment services. Value of transactions
(billion baht)
- Table 24** : Peak day figures of BOT payment services. Volume of transactions
(transactions)
- Table 25** : Peak day figures of BOT payment services. Value of transactions
(billion baht)
- Table 26** : Use of Mobile banking
- Table 27** : Use of internet banking
- Table 28** : Card fraud

6 ตารางสถิติ

80

TABLE 1 : BASIC STATISTICAL DATA

	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ^P
Population (millions) ¹	61.87	62.30	62.80	63.08	61.97	62.42
GDP current price (billion baht) ²	4,922.7	5,133.5	5,450.6	5,929.0	6,503.5	7,103.0
GDP per capita (baht)	79,565.72	82,399.71	86,793.68	93,991.36	104,945.75	113,793.05
Exchange rate vis-vis US\$ (at year-end)	40.16	44.48	43.28	41.50	39.20	41.17

Sources : Bank of Thailand, Department of Provincial Administration, National Economic & Social Development Board

¹ Department of Provincial Administration adjusted figure of year 2004

² National Economic & Social Development Board adjusted figures from year 2000-2004

^P Preliminary Data

TABLE 2 : TECHNOLOGICAL INFRASTRUCTURE

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Total fixed network telephone subscribers (millions)	5.67	6.11	6.56	6.61	6.79	7.00
Total mobile telephone subscribers (millions)	3.64	8.00	17.41	22.38	27.37	31.30
Postpaid	3.12	4.84	4.51	4.35	4.99	5.26
Prepaid	0.52	3.16	12.90	18.03	22.38	26.04
Total Internet users (millions)	2.30	3.50	4.80	6.03	6.97	7.08
Penetration rates						
Fixed network telephone (%)	9.16	9.81	10.45	10.48	10.96	11.21
Mobile telephone (%)	5.88	12.84	27.72	35.48	44.17	50.14
Internet (%)	3.72	5.62	7.64	9.56	11.25	11.35

Sources : CAT Telecom Public Company Limited, TOT Public Company Limited, National Electronics and Computer Technology Center

TABLE 3 : NARROW MONEY : M1¹ (AT YEAR-END, MILLION BAHT)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ^P
Currency	475,120	512,471	583,094	661,785	742,269	781,697
Held by government	8,146	9,540	8,977	16,358	1,454	1,045
Held by commercial banks	60,133	62,047	78,087	98,478	126,989	132,648
Held by business and household sector	401,714	436,346	490,277	539,032	598,671	630,553
Held by other financial institutions	5,127	4,538	5,753	7,917	15,155	17,451
Demand deposits	221,273	226,179	293,549	328,620	380,948	385,173
Held by government	47,326	37,845	75,643	57,187	87,860	60,049
Held by commercial banks	55,097	49,792	50,442	51,582	47,948	62,222
Held by business and household sector	104,118	126,932	154,036	197,248	219,818	248,395
Held by other financial institutions	14,732	11,611	13,428	22,603	25,322	14,507
Money supply (M1)	505,832	563,278	644,313	736,281	818,489	878,948
Currency held by business and household sector as % of M1	79%	77%	76%	73%	73%	72%
Demand deposits held by business and household sector as % of M1	21%	23%	24%	27%	27%	28%

Source : Bank of Thailand

¹ Cash in circulation and demand deposits held by business and household sector

^P Preliminary data

TABLE 4 : SETTLEMENT MEDIA USED BY NON-BANKS (AT YEAR-END, BILLION BAHT)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ^P
Banknotes and coins ¹	402	436	490	539	599	630
Demand deposits ²	104	127	154	197	220	248
Narrow money supply (M1) ³	506	563	644	736	818	879
Broad money supply (M2) ⁴	5,013	5,228	5,360	5,611	5,907	6,407

Source : Bank of Thailand

¹ Banknotes and coins held by business and household sector

² Demands deposits held by businesses and household sector

³ Sum of currency and demand deposits held by business and household sector

⁴ M1 plus business and household sector time and savings deposits in the commercial banking system

^P Preliminary data

6 ตารางสถิติ

8 2

TABLE 5 : SETTLEMENT MEDIA USED BY BANKS (AT YEAR-END, BILLION BAHT)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Balances held at central bank	52	46	48	46	46	57
Required reserves	292	308	315	331	347	375
Free reserves	889	1,065	1,117	1,123	822	648
Transferable deposits at other banks	33	36	37	4	4	6
Memorandum item:						
Institutions borrowing from central bank	26	17	19	20	63	113

Source : Bank of Thailand

TABLE 6 : INDICATORS OF THE USE OF VARIOUS CASHLESS PAYMENT INSTRUMENTS. VOLUME OF TRANSACTIONS (IN THOUSANDS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ^P
Paper-based :	72,059	74,497	79,116	84,566	86,926	87,365
Cheque	72,059	74,497	79,116	84,566	86,926	87,365
Payment cards :	383,599	456,602	557,949	654,930	1,036,930	1,217,188
ATM card ¹	383,599	456,602	557,949	654,930	506,791	535,298
Debit card ²	nav.	nav.	nav.	nav.	210,934	262,484
Credit card ³	nav.	nav.	nav.	nav.	319,205	419,406
Automated :	93,802	106,921	113,870	122,201	146,404	164,493
Direct credit ⁴	54,998	62,702	65,506	72,115	87,977	98,778
Direct debit ⁵	34,053	37,713	40,192	39,669	45,356	48,483
SMART	4,107	5,758	7,369	9,453	11,862	15,728
BAHTNET ⁶	644	748	803	964	1,209	1,504

Source : Bank of Thailand

¹⁻⁵ Some banks revised the data in 2004

¹ Since 2004, Debit card data was taken out from ATM card

³ Data collected since 2004 and included non-bank

⁴ Intra-bank pre-authorized direct credit

⁵ Intra-bank pre-authorized direct debit

⁶ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

^P Preliminary data

**TABLE 7 : INDICATORS OF THE USE OF VARIOUS CASHLESS
PAYMENT INSTRUMENTS. VALUE OF TRANSACTIONS (BILLION BAHT)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ^P
Paper-based :	26,949	16,785	18,817	21,949	24,968	27,737
Cheque	26,949	16,785	18,817	21,949	24,968	27,737
Payment cards :	1,465	2,061	2,496	3,296	4,084	4,754
ATM card ¹	1,287	1,827	2,210	2,876	2,112	2,360
Debit card ²	nav.	nav.	nav.	nav.	1,436	1,766
Credit card ³	178	234	286	420	536	628
Automated :	66,256	73,672	70,205	81,983	77,829	110,488
Direct credit ⁴	1,201	1,624	1,756	2,271	2,636	2,937
Direct debit ⁵	618	965	1,080	1,186	1,146	1,111
SMART	121	183	274	385	553	806
BAHTNET ⁶	64,317	70,900	67,095	78,140	73,494	105,634

Source : Bank of Thailand

¹⁻⁵ Some banks revised the data in 2004

¹ Since 2004, Debit card data was taken out from ATM card

³ Since 2003, data include non-bank

⁴ Intra-bank pre-authorized direct credit

⁵ Intra-bank pre-authorized direct debit

⁶ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

^P Preliminary data

TABLE 8 : NOTES AND COINS (AT YEAR-END, MILLION BAHT)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Notes and coins	475,120	512,471	583,093	661,785	742,269	781,698
Notes:	454,359	490,242	559,169	636,508	714,650	753,256
500000 baht	113	118	118	119	118	118
1000 baht	253,439	298,453	367,403	441,411	510,434	552,606
500 baht	126,537	115,803	108,987	105,452	105,639	99,488
100 baht	50,561	51,638	57,446	62,013	69,042	70,768
60 baht	413	417	439	447	452	458
50 baht	6,926	6,896	6,529	7,013	8,132	8,264
20 baht	12,211	13,161	14,648	16,536	17,350	18,087
10 baht	3,920	3,517	3,360	3,278	3,244	3,228
5 baht	123	123	123	123	123	123
1 baht	107	107	107	107	107	107
50 satang	9	9	9	9	9	9
Coins:	20,761	22,229	23,924	25,277	27,619	28,442

Source : Bank of Thailand

6 ตารางสถิติ

8 4

TABLE 9 : INSTITUTIONAL INFRASTRUCTURE¹

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Central Bank						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches ²	4	4	4	4	3	3
Number of Accounts ³	1,201	1,091	1,153	1,123	1,169	992
Value of Accounts (million baht) ³	519,001	492,347	315,627	208,496	335,662	117,607
Commercial banks						
Number of Institutions	13	13	13	13	12	16
Number of Branches	3,746	3,683	3,650	3,730	3,925	4,228
Number of Accounts	44,983,370	47,276,792	48,810,007	49,854,304	57,538,837	62,416,191
Value of Accounts (million baht)	4,626,006	4,789,139	4,897,713	5,114,021	5,384,984	5,684,676
Specialized Financial Institutions:						
Government Savings Bank						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	577	577	586	587	588	588
Number of Accounts	13,672,897	13,672,897	28,824,269	30,029,258	30,214,359	27,078,642
Value of Accounts (million baht)	312,409	312,409	522,619	554,242	580,131	583,281
Government Housing Bank						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	68	68	69	71	109	118
Number of Accounts	360,238	360,238	359,243	348,073	366,348	419,658
Value of Accounts (million baht)	213,843	213,843	192,969	239,371	331,299	351,019
Bank for Agriculture and Agricultural Cooperatives						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	504	504	515	532	595	596
Number of Accounts	10,000,000	10,000,000	10,588,203	11,014,933	12,131,460	13,376,015
Value of Accounts (million baht)	196,414	196,414	275,028	307,194	341,879	415,817
Export-Import Bank of Thailand						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	6	7	8	8	7	11
Number of Accounts	-	-	-	-	3,071	3,640
Value of Accounts (million baht)	-	-	-	-	3,928	8,862
Small and Medium Enterprise Development Bank of Thailand						
Number of Institutions	-	-	-	1	1	1
Number of Branches	-	-	-	64	80	80
Number of Accounts	-	-	-	nav.	nav.	9
Value of Accounts (million baht)	-	-	-	nav.	nav.	10,476

Islamic Bank of Thailand						
Number of Institutions	-	-	-	1	1	1
Number of Branches	-	-	-	6	9	27
Number of Accounts	-	-	-	9,574	25,553	86,003
Value of Accounts (million baht)	-	-	-	612	1,654	4,644
Branches of foreign banks						
Number of Institutions	21	18	18	18	18	17
Number of Branches	21	18	18	18	18	17
Number of Accounts	194,266	202,372	256,338	206,866	90,877	79,034
Value of Accounts (million baht)	257,552	289,578	275,133	312,518	361,147	558,619
Post Office						
Number of Institutions	1	1	1	1	1	1
Number of Branches	1,170	1,170	1,148	1,148	1,146	1,146
Number of Accounts	-	-	-	-	-	-
Value of Accounts (million baht)	-	-	-	-	-	-

Sources : Bank of Thailand and Thailand Post Co.,Ltd.

¹ Data collected since 2000

² Since 2004, Lampang office was merged with Chaing Mai office

³ Exclude regional offices

TABLE 10 : PAYMENT INSTRUCTIONS HANDLED BY SELECTED INTERBANK SETTLEMENT SYSTEMS. VOLUME OF TRANSACTIONS (IN THOUSANDS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Paper-based:	72,059	74,497	79,116	84,566	86,926	87,365
ECS	53,313	55,186	58,139	62,020	63,845	64,065
Provincial Cheques	18,746	19,311	20,595	19,858	16,476	16,473
B/C ¹	neg	neg	382	2,688	6,605	6,827
Automated:	5,278	9,704	14,161	24,527	32,142	45,228
BAHTNET ²	644	748	803	964	1,209	1,504
SMART (Media Clearing)	4,107	5,758	7,369	9,453	11,862	15,728
ATM-ORFT (On-line Retail Funds Transfer) ³	527	3,198	5,989	14,110	19,071	27,996

Sources : Bank of Thailand and Processing Center Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

² Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

³ Data collected since 2000

6 ตารางสถิติ

8 6

TABLE 11 : PAYMENT INSTRUCTIONS HANDLED BY SELECTED INTERBANK SETTLEMENT SYSTEMS. VALUE OF TRANSACTIONS (BILLION BAHT)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Paper-based:	26,949	16,785	18,817	21,949	24,969	27,737
ECS	25,436	15,181	16,987	19,916	22,653	25,063
Provincial Cheques	1,513	1,604	1,814	1,923	2,039	2,371
B/C ¹	neg	neg	16	111	277	303
Automated:	64,440	71,098	67,407	78,612	74,161	106,626
BAHTNET ²	64,317	70,900	67,095	78,140	73,494	105,634
SMART (Media Clearing)	121	183	274	385	553	806
ATM-ORFT (On-line Retail Funds Transfer) ³	3	15	38	87	114	187

Sources : Bank of Thailand and Processing Center Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

² Since 2002, data include inter-bank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and multilateral funds transfer.

³ Data collected since 2000

TABLE 12 : SECURITIES TRANSFER INSTRUCTIONS HANDLED BY SECURITIES SETTLEMENT SYSTEMS. VOLUME OF TRANSACTIONS (IN MILLIONS)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Bond registry system :						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	neg.	neg.	neg.	neg.	neg.	neg.
Book-entry system :						
Equity securities	1.00	1.00	1.00	1.94	2.11	2.47
Government securities	neg.	neg.	neg.	neg.	0.05	0.08

Sources : Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

TABLE 13 : SECURITIES TRANSFER INSTRUCTIONS HANDLED BY SECURITIES SETTLEMENT SYSTEMS. VALUE OF TRANSACTIONS (BILLION BAHT)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Bond registry system:						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	988	612	69	9	8	8
Book-entry system:						
Equity securities	161	177	237	428	722	623
Government securities	345	1,016	2,091	3,053	4,558	6,167

Sources : Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

TABLE 14 : NUMBER OF PARTICIPANTS IN SELECTED PAYMENT AND SETTLEMENT SYSTEMS

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BAHTNET	77	69	65	72	69	68
ECS	38	36	36	37	37	38
Provincial Cheque Clearing	17	17	17	17	17	18
B/C ¹	-	-	-	35	35	37
SMART	27	28	27	28	27	26
Bond registry system:						
Equity securities	-	-	-	-	-	-
Government securities	16,540	27,220	157,358	142,586	200,000	235,380
Book-entry system:						
Equity securities	58	56	57	57	50	73
Government securities	974	1,053	1,202	1,307	3,200	5,124

Sources : Bank of Thailand and Thailand Securities Depository Co., Ltd.

¹ Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

6 ตารางสถิติ

8 8

TABLE 15 : NUMBER OF ATMS

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Total	5,901	6,385	7,885	9,118	10,602	15,784
Bangkok	-	-	-	-	4,314	6,373
Central	-	-	-	-	3,381	5,059
Northeast	-	-	-	-	954	1,375
North	-	-	-	-	941	1,367
South	-	-	-	-	1,012	1,610

Source : Bank of Thailand

TABLE 16 : NUMBER OF EFTPOS TERMINALS

	2000	2001	2002 ^P	2003 ^P	2004 ^P	2005 ^P
Total	nav.	nav.	61,000	76,000	84,000	102,000

Source : Bank of Thailand

^P Preliminary data

TABLE 17 : NUMBER OF PAYMENT CARDS

	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ^P
Total	22,447,422	26,350,803	32,435,521	36,401,196	42,457,150	49,754,883
Credit card ¹	1,765,640	2,567,961	5,633,363	6,734,901	8,648,100	9,958,571
ATM card ²	20,681,782	23,782,842	26,802,158	29,666,295	25,384,027	28,752,512
Debit Card	nav.	nav.	nav.	nav.	8,425,023	11,043,800

Source : Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include non-bank

² Some banks revised the data in 2004

^P Preliminary data

TABLE 18 : USE OF POSTAL PAYMENT INSTRUMENTS.
NUMBER OF TRANSACTIONS (IN MILLIONS)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Postal payments total	19.73	19.89	20.27	28.11	29.15	30.63
Domestic money order total ¹	17.26	17.50	18.06	26.26	27.97	29.66
Domestic postal order	2.40	2.33	2.16	1.80	1.12	0.93
Postcheque	0.01	0.00	0.00	- ²	- ²	- ²
International money order	0.06	0.06	0.06	0.05	0.06	0.04
Incoming	0.06	0.06	0.05	0.05	0.06	0.04
Outgoing	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00

Source : Thailand Post Co., Ltd.

¹ Include domestic money order and Pay at Post

² Postcheque has been terminated since 2002

**TABLE 19 : USE OF POSTAL PAYMENT INSTRUMENTS.
VALUE OF TRANSACTIONS (BILLION BAHT)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Postal payments total	41.51	41.76	42.35	72.37	65.82	81.17
Domestic money order total ¹	39.92	40.18	40.77	70.77	64.37	80.19
Domestic postal order	0.64	0.65	0.63	0.58	0.29	0.21
Postcheque	0.04	0.03	0.01	- ²	- ²	- ²
International money order	0.91	0.90	0.94	1.02	1.16	0.77
<i>Incoming</i>	<i>0.89</i>	<i>0.88</i>	<i>0.90</i>	<i>0.98</i>	<i>1.10</i>	<i>0.76</i>
<i>Outgoing</i>	<i>0.02</i>	<i>0.02</i>	<i>0.04</i>	<i>0.05</i>	<i>0.06</i>	<i>0.01</i>

Source : Thailand Post Co., Ltd.

¹ Include domestic money order and Pay at Post

² Postcheque has been terminated since 2002

**TABLE 20 : SOURCES OF PAYMENT REVENUES OF
THAI COMMERCIAL BANKS (MILLION BAHT)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Total	14,761	17,744	19,589	22,280	26,994	31,431
Credit card	4,220	5,448	6,489	6,606	7,246	8,007
ATM card and e-banking	3,394	4,327	5,209	6,376	7,593	9,107
Money transfer and collection	4,348	4,605	4,877	6,018	8,420	10,520
Securities custodian	250	563	313	348	414	548
Cheque-related fee	904	1,232	1,106	1,260	1,239	1,100
Letter of credit	1,645	1,569	1,595	1,672	2,082	2,149

Source : Bank of Thailand

**TABLE 21 : SOURCES OF PAYMENT REVENUES OF
FOREIGN BANK BRANCHES (MILLION BAHT)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Total	2,849	2,783	2,852	2,651	2,767	2,936
Credit card	1,041	931	1,076	557	633	717
ATM card and e-banking	63	79	110	185	92	60
Money transfer and collection	764	830	806	794	810	788
Securities custodian	644	491	593	745	865	808
Cheque-related fee	36	44	38	53	61	206
Letter of credit	301	408	229	317	306	357

Source : Bank of Thailand

**TABLE 22 : DAILY AVERAGES OF BOT PAYMENT SERVICES.
VOLUME OF TRANSACTIONS (TRANSACTIONS)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BAHTNET ¹	2,608	3,042	3,277	3,904	4,957	6,138
ECS	214,971	224,335	237,302	251,093	260,592	261,492
Provincial Cheque Clearing	77,866	78,500	83,993	80,396	67,212	67,236
B/C ²	nav.	nav.	nav.	10,882	26,959	27,865
SMART	16,549	23,517	30,051	38,272	48,415	64,198

Source : Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

**TABLE 23 : DAILY AVERAGES OF BOT PAYMENT SERVICES.
VALUE OF TRANSACTIONS (BILLION BAHT)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BAHTNET ¹	260	288	274	316	302	431
ECS	103	62	69	81	92	102
Provincial Cheque Clearing	6.5	6.5	7.4	7.8	8.3	9.7
B/C ²	nav.	nav.	nav.	0.5	1.1	1.2
SMART	0.5	0.8	1.1	1.6	2.3	3.3

Source : Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

**TABLE 24 : PEAK DAY FIGURES OF BOT PAYMENT SERVICES.
VOLUME OF TRANSACTIONS (TRANSACTIONS)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BAHTNET ¹	4,468	4,908	5,109	6,115	7,372	10,165
ECS	541,738	525,726	629,130	546,858	539,013	597,938
Provincial Cheque Clearing	192,268	196,266	229,252	227,501	124,743	144,682
B/C ²	nav.	nav.	nav.	120,104	127,845	128,748
SMART	65,428	118,440	155,623	193,870	226,030	234,684

Source : Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

**TABLE 25 : PEAK DAY FIGURES OF BOT PAYMENT SERVICES.
VALUE OF TRANSACTIONS (BILLION BAHT)**

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BAHTNET ¹	518	501	967.2	525.8	509.0	723.1
ECS	450	118	160.3	160.0	178.0	209.3
Provincial Cheque Clearing	10.5	12.2	14.8	14.6	14.2	16.4
B/C ²	nav.	nav.	nav.	3.7	4.1	4.6
SMART	2.7	4.9	8.0	9.5	10.1	16.6

Source : Bank of Thailand

¹ Since 2002, data include interbank funds transfer, third party funds transfer, DVP/RVP for securities and Multilateral Funds Transfer.

² Inter-provincial cheques exchanged at the Electronic Clearing House

TABLE 26 : USE OF MOBILE BANKING¹

	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ^P
No. of agreements	nav.	nav.	nav.	nav.	18,331	212,805
Volume of transactions	nav.	nav.	nav.	nav.	22,704	206,812
Value of transactions (million baht)	nav.	nav.	nav.	nav.	745	334

Source : Bank of Thailand

¹ Data collected since 2004

^P Preliminary data

TABLE 27 : USE OF INTERNET BANKING¹

	2000	2001	2002	2003	2004	2005 ^P
No. of agreements	21,102	97,101	254,989	348,965	1,504,385	1,780,431
Volume of transactions ²	3,300,000	6,243,407	9,990,969	10,336,929	4,872,407	11,099,729
Value of transactions (billion baht)	0.3	8.6	730.5	638.0	1,139.2	2,722.4

Source : Bank of Thailand

¹ Data collected since 2000

² Since 2004, enquiry transactions were excluded

^P Preliminary data

TABLE 28 : CARD FRAUD

	2000	2001	2002 ^P	2003 ^P	2004 ^P	2005 ^P
Losses ¹ (million baht)	nav.	nav.	32	47	87	nav.

Source : Bank of Thailand

¹ Only credit card and debit card fraud are included

^P Preliminary data

7

หมายเหตุประกอบตาราง

9 2

สัญลักษณ์ที่ใช้ในตาราง	ความหมาย
"-"	ไม่มีข้อมูล
"nav."	ยังไม่มีกรเก็บข้อมูลหรือเก็บข้อมูลไม่ได้
"neg."	ข้อมูลมีมูลค่าน้อยมากเมื่อเปรียบเทียบกับข้อมูลอื่นในตารางเดียวกัน
"0"	ข้อมูลมีมูลค่าศูนย์หรือใกล้เคียงศูนย์

- ตารางที่ 1**
- ผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศใช้ข้อมูลที่เป็นราคา ณ ปีปัจจุบัน
 - อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราต่างประเทศใช้อัตราแลกเปลี่ยนถาวรเฉลี่ย
- ตารางที่ 6-7**
- ข้อมูล Credit transfer หมายถึง ข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทนำเงินเข้าบัญชี (Pre-authorized direct credit)
 - ข้อมูล Direct debit หมายถึง ข้อมูลการโอนเงินโดยมีข้อตกลงล่วงหน้าภายในธนาคารเดียวกันประเภทหักบัญชีอัตโนมัติ (Pre-authorized direct debit)
 - ตั้งแต่ปี 2545 ข้อมูลระบบบาทเน็ตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้ พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
 - ตั้งแต่ปี 2546 ข้อมูลมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีใช่สถาบันการเงิน (Non-financial institutions) ตามแบบรายงานฉบับใหม่ ที่ประกาศใช้ 12 พฤศจิกายน 2545 (หนังสือเวียนที่ สนส. (21) ว.207/2545)
 - ตั้งแต่ปี 2547 ข้อมูลปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตรเดบิต ได้ถูกแยกออกมาต่างหากจากปริมาณและมูลค่าการใช้จ่ายผ่านบัตร ATM
- ตารางที่ 9**
- ข้อมูลไม่รวมข้อมูลจำนวนบัญชีและมูลค่าคงค้างที่สาขาภาคของธนาคารแห่งประเทศไทย

- ตารางที่ 10-11**
- มีการเก็บข้อมูล ATM-ORFT ตั้งแต่ปี 2543
 - ข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี หมายถึง เฉพาะข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชีที่นำมาเรียกเก็บผ่านศูนย์หักบัญชีที่กรุงเทพฯ
 - ตั้งแต่ปี 2545 ข้อมูลระบบบาทเน็ตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้ พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ตารางที่ 12-13**
- การชำระดุลตราสารทุน (Equity Securities Settlement) ทำผ่านระบบจดบัญชี (Book-entry System) แบบไร้ใบหุ้น (Scripless) เท่านั้น
- ตารางที่ 17**
- ตั้งแต่ปี 2545 ข้อมูลจำนวนบัตรเครดิต รวมข้อมูลของภาคธุรกิจที่มีไม่ใช่อสถาบันการเงิน (Non-financial institutions) ตามแบบรายงานฉบับใหม่ที่ประกาศใช้ 12 พฤศจิกายน 2545 (หนังสือเวียนที่ สนส. (21) ว.207/2545)
- ตารางที่ 18-19**
- ข้อมูลของบริการธนาณัติในประเทศ เป็นข้อมูลรวมของทั้งบริการธนาณัติในประเทศ และบริการชำระเงินทางไปรษณีย์ (Pay at Post)
- ตารางที่ 22-25**
- ข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชี หมายถึง เฉพาะข้อมูลเช็คเรียกเก็บข้ามเขตสำนักหักบัญชีที่นำมาเรียกเก็บผ่านศูนย์หักบัญชีที่กรุงเทพฯ
 - ตั้งแต่ปี 2545 ข้อมูลระบบบาทเน็ตประกอบด้วยธุรกรรมการโอนเงินระหว่างสถาบัน การโอนเงินเพื่อบุคคลที่สาม ข้อมูลรับโอนตราสารหนี้ พร้อมชำระราคา และข้อมูลการชำระดุลระหว่างสถาบัน
- ตารางที่ 27**
- ตั้งแต่ปี 2547 ข้อมูลจำนวนรายการธนาคารทางอินเทอร์เน็ต ไม่รวมรายการสอบถามข้อมูล (enquiry transactions)
- ตารางที่ 28**
- ข้อมูลที่การสำรวจจากบริษัทบัตรเครดิต

รายงานระบบการชำระเงิน

จัดพิมพ์เผยแพร่เป็นรายปี

รายงานนี้ปรากฏใน Website ของธนาคารแห่งประเทศไทย
ที่ <http://www.bot.or.th>

รายงานระบบการชำระเงินนี้ ฝ่ายระบบการชำระเงิน ธนาคารแห่งประเทศไทย
เป็นผู้รับผิดชอบในคำอธิบายและความเห็นต่างๆ ที่แสดงไว้
การนำข้อความหรือตัวเลขไม่ว่าเรื่องใด ตอนใด
ในรายงานนี้ไปลงพิมพ์ในหนังสืออื่น โปรดอ้างอิงชื่อรายงานกำกับไว้ด้วย

สนใจหนังสือ โปรดติดต่อที่

ทีมนโยบายและแผนกลยุทธ์ระบบการชำระเงิน

ส่วนกลยุทธ์และกำกับระบบการชำระเงิน

ฝ่ายระบบการชำระเงิน

ธนาคารแห่งประเทศไทย

บางขุนพรหม กรุงเทพฯ 10200

โทรศัพท์ 0-2356-7744, 0-2283-5033, 0-2283-5048, 0-2283-5058

หรือ โทรสาร 0-2282-7717-8

e-mail : PSGPolicyandStrategicPlanningTeam@bot.or.th